

Α. ΛΑΖΑΡΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΕΝ ΤΗΙ ΒΑΡΒΑΚΕΙΩΙ ΠΡΟΤΥΠΩΙ ΣΧΟΛΗΙ

ΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΗΣ
ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΑΠΟ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΑΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ ΜΕΧΡΙ ΤΩΝ ΜΗΔΙΚΩΝ

ΔΙΑ ΤΗΝ Α' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1946

ΑΙΓΑΙΟΝ
ΕΛΛΑΣ ΕΛΛΑΣ
ΕΛΛΑΣ ΕΛΛΑΣ

810

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Α. ΛΑΖΑΡΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΕΝ ΤΗΙ ΒΑΡΒΑΚΕΙΩΙ ΠΡΟΤΥΠΩΙ ΣΧΟΛΗΙ

1946
ΛΑ2
ΙΣΤ.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΑΠΟ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΑΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ ΜΕΧΡΙ ΤΩΝ ΜΗΔΙΚΩΝ

ΔΙΑ ΤΗΝ Α' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

1946

ΙΣΤΟΡΙΑ
ΕΛΛΑΣΟΝ ΕΛΛΑΣΩΝ

ΕΠΟΙΕΙ ΔΗΜΟΣΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ
ΕΠΙΔΙΟΙΚΗΣΗ
1991

ΟΙ ΑΡΧΑΙΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ

Η ΧΩΡΑ ΚΑΙ Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ

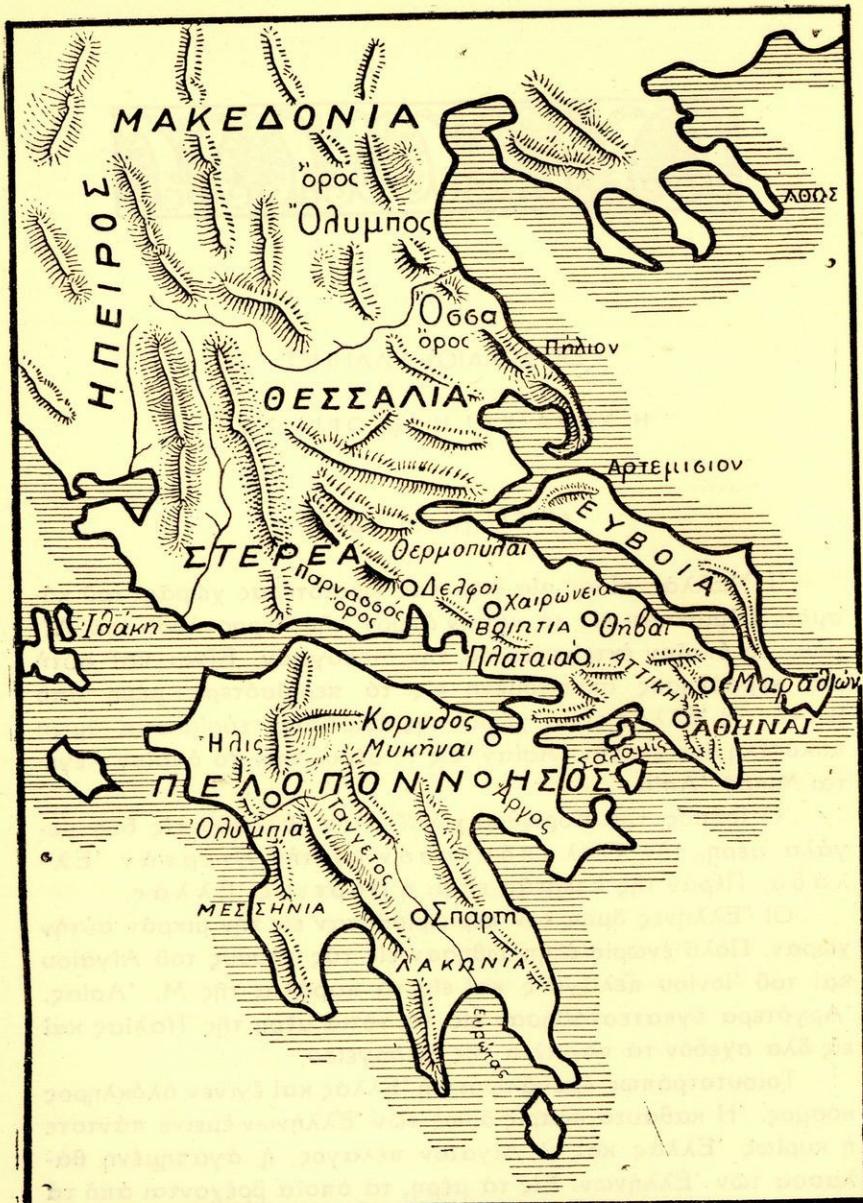
Αι Ἑλληνικαὶ χῶραι.

‘Η}’Ελλάς εἶναι μία ἀπὸ τὰς ὡραιοτέρας χώρας τοῦ κόσμου. Εύρισκεται εἰς τὸ νότιον ἄκρον τῆς Χερσονήσου τοῦ Αἴγαυου, τὸ δποῖον ἐκτείνεται εἰς τὴν Μεσόγειον. Εἶναι καὶ αὐτὴ μία χερσόνησος σκεπασμένη εἰς τὰ περισσότερα μέρη ἀπὸ βουνά. ‘Η’Ελλάς εἶναι χώρα τῆς Εύρωπης, εύρισκεται δημος πολὺ πλησίον εἰς τὴν Ἀσίαν, εἰς τὸ μέρος της, τὸ δποῖον λέγεται Μικρὰ Ἀσία.

Ο ισθμὸς τῆς Κορίνθου χωρίζει τὴν Ἑλλάδα εἰς δύο μεγάλα μέρη, τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν Στερεάν Ἑλλάδα. Πέραν τῆς Στερεάς εἶναι ἡ Βόρειος Ἑλλάς.

Οι “Ἑλληνες δὲν περιωρίσθησαν εἰς τὴν μικρὰν αὐτὴν χώραν. Πολὺ ἐνωρίς ἔξηπλώθησαν εἰς τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου καὶ τοῦ Ἰονίου πελάγους καὶ εἰς τὰ παράλια τῆς Μ. Ἀσίας. Ἀργότερα ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰ νότια μέρη τῆς Ἰταλίας καὶ εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ παράλια τῆς Μεσογείου.

Τοιουτορόπως ἐμεγάλωσεν ἡ Ἑλλάς καὶ ἔγινεν δλόκληρος κόσμος. ‘Η καθαυτὸ πατρὶς δημος τῶν Ἑλλήνων ἔμεινε πάντοτε ἡ κυρίως Ἑλλάς καὶ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, ἡ ἀγαπημένη θάλασσα τῶν Ἑλλήνων. Εἰς τὰ μέρη, τὰ δποῖα βρέχονται ἀπὸ τὰ κύματά του καὶ δροσίζονται ἀπὸ τοὺς ἀνέμους του, ἔζησαν οἱ σπουδαιότεροι “Ἑλληνες.

Χάρτης τῆς Ἑλλάδος.
Αἱ χῶραι τῆς Ἑλλάδος, τὰ δὴ καὶ αἱ πεδιάδες.

Τὰ φυσικὰ χαρίσματα τῆς χώρας.

‘Η Ἑλλάς ἔχει προικισθή ἀπό τὴν φύσιν μὲν ἔξαιρετικὰ χαρίσματα. Ἔχει βουνά, τὰ δποῖα ἀστράπτουν εἰς τὸ λευκόν φῶς τῆς ήμέρας, ὥραίας πεδιάδας, ἐκτεταμένας παραλίας, εἰς τὰς δποίας εἰσέρχεται ἡ θάλασσα καὶ σχηματίζει κόλπους καὶ λιμένας, ἔχει τὴν θάλασσαν μὲν τὰ γαλανά κύματα, τὰ ἀναρίθμητα νησιά της, τὰ δποῖα προβάλλουν ἀπ’ αὐτά. Τὸ κλῖμα τῆς εἶναι γλυκύτατον.

Εἰς τὴν χώραν αὐτὴν ὁ ούρανὸς εἶναι καθαρὸς καὶ γαλανὸς καὶ ὅλα λάμπουν ἀπό φῶς καὶ χρώματα. Ὁ δόφθαλμὸς ἐδῶ γυμνάζεται νὰ βλέπῃ καλά, ὁ νοῦς ἔχει πνηγῆ καὶ ἡ ψυχὴ συνηθίζει νὰ ἐπιθυμῇ τὰ ὥραία καὶ μεγάλα.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληνες ἦσαν μία ἔξαιρετικὴ φυλή. Ἡσαν δηλαδὴ ἄνθρωποι ὑψηλοί, λευκοί, ρωμαλέοι, εἶχον πνεῦμα ζωηρὸν καὶ εὐκίνητον. Ἄλλα καὶ τὰ χαρίσματα τῆς πατρίδος τους ὀφέλησαν πολὺ.

Ἐπειδὴ τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος δὲν ἦτο πολὺ εὔφορον, οἱ Ἑλληνες ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ ἔργαζωνται πολὺ καὶ νὰ ενιτεύωνται. Διὰ τοῦτο ἔγιναν πολὺ ἐργατικοὶ καὶ ἡγάπησαν τὰ ταξίδια καὶ τὴν θάλασσαν. Ἡ θάλασσα περικυκλώνει τὴν Ἑλλάδα σχεδόν ἀπ’ ὅλα τὰ μέρη καὶ εἶναι σᾶν νὰ τούς προσελκύῃ πρὸς τὸ μέρος της. Πολὺ ἐνωρίς οἱ Ἑλληνες ἔγιναν ναυτικοί, κατεσκεύασαν καλύτερα πλοῖα ἀπό τοὺς ἄλλους λαούς καὶ διέσχιζον ἐπὶ αἰῶνας τὴν Μεσόγειον ἀπό τὴν μίαν ἄκραν ἔως τὴν ἄλλην. Ἡ ἐργασία τοὺς ἔκαμε δραστηρίους καὶ ἐφευρετικούς, τὰ θαλασσινὰ ταξίδια τολμηρούς, ἡ ζωὴ εἰς τὸ ὑπαίθρον ἔκαμε τὸ σῶμα των εὐκίνητον καὶ δυνατὸν καὶ ὁ ἀήρ τοῦ βουνοῦ ἔγεννησεν εἰς τὴν ψυχήν των τὴν ἀγάπην τῆς ἐλευθερίας καὶ ἀνεξαρτησίας.

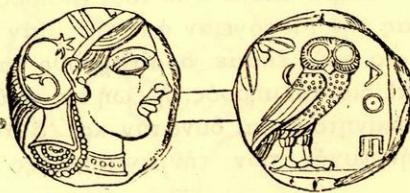
‘Η Ἑλληνικὴ ἴστορία.

‘Η Ἑλλάς εἶναι μικρὰ χώρα, ἀλλὰ ἔχει μεγάλην ἴστορίαν. Εἰς τὸν εύτυχισμένον αὐτὸν τόπον ἔζησεν ἔνας ἀπό τοὺς μεγαλύτερους λαούς τοῦ κόσμου, οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληνες, οἱ δποῖοι προώδευσαν πολὺ καὶ ἔκαμαν ἔργα ἄξια θαυμασμοῦ. Ἐκαλ-

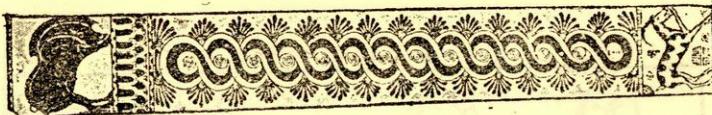
λιέργησαν καλά τὴν γῆν, ἔκαμαν δρόμους, ἔκτισαν ὁραίας οἰκοδομάς, κατεσκεύασαν θαυμάσια ἀγάλματα, ἔκαλλιέργησαν τὴν μουσικήν, ἔγραψαν σπουδαῖα βιβλία. Ἐγέννησαν μεγάλους ἄνδρας, πολιτικούς, ποιητάς, ρήτορας, φιλοσόφους.

“Ολοι οἱ ἄλλοι λαοὶ ἔμαθαν πολλὰ ἀπὸ τοὺς “Ἐλληνας, τοὺς θεωροῦν διδασκάλους τῶν, τοὺς ἀγαποῦν καὶ τοὺς τιμοῦν πολύ. Εἰς δὲ τὰ πολιτισμένα κράτη τὰ παιδιά διδάσκονται τὴν ἐλληνικὴν ἱστορίαν καὶ οἱ σοφοὶ μελετοῦν τὴν ζωὴν καὶ τὰς πράξεις τῶν ἀρχαίων Ἐλλήνων καὶ τὰς παρουσιάζουν ὡς παράδειγμα εἰς τὰ ἔθνη τῶν.

‘Αλλὰ περισσότερον ἀπὸ δόλους πρέπει νὰ εἴμεθα ὑπερήφανοι ἡμεῖς οἱ νεώτεροι “Ἐλληνες, οἱ δόποι οἱ εἴμεθα ἀπόγονοι τῶν. Ἐχομεν ὑποχρέωσιν μεγαλυτέραν ἀπὸ κάθε ἄλλον νὰ μελετῶμεν τὴν ἐλληνικὴν ἱστορίαν καὶ νὰ διδαχθῶμεν ἀπὸ τὰ καλὰ παραδείγματα, τὰ δόποια μᾶς δίδει.

‘Αρχαῖον νόμισμα τῶν Ἀθηνῶν.

ΠΑΛΑΙΟΤΑΤΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

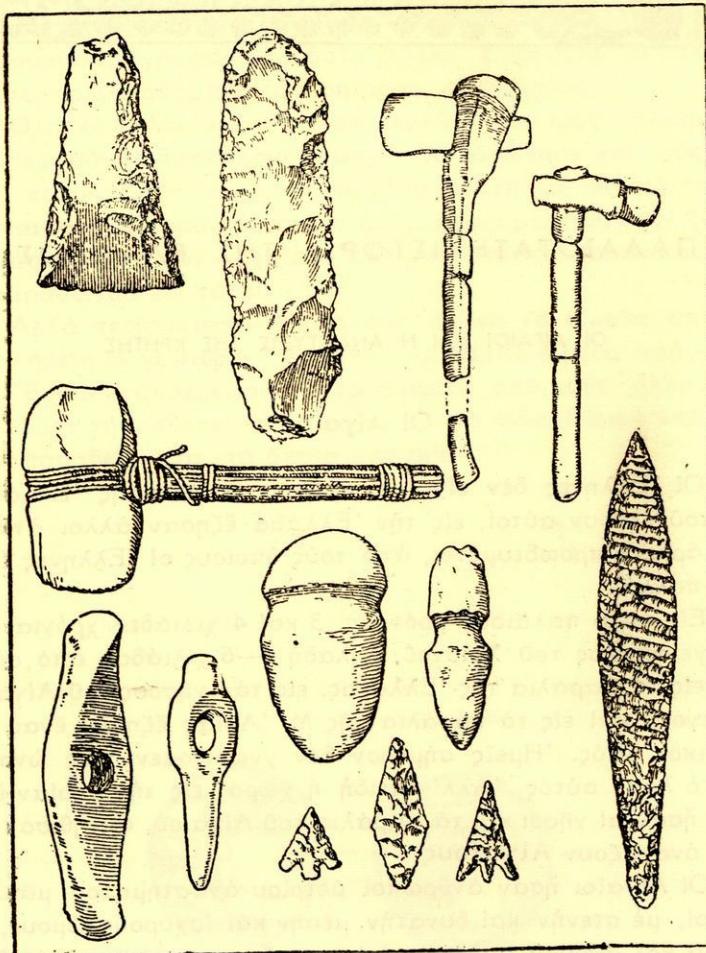
ΟΙ ΑΙΓΑΙΟΙ ΚΑΙ Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Οι Αίγαῖοι.

Οι "Ελληνες δὲν εἶναι οἱ πρῶτοι κάτοικοι τῆς Ἑλλάδος. Προτοῦ ἔλθουν αὐτοὶ, εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔζησαν ἄλλοι ἀνθρώποι, ἀρκετὰ προωδευμένοι, ἀπὸ τοὺς ὅποίους οἱ "Ελληνες ἔμαθαν πολλά.

Εἰς πολὺ παλαιοὺς χρόνους, 3 καὶ 4 χιλιάδες χρόνια πρὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, δηλαδὴ 5—6 χιλιάδας ἀπὸ σήμερον, εἰς τὰ παράλια τῆς Ἑλλάδος, εἰς τὰς νήσους τοῦ Αἴγαίου πελάγους καὶ εἰς τὰ παράλια τῆς Μ. Ἀσίας ἔζησεν ἔνας σημαντικὸς λαός. Ἡμεῖς σήμερον δὲν γνωρίζομεν, πῶς ὡνομάζετο ὁ λαὸς αὐτός. 'Αλλ' ἐπειδὴ ἡ χώρα, εἰς τὴν ὥποιαν ἔζησαν, ἦσαν αἱ νῆσοι καὶ τὰ παράλια τοῦ Αἴγαίου, συνήθισαν νὰ τοὺς ὀνομάζουν Αἴγαίους.

Οἱ Αἴγαιοι ἦσαν ἀνθρώποι μετρίου ἀναστήματος, μᾶλλον λεπτοί, μὲ στενὴν καὶ δυνατὴν μέσην καὶ ἴσχυροὺς ὅμους, μὲ μαῦρα καὶ σγουρὰ μαλλιά, εύκινητοι, ζωηροί, μὲ μεγάλην ὅρεξιν διὰ τὴν ἐργασίαν καὶ τὰς διασκεδάσεις. Εἶχον προοδεύσει ἀρκετά. Ἐγνώριζον νὰ δουλεύουν τὰ μέταλλα, κατεσκεύαζον ώραιας κατοικίας καὶ πολυτελῆ ἀνάκτορα μὲ εἰκόνας εἰς τοὺς τοίχους, κομψότατα ἔπιπλα, ώραιότατα ἀγγεῖα, ἐνδύματα. Πολὺ ἐνωρίς ἔμαθαν νὰ κατασκευάζουν πλοῖα καὶ ἔγιναν σπουδαῖοι ναυτικοί.

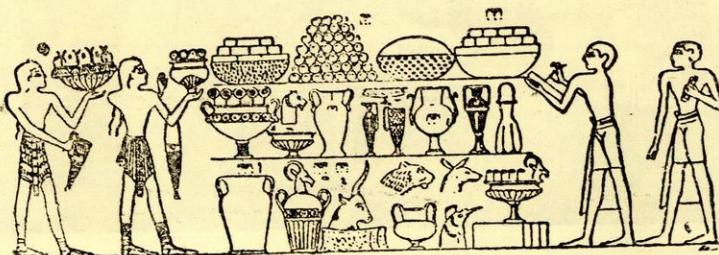
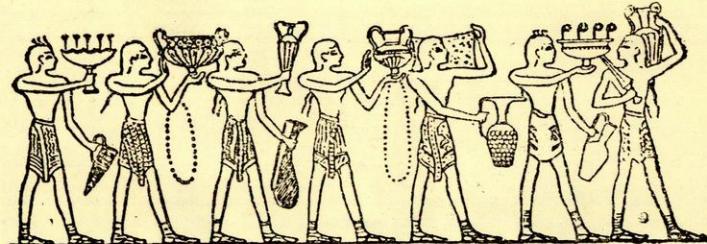

Έργα λειαία της έποχής του λίθου.

Κοπίδι, σκαπάνη, πέλεκυς καὶ σφυρί, δλα ἀπό λίθον. Εἰς τὸ μέσον δείγμα, πῶς δένουν οἱ Ἰνδιάνοι τῆς Ἀμερικῆς τὸν πέλεκυν εἰς τὴν λαβήν. Κάτω δυὸς βαριές. Εἰς τὴν τελευταίαν γραμμὴν δύο πελέκεις μὲ δπὴν εἰς τὸ μέσον, τρεῖς αἰχμαὶ βέλους καὶ τέλος μαχαιρίδιον.

‘Η πρόοδος τῆς Κρήτης.

Περίπου 2000 ἔτη π.Χ. ἡ πλέον ἀνεπιγμένη χώρα τοῦ Αἰγαίου ἦτο ἡ Κρήτη. ‘Η θέσις τῆς ἦτο πολὺ σπουδαία 2000 διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. ‘Η Κρήτη εὑρίσκεται σχεδόν εἰς τὸ μέσον τοῦ θαλασσού δρόμου, δὲ διότιος ἡνωνε τὰς τρεῖς μεγάλας ἡπείρους, τὴν Εὐρώπην, τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Ἀφρικήν, καὶ

Τύπος Κρητῶν (Παράστασις εἰς αἴγυπτιακὸν τάφον τῶν Θηβῶν, περίπου 1400 π.Χ.).

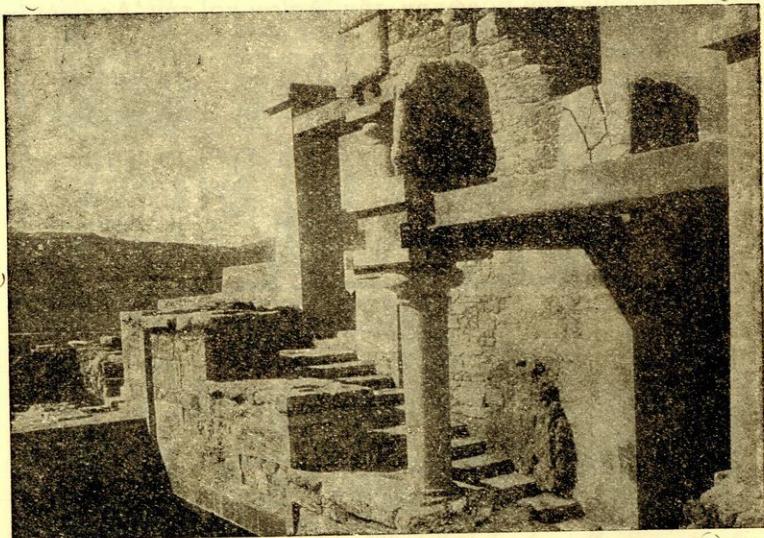
Εἰς πολὺ παλαιούς χρόνους ὑπῆρχε ζωηρὰ συγκοινωνία μεταξὺ Κρήτης καὶ Αἴγυπτου. Εἰς τὴν εἰκόνα οἱ Κρήτες φέρουν δῶρα εἰς τὸν Φαραώ. Διακρίνεται καθαρὰ ἡ κατασκευὴ τοῦ σώματος, ἡ ἐνδυμασία, τὰ ἀγγεῖα τῶν Κρητῶν.

ἔφερεν εἰς συγκοινωνίαν τὰς σπουδαιοτέρας χώρας τῆς ἐποχῆς, Αἴγυπτον, Συρίαν, Μ. Ἀσίαν, Ἑλλάδα, Ἰταλίαν, Γαλλίαν.

Κατὰ τοὺς χρόνους αὐτοὺς ἔγινε μία σπουδαία ἀνακάλυψις. Τοὺς πολὺ παλαιούς χρόνους οἱ ἄνθρωποι δὲν ἔγνωριζον τὰ μέταλλα. ‘Ως μόνον ἐργαλεῖον εἶχον τὸν λίθον. Μὲ αὐτὸν ἔσκαπτον, μὲ αὐτὸν ἐκοπτον, μὲ αὐτὸν ἔκτιζον, αὐτὸν εἶχον ὡς δπλον. Δι’ αὐτὸ δλην ἐκείνην τὴν περίοδον τῆς ζωῆς τῶν ἀν-

θρώπων ώνόμασαν ἐπί οχῆν τοῦ λίθου (λιθική ἐποχή). Ἀργότερον ἀνεκάλυψαν τὸν χαλκὸν καὶ μὲ αὐτὸν ἥρχισαν νὰ κατασκευάζουν ἐργαλεῖα καὶ δπλα.

Ο χαλκὸς δύμως εἶναι μαλακός καὶ δὲν ἀντέχει. Παρετήρησαν τότε, δτι, ἀν ἀναμείξουν χαλκὸν καὶ κασσίτερον, κατα-

'Ανάκτορον τῆς Κνωσσοῦ.

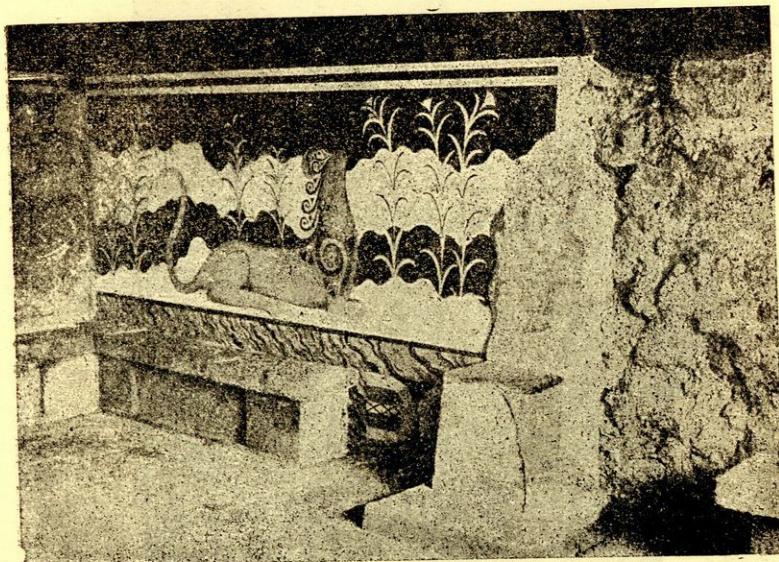
Οι Κρήτες κατεσκεύαζον οἰκίας μὲ δύο πατώματα. "Ομοιον ἦτο καὶ τὸ βασιλικὸν ἀνάκτορον, τὸ δποῖον διέφερε κατὰ τὸ μέγεθος, τὸν ἑσωτερικὸν στολισμὸν καὶ τὴν πολυτέλειαν. Εἰς τὴν εἰκόνα βλέπομεν τοὺς χονδρούς κίονας, οἱ ὁποῖοι ἐστήριζον τὸ ἀνάκτορον, καθὼς ἐπίσης καὶ τὴν κλίμακα ἀριστερά, ἡ ὁποία ὠδηγοῦσεν εἰς τὸ ἄνω πάτωμα.

σκευάζουν μεῖγμα πολὺ στερεώτερον. Τὸ μεῖγμα αὐτό, τὸ δποῖον δόνομάζουν δρείχαλκον, ἔγινε περιζήτητον. Ἐπειδὴ αἱ χῶραι τῆς 'Ανατολῆς δὲν εἶχον κασσίτερον, οἱ ἔμποροι αὐτῶν ἦσαν ύποχρεωμένοι νὰ ταξιδεύουν εἰς τὰς χώρας τῆς Δύσεως, τὴν σημερινὴν Γαλλίαν καὶ Ἰσπανίαν, διὰ νὰ προμηθευθοῦν κασσίτερον. Η Κρήτη λοιπὸν ἔγινε σταθμός, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἔπρεπε

νὰ περάσουν ὅσοι ἔταξίδευον μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως.
Οἱ Ἄδιοι οἱ Κρῆτες ἔτελειοπόησαν τὴν τέχνην νὰ κατοσκευάζουν δρείχαλκον, ἐπλούτησαν καὶ προώδευσαν εἰς διαφόρους τέχνας.

Οἱ Κρῆτες κυριαρχοῦν εἰς τὴν δάλασσαν.

Πρὸ πάντων ἔγιναν σπουδαῖοι ναυτικοὶ οἱ Κρῆτες. Φαίνε-

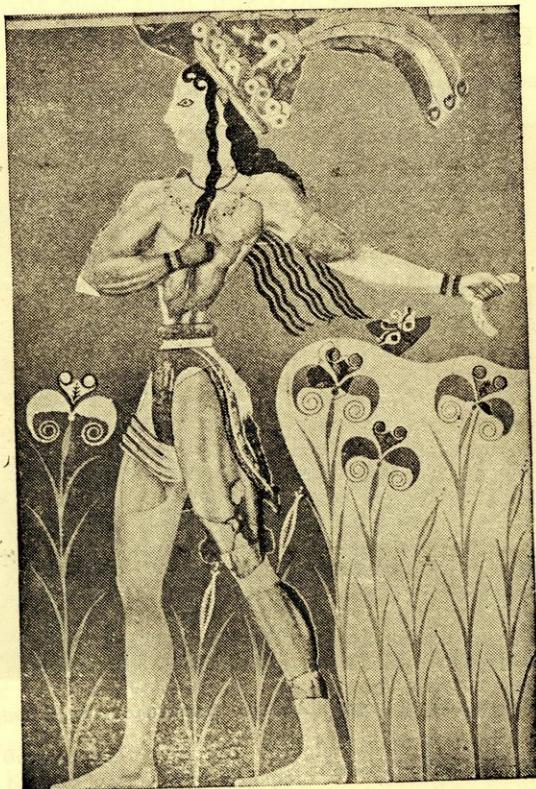

Ἡ αἴθουσα τοῦ θρόνου (Ἀπὸ τὸ Ἀνάκτορον τῆς Κνωσσοῦ).

Ἡ αἴθουσα τοῦ θρόνου ἦτο εἰς τὴν δυτικήν πλευράν τοῦ ἀνακτόρου. Φαίνεται ὁ θρόνος, ὁ ὄποιος ἦτο ἀπὸ γύψου. Δεξιά καὶ ἀριστερά εἶναι τὰ καθίσματα, διοù ἐκάθηντο οἱ σύμβουλοι τοῦ βασιλέως εἰς τὰ συμβούλια. Ὁ τοῖχος ὅπισω ἦτο στολισμένος μὲν ὠραίας τοιχογραφίας.

ται, δτι πρῶτοι αὐτοὶ κατεσκεύασαν ἀξιόλογα πλοῖα καὶ διέσχιζον εἰς δλας τὰς διευθύνσεις τὴν Μεσόγειον ἐπάνω εἰς τὰ στενὰ καὶ μακρουλὰ πλοῖα των. Αὐτοὶ ἔταξίδευον εἰς τοὺς διαφόρους λιμένας, αὐτοὶ μετέφερον ἐμπορεύματα καὶ ξυλείαν εἰς τὴν Αἴγυπτον.

Ἡ Κρήτη ἐπλούτησεν ἀπὸ τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον, οἱ κάτοικοι τῆς ἐπλήθυναν, οἱ βασιλεῖς τῆς, πλούσιοι καὶ δυνατοί, κατεσκεύασαν πολεμικὸν στόλον, ἔξουσίασαν τὸ Αἰγαῖον.

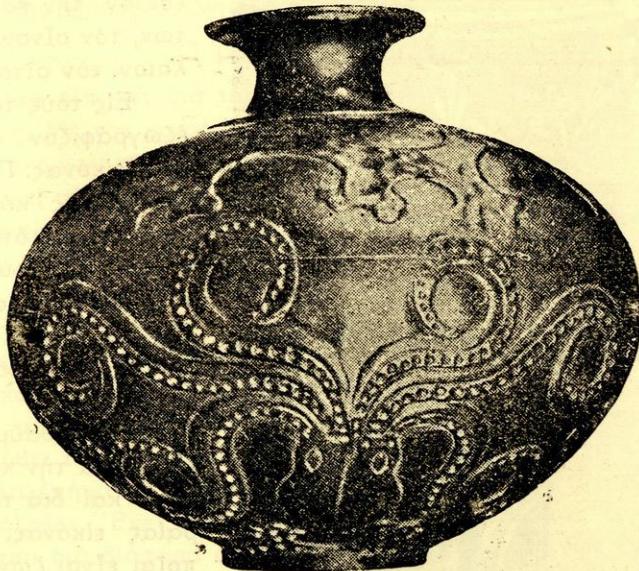
Ο Πρίγκιψ μὲ τὰ κρίνα (Χρωματισμένον ἄνάγλυφον ἀπὸ τὸ ἀνάκτορον τῆς Κνωσσοῦ. Μουσεῖον Ἡρακλείου).

Ο νεαρὸς πρίγκιψ βαδίζει μεταξὺ κρίνων καὶ ἔχει στολισμένον τὸ στῆθος μὲ περιδέραιον καὶ τὴν κεφαλὴν μὲ στέφανον ἀπὸ τὰ γδια λουλούδια.

γαῖον καὶ τὰ παράλια τῆς Ἑλλάδος καὶ ὑπεχρέωσαν τοὺς κατοίκους τῆς νὰ πληρώνουν φόρον.

Πρωτεύουσα τοῦ κρητικοῦ κράτους ἦτο ἡ Κνωσσός πλησίον τοῦ σημερινοῦ Ἡρακλείου.

Κύριοι εἰς τὴν θάλασσαν οἱ βασιλεῖς τῶν Κρητῶν, δὲν ἐφοβοῦντο ἐπιδρομὰς ἔχθρῶν καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἔκτιζον ὀχυρώματα· καὶ τείχη εἰς τὰς πόλεις των. Αἱ πόλεις Κρήτης δηλαδὴ ἥσαν ἀτείχιστοι.

Κρητικὸν ἀγγεῖον (Μουσεῖον Ἡρακλείου).

Πήλινον ἀγγεῖον μὲ εἰκόνα πολύποδος.

Ἡ ζωὴ τῶν Κρητῶν.

Οἱ Κρῆτες προώδευσαν εἰς τὰς διαφόρους τέχνας. Οἱ βασιλεῖς τῶν κατεσκεύασαν μεγαλοπρεπῆ ἀνάκτορα. Πολλῶν ἀπ' αὐτὰ σώζονται τὰ ἐρείπια καὶ μαρτυροῦν τὴν δύναμιν καὶ τὸν πλοῦτον των. Τὸ κρητικὸν ἀνάκτορον ἦτο κτίριον μὲ πολλὰ πατώματα, μὲ λεπτοὺς τοίχους, μὲ πολλὰ δωμάτια. Εἶχε μεγάλην σύλλην εἰς τὸ μέσον καὶ ἄλλας μικροτέρας εἰς διάφορα μέρη, εἶχε στοάς, αἱ δποῖσι ἔχρησίμευαν νὰ ἐμποδίζουν τὸν

ἥλιον καὶ νὰ εὔκολύνουν τὴν θαλασσίαν αὔραν νὰ φθάνῃ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ἀνακτόρου.

Τὰ ἀνάκτορα εἶχον πολλὰ διαμερίσματα. Τὰ χαμηλότερα πατώματα ἔχρησίμευον ως ἀποθῆκαι. Εἰς αὐτάς εὑρέθησαν

πολυάριθμα καὶ πελώρια πιθάρια, ὅπου ἔθετον τὴν ἑσοδείαν των, τὸν οἶνον, τὸ ἔλαιον, τὸ σῖτον κτλ.

Εἰς τοὺς τοίχους ἔζωγράφιζον διαφόρους εἰκόνας. Πολλαὶ ἀπὸ αὐτάς κάμνουν ἐντύπωσιν, διότι εἶναι κομψαὶ καὶ φυσικαὶ, Παριστάνουν χορούς, τελετάς, κυνήγια, ψάρευμα, ἀκροβασίας, ταυρομαχίας.

Αξιοθαύμαστα εἶναι διὰ τὴν κομψότητα καὶ διὰ τὰς ώραίας εἰκόνας, αἱ δοποῖαι εἶναι ζωγραφισμέναι ἐπάνω, τὰ κρητικὰ ἀγγεῖα. Κρῖνα καὶ ἄλλα φυτά, ζῷα ὑδρόβια, μέδουσαι καὶ δκταπόδια, εἶναι ζωγραφισμένα ἐπάνω εἰς τὰ ἀγγεῖα μὲ ζωηρότατα χρώματα.

Κρητικὸν ἀγγεῖον (Μουσείον Ἡρακλείου). Πήλινον ἀγγεῖον τῆς Κνωσσοῦ ἀπὸ τὸ μεγαλύτερα, ὅφους 1.20 μ., ἐνῷ συνήθως τὰ ἀγγεῖα τῆς Κρήτης εἶναι μικροῦ μεγέθους. Κοσμεῖται μὲ κρίνους ἔξαιρετικῆς τέχνης.

Απὸ τὰς εἰκόνας τῶν τοίχων καὶ τῶν ἀγγείων μανθάνομεν πολλὰ διὰ τὰς συνηθείας καὶ τὴν ζωὴν τῶν Κρητῶν. Οἱ Κρῆτες ἦσαν ἄνθρωποι ζωηροί καὶ εὔθυμοι. Ἡγάπων τὴν καλὴν ζωὴν, τὴν διασκέδασιν, τὰ ώραῖα ἀντικείμενα, τὰς συνα-

ναστροφάς καὶ περισσότερον ἀκόμη τὰς σωματικὰς ἀσκήσεις, τοὺς ἀγῶνας. Ἀπὸ αὐτούς ἐκληρονόμησαν οἱ "Ἐλληνες τὴν ἀγάπην διὰ τὴν γυμναστικήν.

Ἐντύπωσιν ἐπίσης κάμνει ἡ ἔλευθερία τῶν γυναικῶν, αἱ ὅποιαι παρουσιάζονται εἰς τὰς τελετάς, εἰς τὰ θεάματα καὶ εἰς τὰς δημοσίας συγκεντρώσεις, ἐνῷ ἡσαν περιωρισμέναι ἀκόμη καὶ εἰς τὴν προωδευμένην ἐποχὴν τῶν Ἀθηνῶν.

Ο μῦδος τοῦ Μίνωος.

"Οσα εἴπομεν διὰ τοὺς Κρῆτας ἔγιναν εἰς πολὺ παλαιούς χρόνους. Μὲ τὸν καιρὸν οἱ ἄνθρωποι ἐλησμόνησαν τὴν πραγματικὴν ἱστορίαν τῆς Κρήτης, διότι δὲν ἔγνώριζον ἀκόμη νὰ γράφουν, καὶ αἱ εἰδήσεις ἥλλαξαν ἀπὸ στόματος εἰς στόμα καὶ ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν. Ἡ δόξα δημοσίας τῆς Κρήτης δὲν ἔσβησεν ὀλωστίδολου. Οἱ "Ἐλληνες διηγοῦντο διαφόρους μύθους διὰ τοὺς βασιλεῖς της, διὰ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν δύναμίν των.

"Η Κρήτη, ἔλεγον, εἰς πολὺ παλαιούς χρόνους εἶχεν ἔνα περίφημον βασιλέα τὸν Μίνωα. Ὁ Μίνωας ἦτο υἱός θεοῦ, τοῦ Διός, καὶ μιᾶς βασιλοκόρης, τῆς Εύρωπης. Ὁ Ζεὺς ἔδωσεν εἰς αὐτὸν μεγάλα χαρίσματα. Ἡτο ἔξυπνος, πολὺ φρόνιμος καὶ ἡκολούθει τὰς συμβουλὰς τοῦ πατρός του. Κάθε ἐννέα ἔτη ἔλεγον, δτὶ ἐπήγαινε νὰ συναντήσῃ τὸν Δία ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν εἰς ἐν σπήλαιον. Ἐκεῖ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἔμενε καὶ ἐσκέπτετο μαζί του διὰ διάφορα ζητήματα. Διὰ τοῦτο δ Μίνωας ἔγινε σοφὸς βασιλεύς, φιλάνθρωπος καὶ δίκαιος, καὶ ἐκυβέρνησε πολὺ καλὰ τὸ κράτος του. "Εθεσε σοφούς νόμους, οἱ δόποι οἱ ἔκαμαν καλὸν εἰς τὸν τόπον. Οἱ νόμοι τῆς Κρήτης ἦσαν περίφημοι εἰς δλην τὴν Ἑλλάδα.

Εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Μίνωος ἡ Κρήτη ἔγινε πλουσία καὶ εὔτυχής. Ὁ Μίνωας ἐπροστάτευσε τὰς τέχνας. "Εκτισε πολλὰς οἰκοδομὰς εἰς τὴν πρωτεύουσάν του, τὴν Κνωσσόν. Περίφημος ἔγινεν δὲ Λαβύρινθος, ἀνάκτορον μὲ πολλὰ καὶ περίπλοκα ύπόγεια δωμάτια. Εἰς αὐτὸν ἔκλεισεν ἐν τέρας, τὸν Μινώταυρον, ἄνθρωπον μὲ κεφαλὴν ταύρου.

"Ο Μίνωας ἔγινε πολὺ δυνατὸς βασιλεύς. Μὲ τὸν στόλον του ἐκυρίευσε πολλὰς νήσους τοῦ Αιγαίου, ἐκαθάρισε τὴν θάλασ-

σαν ἀπὸ τοὺς πειρατὰς καὶ ἔξουσίασε τὰ παράλια τῆς Ἑλλάδος. Οἱ Ἀθηναῖοι ύπεχρεώθησαν νὰ τοῦ δίδουν φόρον. Ἐπλασαν τὸν μῦθον, δτὶ τοῦ ἔδιδον ἐπτὰ νέους καὶ ἐπτὰ νέας, τοὺς ὅποι-ους ἔρριπτεν εἰς τὸν Μινώταυρον. Ἀπὸ τὸν φόρον αὐτὸν ἀπήλ-λαξε τὰς Ἀθήνας ὁ Θῆσεύς, ὁ περιφήμος ἥρωας.

Οἱ θεοὶ ἐτίμησαν τὸν Μίνωα καὶ μετὰ τὸν θάνατόν του. Τὸν ὄρισαν μαζὶ μὲ τὸν ἀδελφόν του Ραδάμανθυν δικαστὴν τῶν νεκρῶν.

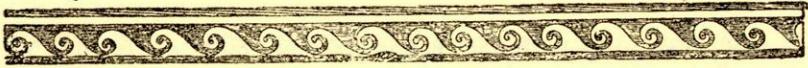
‘Ο μῦθος τοῦ Δαιδάλου.

Διὰ νὰ κατασκευάσῃ τὰ μεγάλα ἔργα δ Μίνωας, ἐκάλεσεν ἔνα περίφημον Ἀθηναῖον τεχνίτην, τὸν Δαιδαλον. Ὁ Δαιδα-λος ἐγνώριζε πολλὰς τέχνας καὶ εἶχεν ἐφευρετικώτατον νοῦν. Αὐτὸς ἔκτισε τὸν Λαβύρινθον καὶ ἄλλας οἰκοδομάς. “Οταν δύμας ἡθέλησε νὰ φύγῃ, δ Μίνωας δὲν τὸν ἄφησε. Τὸν ἐφυλά-κισε μάλιστα εἰς τὸν Λαβύρινθον.

‘Ο Δαιδαλος ἐσοφίσθη τότε κάτι πολὺ τολμηρόν. Κατε-σκεύασεν ἀπὸ κηρὸν δύο ζεύγη πτερά. Ἐφόρεσε τὸ ἐν δ ἵδιος, τὸ ἄλλο διοίς του “Ικαρος καὶ οἱ δύο μαζὶ ἐπέταξαν ἐπάνω ἀπὸ τὸ πέλαγος τῆς Κρήτης. Εἰς τὰς ἀρχὰς ἐπήγαιναν καλά. “Εβλεπον νὰ ἀπλώνεται κάτω ἡ θάλασσα, ἡ μία νῆσος νὰ δια-δέχεται τὴν ἄλλην. ‘Αλλ’ δ “Ικαρος ἦτο νέος, ζωηρὸς πολὺ καὶ ἀνήσυχος καὶ εἶχε πολλὴν περιέργειαν. ‘Ηθέλησε νὰ ἀναβῇ ὑψηλότερον, νὰ ἴδῃ νέας ἐκτάσεις, νὰ φθάσῃ εἰς τὸν ἥλιον. “Οταν δύμας ἔφθασεν ἀρκετὰ ὑψηλά, τὰ κήρινα πτερά του ἔλυσαν καὶ δ ἵδιος ἔπεσεν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐπνίγη. ‘Ο Δαι-δαλος ἀνήσυχος ἀνεζήτησε παντοῦ τὸν υἱόν του, ἐφώναξε μὲ ταραγμένην φωνὴν τὸ ὅνομά του, ἀλλὰ δὲν ἔλαβε καμμίαν ἀπάντησιν.

Σφραγιδόλιθος κρητικός.

ΟΙ ΠΑΛΑΙΟΤΕΡΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ

ΟΙ ΑΡΧΑΙΟΙ ΚΑΙ Η ΑΚΜΗ ΤΩΝ ΜΥΚΗΝΩΝ

Οι πρῶτοι "Ελληνες ἔρχονται εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Περίπου 2000 ἔτη π. Χ. ἔφθασαν οἱ πρῶτοι "Ελληνες εἰς τὴν Ἑλλάδα. Εἶχον ἀναχωρήσει ἀπὸ πολὺ μακράν, ἀπὸ τὰ βορειοανατολικὰ τῆς Εὐρώπης, καὶ ἥσαν ἀπὸ μίαν μεγάλην οἰκογένειαν λαῶν, τὴν δόποιαν δονομάζουν Βορείαν φυλὴν ἥ Ἰνδοευρωπαϊκὴ φυλὴ εἰς πολὺ παλαιούς χρόνους ἔζηεὶς τὰς μεγάλας πεδιάδας τῆς Βορειοανατολικῆς Εὐρώπης. Οἱ Ἰνδοευρωπαῖοι ἥσαν ἄνθρωποι ὑψηλοὶ καὶ δυνατοί, λευκοί, μὲ ξανθά μαλλιά καὶ μάτια γαλανά. Ἀργότερα διεσκορπίσθησαν εἰς διάφορα μέρη, ὑπερίσχυσαν παντοῦ, ὅπου ἐπήγαν, ἔκαμαν σπουδαῖα κράτη καὶ προώδευσαν, διότι ἥσαν δυνατοί εἰς τὸ σῶμα καὶ εἰς τὸν νοῦν, ἐργατικοὶ καὶ δραστήριοι. Ἀπὸ τοὺς Ἰνδοευρωπαίους κατάγονται οἱ σπουδαιότεροι λαοὶ τοῦ κόσμου, "Ελληνες, Ρωμαῖοι, Γάλλοι, "Αγγλοι, Γερμανοί, Ἀμερικανοί.

Οι "Ελληνες λοιπὸν ἔξεκίνησαν ἀπὸ τὴν βορειοανατολικὴν Εὐρώπην, ἐσταμάτησαν ὀλίγον καιρὸν εἰς τὸν ποταμὸν Δούναβιν καὶ εἰς τὰ μέρη τῆς Οὐγγαρίας. Ἀπὸ ἐκεῖ δὲ ἐν μέρος αὐτῶν ἐπροχώρησε πρὸς τὴν Βαλκανικὴν καὶ περίπου 2000 ἔτη π. Χ. ἔφθασεν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Οἱ πρῶτοι "Ελληνες, οἱ δόποιοι ἔφθασαν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὡνομάζοντο Ἀχαιοί.

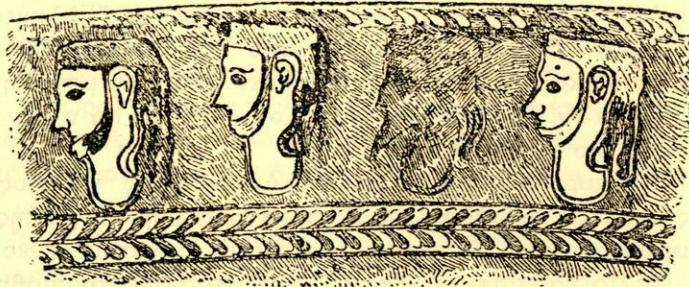
Οι Ἀχαιοὶ κυριεύουν τὴν Ἑλλάδα.

Οι Ἀχαιοὶ δὲν ἔδυσκολεύθησαν νὰ γίνουν κύριοι τῆς Ἑλλάδος, διότι ἥσαν δυνατώτεροι ἀπὸ τοὺς ἐντοπίους καὶ καλύτερα ώπλισμένοι. Πρῶτοι αὐτοὶ ἔφερον ἵππους εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ εἶχον πολεμικὰ ὅρματα. Τὰ δπλα των ἥσαν κοντάρια καὶ

σπαθιά, ἀπὸ χαλκὸν δμως ἢ ὁρείχαλκον, διότι οἱ Ἀχαιοὶ καθώς καὶ οἱ Αἰγαῖοὶ δὲν ἔγνώριζον ἀκόμη τὸν σίδηρον.

Οἱ Ἀχαιοὶ λοιπὸν ὑπέταξαν τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὴν Θεσσαλίαν μέχρι τῆς Πελοποννήσου. Οἱ ἀρχηγοὶ των ἔλασθον τὰ καλύτερα μέρη, τὰς εὐφόρους πεδιάδας, ἔκτισαν φρούρια ἐπάνω εἰς ὑψώματα, τὰς ἀκρόπολεις, δπως τὰ ὠνόμασαν, ἐμάζευσαν εἰς αὐτὰ θησαυρούς καὶ ἀπέκτησαν μεγάλην δύναμιν.

Οἱ Ἀχαιοὶ ἔμαθαν πολλὰ ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς κατοίκους,

‘Ο τύπος τῶν Ἀχαιῶν (Παράστασις ἐπὶ μυκηναϊκοῦ ἄγγείου).

Εἰς τὸ ἀπλοϊκὸν αὐτὸ σχεδίασμα διακρίνομεν τὰ χαρακτηριστικὰ τῶν πρώτων Ἑλλήνων. Τὸ πρόσωπον εἰναι κανονικόν, τριγυρίζεται ἀπὸ γενειάδα, τὰ μαλλιά ἀφθονα καταβαίνουν πρὸς τοὺς ὅμους.

τοὺς Αἰγαίους, οἱ ὅποιοι ἦσαν περισσότερον προωδευμένοι ἀπὸ αὐτούς, ἐσυνέχισαν τὸ ἔργον ἐκείνων καὶ εἰς πολλὰ μάλιστα τοὺς ἐπέρασαν. Ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς κατοίκους ἄλλους ἐφόρευσαν, ἄλλοι ἔφυγαν εἰς ξένας χώρας. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔμειναν πολὺ ὀλίγοι καὶ διετήρησαν τὴν γλώσσαν καὶ τὰ ἔθιμά των. Αὐτοὺς οἱ “Ἐλληνες ὠνόμασαν Πελασγούς.

Οἱ Ἀχαιοὶ κυριαρχοῦν εἰς τὴν δάλασσαν.

Δυνατοὶ εἰς τὴν ξηράν, δὲν ἥργησαν οἱ Ἀχαιοὶ νὰ γίνουν ναυτικοί. Ἐμαθαν τὴν ναυτικὴν τέχνην ἀπὸ τοὺς Κρήτας καὶ μετ’ ὀλίγον ἔκαμαν πόλεμον ἐναντίον αὐτῶν. Ἐνίκησαν τὸν κρητικὸν στόλον, ἔκυρίευσαν τὴν Κρήτην, τὴν ἐλεηλάτησαν καὶ

ἔκαυσαν τὰς πόλεις της καὶ τὰ ἀνάκτορα τῶν βασιλέων. Οἱ βασιλεῖς τῆς Κρήτης, ἐπειδὴ μὲ τὸν στόλον τῶν ἔξουσίαζον τὴν θάλασσαν, ἐνδύμιζον, διτὶ ἥσαν ἀσφαλεῖς εἰς τὴν νῆσον τῶν καὶ δὲν εἶχον φροντίσει, καθὼς εἴδομεν, νὰ ὀχυρώσουν μὲ τείχη τὰς πόλεις καὶ τὰ ἀνάκτορά των.

’Απὸ τότε οἱ Ἀχαιοὶ ἔγιναν κύριοι εἰς τὸ Αἰγαῖον καὶ ἔδειξαν μεγάλην δραστηρίστητα. Τὰ πλοῖα τῶν διέσχιζον τὴν θάλασσαν εἰς ὅλας τὰς διευθύνσεις. ’Εκαμνον διαρκεῖς πειρατικᾶς ἐπιδρομᾶς. ”Ἐφθασαν μέχρι τῆς Αἰγύπτου. Μὲ δὲ λίγα πλοῖα εἰσήρχοντο εἰς τὸν Νεῖλον, τὸν μεγάλον ποταμὸν τῆς Αἰγύπτου, ἔκαμνον ἔξαφνικά ἐπίθεσιν καὶ ἐλεηλάτουν τὴν χώραν. ’Ἐφόρτωνον τὰ πλοῖά τῶν μὲ σιτηρά καὶ ἄλλα λάφυρα καὶ ἐπέστρεφον εἰς τὴν πατρίδα τῶν. Οἱ βασιλεῖς τῆς Αἰγύπτου, οἱ Φαραώ, δπως τοὺς ἔλεγαν, εἶχον ἔτοιμον στρατὸν ἐπίτηδες εἰς διάφορα μέρη, διὰ νὰ κτυπήσουν τοὺς Ἀχαιούς, δταν παρουσιάζοντο.

’Αργότερα οἱ Ἀχαιοὶ ἥρχισαν νὰ κτίζουν χωρία καὶ πόλεις ἔξω ἀπὸ τὴν ‘Ελλάδα, ἔκαμαν δηλαδὴ ἀποικίας. ’Εγκατεστάθησαν εἰς τὰς νῆσους τοῦ Αἰγαίου καὶ εἰς τὰ παράλια τῆς Μ. Ἀσίας, ἡ δποία ἀπὸ τοὺς παλαιοτάτους αὐτοὺς χρόνους (1300 π. Χ.) ἥρχισε νὰ γίνεται ἐλληνική. Οἱ ἐντόπιοι, δπως ἦτο φυσικόν, προσεπάθησαν νὰ τοὺς ἐμποδίσουν. Οἱ σπουδαιότεροι ἀντίπαλοι τῶν Ἀχαιῶν εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν ἦσαν οἱ Τρώες, κάποιος λαός, δ δποίος ἔζη εἰς τὴν ἀσιατικὴν παραλίαν τοῦ ‘Ελλησπόντου καὶ εἶχε πρωτεύουσαν τὴν περίφημον πόλιν Τροίαν. Μὲ αὐτοὺς ἔκαμαν οἱ Ἀχαιοὶ τὸν Τρωικὸν πόλεμον.

Οἱ Ἀχαιοὶ ἐγκατεστάθησαν ἐπίσης εἰς τὴν μεγάλην νῆσον Κύπρον. ’Η Κύπρος ἀπὸ τοὺς παλαιοτάτους αὐτοὺς χρόνους ἔγινεν ἐλληνική καὶ οἱ κάτοικοι της ώμίλουν τὴν ἐλληνικὴν γλώσσαν. Τέλος οἱ Ἀχαιοὶ ἐφθασαν ἔως τὰ νότια παράλια τῆς Ἰταλίας.

Αἱ Μυκῆναι καὶ ὁ Μυκηναϊκὸς πολιτισμός.

Τὸ ἐνδοξότερον κράτος τῶν Ἀχαιῶν ἦτο τὸ κράτος τῶν Μυκηνῶν εἰς τὴν Πελοπόννησον, πλησίον εἰς τὸ σημερινὸν ”Αργος. Πρωτεύουσα τοῦ κράτους τὸν παλαιότερον καιρὸν ἦτο ἡ Τίρυνς. ’Αργότερον ἔγιναν αἱ Μυκῆναι.

Κυνήγιον ἀγριοχόρου.
(Τονογραφία Τίρενθος, Ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον Ἀθηνῶν).

αὐτὸν κόνισμαριστρούσι τὰ νεφέλη περιπλανάσθαι μεταποιεῖσθαι
μετατρέπειν τὴν γῆν στρατηγὸν τὸν τοπικὸν θεόν προσενεγκεῖν τοὺς
πολεμούντας αὐτὸν τούτον τὸν θεόν. Ιεροῦνται ταῦτα γενέσθαι τοις πολεμοῖς

Αἱ Μυκῆναι χρεωστοῦν τὴν δόξαν εἰς τὴν ἔξαιρετικὴν θέσιν τῶν. Ἡ πόλις ἦτο κτισμένη ἐπάνω εἰς ἀπότομον καὶ δυσκολοανάβατον ὑψωμα.

Ἐκεῖ οἱ βασιλεῖς ἔκτισαν τὸ ἀνάκτορόν των. "Ολον τὸ ὑψωμα τὸ ἑτριγύρισαν μὲ παχύτατον τεῖχος. Κάτω ἀπλώνεται ἡ μεγάλη πεδιάς τοῦ "Ἀργούς, ἀπὸ τὴν διοίαν διήρχετο ὁ δρόμος, ὁ διοῖος ἐνώνει τὸν Ἀργολικὸν μὲ τὸν Κορινθιακὸν κόλπον. Αἱ Μυκῆναι λοιπὸν ἀπὸ τὸν ὑψηλὸν τῶν λόφον ἔξουσίαζον τὴν πεδιάδα καὶ τὴν συγκοινωνίαν μεταξὺ τῶν δύο θαλασσῶν.

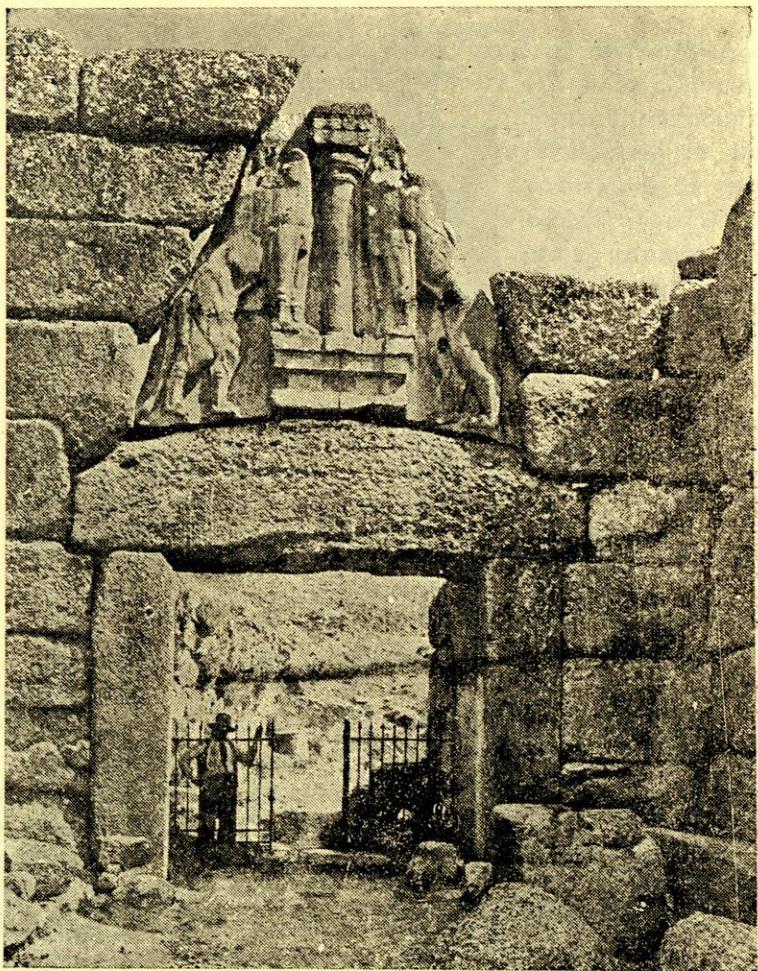

Μυκηναϊκὸν ἀγγεῖον.

Ἡ πεδιάς τοῦ "Ἀργούς ἥτο εὐφορωτάτη, ἔδιδεν ἄφθονα σιτηρά καὶ λαχανικὰ καὶ ἔτρεφε καλούς ἵππους. Οἱ βασιλεῖς λοιπὸν τῶν Μυκηνῶν εἶχον μεγάλα εἰσοδήματα ἀπὸ τὴν πεδιάδα. Ἐπλούτησαν ἐπίσης ἀπὸ τὴν φορολογίαν τῶν ἐμπόρων. Οἱ ἔμποροι δηλασδὴ τοῦ καιροῦ ἐκείνου ἐπροτίμων νά μεταφέρουν τὰ ἐμπορεύματά των διὰ ζηρᾶς, καὶ δι' αὐτὸν ὑπῆρχε ζωηρὸς κίνησις μεταξὺ τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου καὶ τοῦ Κορινθιακοῦ καὶ τῆς βορειοτέρας Ἑλλάδος. Οἱ βασιλεῖς τῶν Μυκη-

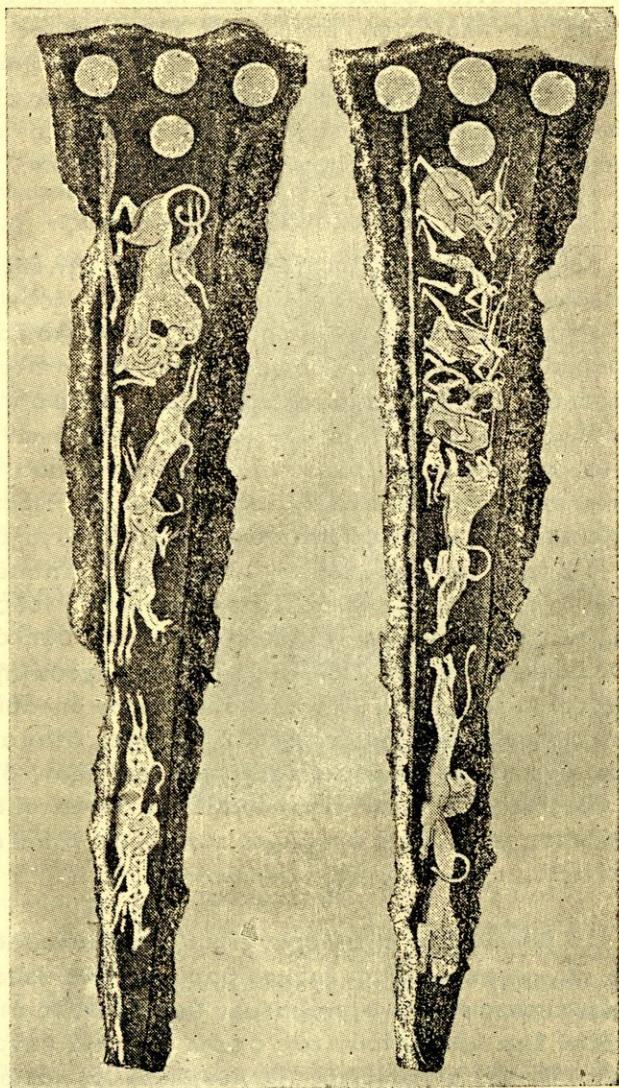

Μυκηναϊκὸν ἀγγεῖον.

Η πύλη τῶν λεδνιτῶν εἰς τὰς Μυκῆνας.

Η περίφημος εἴσοδος τῆς ἀκροπόλεως τῶν Μυκηνῶν. Φαίνονται τὰ Κυκλώπεια τείχη. Η πύλη ἔχει ὕψος καὶ πλάτος 3 μέτρα. Ή ἐπάνω πέτρα ἔχει μῆκος 4 1/2 μ., ὕψος 1 μ. καὶ πλάτος 2 μ. Ἐπάνω ἀπὸ τὴν πέτραν αὐτὴν εἰναι σκαλισμένοι δύο λέοντες, οἱ δόποι οἱ στέκονται δὲ εἰς ἀπέναντι τοῦ ἄλλου ἀπὸ τὰ δύο μέρη ἐνδός κίονος. Λείπουν αἱ κεφαλαί, αἱ δόποι αἱ πιθανῶς ἡσαν ἀπὸ δρείχαλκον ἐπιχρυσωμένον.

Μυκηναϊκά έγχειρα (Αρχαιολογικόν Μουσείον, Αθηνῶν). Προέρχονται ἀπὸ τοὺς τάφους τῶν Μυκηνῶν. Εἶναι ἀπὸ δρεπάλκου μὲ σκαλίσματα ἀπὸ χρυσὸν καὶ ἄργυρον. Εἰς τὴν μίσην δψιν νέοι ὁπλισμένοι κυνηγοῦν λέοντας, εἰς τὴν ὅλην λέεων κυνηγῶν ζαρκέδαιον.

νῶν εἰσέπραττον φόρους ἀπὸ τοὺς περαστικούς ἐμπόρους. Τέλος μὲ τὰ πλοῖα των ἔπλεον εἰς ξένας χώρας καὶ ἔκαμνον λεηλασίας, ἔκαμνον δηλαδὴ πειρατικάς ἐπιδρομάς. Διὰ τοῦτο οἱ βασιλεῖς τῶν Μυκηνῶν ἐθήσαυρισαν μεγάλα πλούτη εἰς τὴν πρωτεύουσάν των. Αἱ Μυκῆναι ἔγιναν ἔνδοξοι καὶ δλοι τὴν ὡνδμαζον πόλιν τοῦ χρυσοῦ, πολύχρυσοι.

Αἱ Μυκηναῖκαι ἀκροπόλεις.

Οἱ βασιλεῖς τῶν Μυκηνῶν, ἐπειδὴ εἰς τὴν ἔηράν ἦσαν ὀλιγώτερον ἀσφαλεῖς παρὰ οἱ Κρῆτες εἰς τὴν νῆσον των, ἔκτιζον τὴν κατοικίαν των, τὸ ἀνάκτορόν των, εἰς ὑψηλὰ καὶ ἀπόκρημνα μέρη καὶ τὸ περιέβαλλον μὲ χονδρά καὶ δυνατά τείχη. Τὰ ἀνάκτορά των λοιπὸν ἦσαν φρούρια, δχυραὶ ἀκροπόλεις. Ἡ σπουδαιοτέρα ἀκρόπολις τῶν μυκηναϊκῶν χρόνων ἦσαν αἱ Μυκῆναι, τῆς ὁποίας σώζονται τὰ περίφημα ἐρείπια. Ἐπίσης σώζονται σπουδαῖα λειψανα τῆς ἀκροπόλεως τῆς Τίρυνθος, ἡ ὁποία εὑρίσκετο εἰς μικράν ἀπόστασιν ἀπὸ τὸν Ἀργολικὸν κόλπον.

Τὰ τείχη τῶν ἀκροπόλεων αὐτῶν Ἠσαν κτισμένα μὲ πελωρίους ὅγκολίθους χωρὶς ἄσβεστον. Ἀπορεῖ ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου, πῶς κατώρθωσαν νὰ ἀναβιβάσουν ἐκεῖ ὑψηλὰ τοὺς μεγάλους ἐκείνους ὅγκους. Πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς ἔχουν μῆκος 9 μέτρα, πάχος 6 καὶ ζυγίζουν 90 χιλ. ὀκάδας, δσον δηλαδὴ μεγάλη μηχανὴ σιδηροδρόμου. Βραδύτερον οἱ Ἑλληνες, δταν αἱ ἀκροπόλεις αὐταὶ ἔμειναν ἀκατοίκητοι καὶ ἔρημοι, ἐνδμιζον, δτι τὰ περίεργα αὐτὰ τείχη ἔκτισαν μεγαλόσωμοι καὶ δυνατοὶ ἀνθρωποι, οἱ Κύκλωπες, καὶ δι' αὐτὸν ὡνδμαζον αὐτὰ. Κυκλώπεια τείχη.

Τὸ ἀνάκτορον.

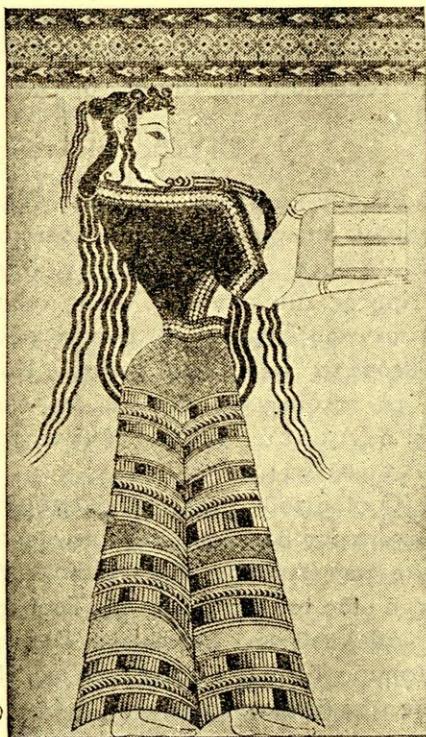
Τὸ μυκηναϊκὸν ἀνάκτορον εἶναι δλωσδιόλου διαφορετικὸν ἀπὸ τὸ κρητικόν. Εἶναι κτίριον βαρύ, μὲ ἔνα δροφον. Ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ ἔν στενόμακρον δωμάτιον, τὸ δποῖον εἰς τὴν εἴσοδον ἔχει μίαν στοάν καὶ δπίσω δωμάτια ὑπνου. Εἰς αὐτὰ κυρίως ἔμενον αἱ γυναῖκες. Τὸ κεντρικὸν δωμάτιον τὸ ὡνδμαζον μέγαρον. Παράθυρα δὲν εἶχεν. Ἐφωτίζετο μόνον ἀπὸ τὴν εἴσοδον. Εἰς τὴν δροφὴν εἶχε μίαν μεγάλην δπήν, διὰ τὴν οξέρχεται δ καπνός. Εἰς τὸ μέσον εὑρίσκετο ἡ ἐστία, εἰς τὴν

δόποίαν ἔκαιεν ἡ φωτιά, ἡ δόποία ἐχρησίμευε νὰ θερμαίνῃ καὶ νὰ φωτίζῃ μαζί. Εἰς τὸ δωμάτιον σύτὸ ἔιρωγον, ἐδέχοντο τοὺς ξένους καὶ ἐπερνοῦσαν τὴν ἥμέραν τῶν.

Τὸ ἀνάκτορον εἰς τὴν ἀρχὴν ἦτο πολὺ ἀπλοῦν. Οἱ βασιλεῖς ἐφρόντισαν πρὸ πάντων διὰ τὴν ἀσφάλειαν καὶ τὴν δύναμίν των. Ἀργότερα ὅμως ἐμιμήθησαν τοὺς βασιλεῖς τῆς Κρήτης. Ἐστόλισαν τὰ ἀνάκτορά των μὲν ὠραίας τοιχογραφίας, κατεσκεύαζον χρυσοκέντητα δπλα, χρυσᾶ κοσμήματα, ὁγγεῖα κτλ. Οἱ τεχνῖται τῶν Ἀχαιῶν ἐφίλοτιμήθησαν νὰ κάμουν ἔργα ὠραία δπως καὶ οἱ Κρήτες.

Οἱ τάφοι.

Οἱ βασιλεῖς τῶν Ἀχαιῶν ἤθελον νὰ ἔξακολουθήσουν τὴν καλὴν ζωὴν καὶ μετὰ θάνατον. Ἐφρόντιζον λοιπὸν νὰ κτίσουν τάφους εύρυχώρους. Κατ' ἀρχὰς ἔσκαπτον τοὺς τάφους ἐντὸς τῶν βράχων, οἱ δόποι οἵσαν πλησίον τῶν ἀνακτόρων. Ἀργότερα κατεσκεύαζον ἐντὸς τῆς γῆς ὀλόκληρα δωμάτια, ἐνίστε δύο, τὰ δποῖα εἶχον συγκοινωνίαν μεταξύ των, καὶ τὰ ἐσκέπαζον μὲ στερεούς θόλους ἀπὸ πέτρας. Αὐτοὶ εἰναι οἱ θολωτοὶ τάφοι.

Ἡ Κυρία μὲ τὴν πυξίδα.
(Τοιχογραφία ἀπὸ τὸ ἀνάκτορον τῆς Τίρυνθος,
'Αρχαιολογικὸν Μουσεῖον Ἀθηνῶν).

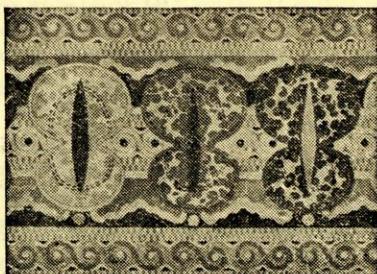
Ἡ κυρία φορεῖ ἐπίσημα ἐνδύματα καὶ κρατεῖ μικρὸν κιβώτιον (πυξίδα) ἀπὸ ἐλεφαντοστοῦν. Τὰ ζωηρότατα χρώματα ἔδιδον ἔξαιρετικὴν κίνησιν εἰς τὴν εἰκόνα.

Εἰς τοὺς τάφους αὐτοὺς ἔθαπτον τοὺς νεκρούς, ἀφοῦ τοὺς ἐταρίχευον καὶ τοὺς ἐστόλιζον δπως ἥταν εἰς τὴν ζωήν. "Ἐθεταν εἰς τὴν κεφαλὴν τὸ στέμμα, ἐκάλυπτον τὸ πρόσωπον μὲ χρυσῆν προσωπίδα καὶ ἔθαπτον μαζὶ μὲ δ, τι ἀγαπητὸν εἶχον, χρυσωμένα δπλα, χρυσᾶ κοσμήματα, ἀγγεῖα κτλ. Πολλὰ ἀπ' αὐτὰ εὑρέθησαν εἰς τὰς ἀνασκαφάς.

Οἱ μῦθοι διὰ τοὺς Ἀχαιούς.

Μὲ τὸν καιρὸν οἱ "Ἐλληνες ἐλησμόνησαν τὴν ἱστορίαν τῶν Ἀχαιῶν, δπως εἶχον λησμονήσει καὶ τὴν ἱστορίαν τῶν Κρητῶν. Ἀλλὰ ἡ δόξα των δὲν ἔσβησεν, δπως δὲν ἔσβησε καὶ ἡ δόξα τῆς Κρήτης. Διηγοῦντο πολλοὺς μύθους διὰ τὰ ἔργα των. "Ἐμεινε πρὸ πάντων ἔνδοξον τὸ ὄνομα τῶν Μυκηνῶν. Ἐπίστευον, ὅτι τὰ θεόρατα τείχη των ἔκτισαν Κύκλωπες, διηγοῦντο πολλὰ διὰ τὰ πλούτη της, ἔλεγον, ὅτι ἐκεῖ ἔζησαν σπουδαῖοι βασιλεῖς, δ Ἀτρεύς πρῶτον, ἔπειτα τὰ παιδιά καὶ οἱ ἔγγονοι του, οἱ Ἀτρεῖδαι.

"Ο υἱὸς τοῦ Ἀτρέως Ἀγαμέμνων ἦτο δ πλουσιώτερος καὶ δυνατώτερος βασιλεὺς τῆς ἐποχῆς του. Αὐτὸς ἤνωσε τοὺς ἡγεμόνας τῶν Ἀχαιῶν, διὰ νὰ πολεμήσουν ἐναντίον τῆς Τροίας, διότι δ υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Τροίας Πάρις ἤρπασε τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ του Μενελάου Ἐλένην. Τοιουτοτρόπως ἔγινεν δ περίφημος Τρωικὸς πόλεμος, εἰς τὸν ὁποῖον ἔλαβον μέρος ἔκτὸς τῶν ἄλλων ἥρωών τοιούτων καὶ δ Ἀχιλλεὺς καὶ δ Ὁδυσσεύς.

Μυκηναϊκαὶ ἀσπίδες (Τοιχογραφία).

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΙΣ ΤΩΝ ΔΩΡΙΕΩΝ

·Η ἐπιδρομή.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν Ἀχαιῶν ἡ Ἑλλάς ἦτο πολὺ προωδευμένη. Ἡ γῆ ἐκαλλιεργεῖτο καλά, δὲ πληθυσμὸς ηὔξανεν, ἐκτίσθησαν πολλαὶ πόλεις, αἱ τέχναι ἐπρόκοψαν, ἡ ζωὴ ἐκαλυτέρευσεν, ὑπῆρχεν ἀρκετὴ ἀσφάλεια καὶ οἱ ἀνθρωποι εἶχον ἀρχίσει νὰ γίνωνται ἡμερώτεροι.

Αἴφνης δύμας ἐπῆλθε μεγάλη ἀναστάτωσις. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἥρχισε νὰ κατέρχεται ἄλλη ἐλληνικὴ φυλή, οἱ Δωριεῖς. Ἡσαν οἱ υπόδοιποι Ἐλληνες, οἱ δόποιοι εἶχον μείνει εἰς τὰς χώρας τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ, ἀφοῦ ἔφυγαν οἱ Ἀχαιοί. Ἡκολούθησαν τὸν ἵδιον δρόμον καὶ ἔφθασαν εἰς τὰς ἐλληνικὰς χώρας. Ἡσαν ρωμαλεώτεροι κατὰ τὸ σῶμα ἀπὸ τοὺς Ἀχαιούς καὶ εἶχον καλύτερα δπλα. Ἐν τῷ μεταξὺ εἶχεν ἀνακαλυφθῆ ὁ σιδηρος καὶ οἱ Δωριεῖς εἶχον ὀπλισθῆ μὲ σιδηρᾶ δπλα. Διὰ τοῦτο κατώρθωσαν νὰ νικήσουν τοὺς Ἀχαιούς.

Οἱ Δωριεῖς ἐκυρίευσαν τὴν Θεσσαλίαν, ἐπροχώρησαν εἰς τὴν Βοιωτίαν, ἐπέρασαν εἰς τὴν Πελοπόννησον, ὑπέταξαν τὸ Ἀργος, τὴν Λακωνίαν καὶ τὴν Μεσσηνίαν. Ἐκυρίευσαν 1100 τὰς ἴσχυρὰς ἀκροπόλεις τῶν Ἀχαιῶν, ἔφόνευσαν τοὺς βασιλεῖς καὶ ἥρπασαν τοὺς θησαυρούς των. Αὕτα ἔγιναν περίπου 1100 ἔτη π. Χ.

Εἰς τὴν Λακωνικὴν ἔγκατεστάθη ἡ ἴσχυροτέρα δωρικὴ φυλή, οἱ Σπαρτιάται ἢ Λάκωνες. Οἱ παλαιοὶ κάτοικοι ἔγιναν δοῦλοι τῶν κατακτητῶν, ὑποχρεωμένοι νὰ καλλιεργοῦν τὰ κτήματά των καὶ νὰ τοὺς ὑπηρετοῦν. Αὕτοὺς οἱ Σπαρτιάται ὠνόμαζον εἴλωτας.

Πολλοὶ δύμας ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς κατοίκους ἔφυγαν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐσκορπίσθησαν εἰς διάφορα μέρη. Ἐκεῖ πάλιν αὐτοὶ ἔξεδιωξαν ἄλλους. Ἐπεκράτησε τότε μεγάλη ταραχὴ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ο μυκηναϊκὸς πολιτισμὸς κατεστράφη.

Οι Ἀχαιοί φεύγουν εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν.

Οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς φυγάδας διηυθύνθησαν πρὸς τὴν Μ. Ἀσίαν, ὅπου ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς χρόνους οἱ Ἀχαιοὶ εἶχον ιδρύσει ἀποικίας. Ἐγκατεστάθησαν ἐκεῖ καὶ ἔφεραν μαζὶ καὶ τὸν πολιτισμὸν τῶν. Οἱ παλαιότεροι λοιπὸν κάτοικοι τῆς Ἑλλάδος, οἱ περισσότερον πολιτισμένοι, οἱ Ἀχαιοὶ, ἥλαξαν πατρίδα καὶ ἐπῆγαν νὰ ζήσουν εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν. Ἐκεῖ προώδευσαν πολὺ καὶ ἡ Μ. Ἀσία ἔγινε διὰ πολὺν καιρὸν ἡ περισσότερον προωδευμένη ἑλληνικὴ χώρα.

Ἡ παλαιὰ Ἑλλὰς ἔμεινεν ὁπίσω, ἡ πρόδοδος τῆς ἐσταμάτησεν. Οἱ ἄνθρωποι ἐλησμόνησαν τὴν λεπτὴν κρητομυκηναϊκὴν τέχνην. Τὰ δγγεῖα, τὰ ὁποῖα κατεσκεύαζον μετὰ τὴν δωρικὴν μετανάστευσιν, εἶναι ἀτεχνα καὶ αἱ εἰκόνες ἐπάνω εἰς αὐτὰ χονδροειδεῖς. Ἡ κυριαρχία τῆς θαλάσσης ἔφυγεν ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας καὶ περιῆλθεν εἰς τοὺς Φοίνικας, ἔνα λαὸν τῆς Ἀσίας, ὃ ὁποῖος ἔζη εἰς τὰ παράλια τῆς σημερινῆς Συρίας.

‘Ο μῦδος περὶ τῆς καθόδου τῶν Ἡρακλειδῶν.

Οἱ Ἑλληνες διετήρησαν ζωηρὰν ἀνάμνησιν ἀπὸ τὴν μεγάλην αὐτὴν ἀναστάτωσιν. Αἱ λεπτομέρειαι δύμως τῶν γεγονότων ἐλησμονήθησαν καὶ οἱ Δωριεῖς ἔπλασαν ἀργότερον ἔνα μῦθον, διὰ νὰ δικαιολογήσουν τὴν κατάκτησιν τῆς Πελοποννήσου.

Διηγοῦντο, ὅτι μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἡρακλέους ὁ ἔξαδελφός του, δ γνωστὸς Εύρυσθεύς, ἔξεδιωξεν ἀπὸ τὴν πατρίδα τῶν τὰ τέκνα τοῦ ἥρωος, τοὺς Ἡρακλείδας. Οὐδός τοῦ Ἡρακλέους προσπαθῶν νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του ἐφονεύθη, οἱ ἀπόγονοί του περιεπλανήθησαν καὶ ἐταλαιπωρήθησαν πολλὰ χρόνια εἰς ξένας χώρας. Τέλος συνεμάχησαν μὲ τοὺς Δωριεῖς, οἱ δοποῖ ήσαν εἰς τὴν Θεσσαλίαν. Κατέβησαν μὲ αὐτοὺς εἰς τὴν παραλίαν τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, ἐπέρασσαν εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἐνίκησαν τὸν ἀπόγονον τοῦ Εύρυσθέως καὶ ἔγγονον τοῦ Ἀγαμέμνονος βασιλέα τῶν Μυκηνῶν καὶ ἔγιναν οἱ Ἰδιοὶ βασιλεῖς. Διὰ τοῦτο οἱ βασιλεῖς τῶν Δωριέων, ὅπως π. χ. τῆς Σπάρτης, ἐκαυχῶντο, ὅτι κατάγονται ἀπὸ τὸν Ἡρακλέα.

Ἡ ἐπιδρομὴ λοιπὸν τῶν Δωριέων κατὰ τὸν μῦθον δὲν ἦτο τίποτε ἄλλο παρὰ ἡ ἐπιστροφὴ τῶν ἀπογόνων τοῦ Ἡρακλέους,

τούς δόποιους εἶχον διώξει ἀδίκως ἀπὸ τὴν πατρίδα των, ἡ Κάθοδος τῶν Ἡρακλείδων, δῆμος εἶπον. Οἱ Ἑλληνες λοιπὸν ἐγνώριζον καὶ ἐπίστευον, δτὶ ἀνήκουν δῆλοι εἰς ἔνα θνον.

‘Ο ‘Ηρακλῆς.

Οἱ Δωριεῖς ἐλάτρευον τὴν σωματικὴν δύναμιν καὶ τὴν ψυχικὴν τόλμην. ‘Ο ἀξιώτερος λοιπὸν ἥρως εἰς αὐτοὺς ἦτο ἔνας ἄνθρωπος μεγαλόσωμος, ὑψηλός, ρωμαλέος, μὲ βραχίονας τόσον δυνατούς, ὥστε νὰ πνίγῃ λέοντας, καὶ μὲ ψυχήν, ἡ δόποια νὰ μὴ δειλιάζῃ ἐμπρὸς εἰς τοὺς μεγαλυτέρους κινδύνους. Τοιοῦτος διὰ τοὺς Δωριεῖς ἦτο δ ‘Ηρακλῆς.

‘Ο ‘Ηρακλῆς, δῆμος δῆλοι οἱ ἥρωες τῶν ἀρχαίων, εἶχε τὸν ἔνα ἀπὸ τοὺς γονεῖς του θεόν, ἦτο ἡμίθεος, δῆμος ἔλεγον. Εἶχε πατέρα τὸν Δία καὶ μητέρα τὴν Ἀλκμήνην, βασίλισσαν τῶν Θηβῶν. Ἐξαιρετικὰ σημεῖα ἔδειξαν ἀπὸ τὰ παιδικά του χρόνια, πόσον σπουδαῖος ἐπρόκειτο νὰ γίνη. Ὁκτὼ μηνῶν ἀκόμη ἔπνιξε δύο μεγάλους ὄφεις, οἱ δόποιοι εἶχον δρμήσει, διὰ νὰ τὸν καταφάγουν εἰς τὴν κλίνην του.

“Οταν ἔγινε νεανίας, δὲν ἔδιστασε νὰ ἐκλέξῃ τὸν δρόμον τῆς ἀρετῆς, δῆμος ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι. Ἀπὸ ἔξαιρέτους διδασκάλους ἔδιδάχθη τὸ τόξον, τὴν μουσικήν, τὴν σοφίαν καὶ τὴν ἀρε-

‘Ο ‘Ηρακλῆς καὶ οἱ ἵπποι τοῦ Διομήδους.
(Μαρμάρινον σύμπλεγμα—Ρώμη, Βατικανόν).

τήν. Εύρωστος, ρωμαλέος, μὲν ἀτρόμητον ψυχήν, ἔκαμεν ἔργα, τὰ διόπιτιά ὠφέλησαν τοὺς ἀνθρώπους. Ἐκαθάρισε τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὰ ἄγρια θηρία καὶ ἀπὸ τοὺς ληστάς. Ὑποχρεωμένος κατὰ τὴν θέλησιν τῶν θεῶν νὰ ὑπηρετῇ τὸν ἔξαδελφὸν του Εὐρυσθέα, τὸν βασιλέα τῶν Μυκηνῶν, ἔξετέλεσε τοὺς περιφήμους δώδεκα ἄσθλους.

Ο Ἡρακλῆς ἔκαμε τόσα κατορθώματα, ὥστε ἔγινεν διπεριφημότερος ἥρως τῆς ἐλληνικῆς μυθολογίας. Ο ποιητὴς Ὅμηρος εἶπεν, δτι ἦτο διπουδαιότερος ἀνθρωπος, ἄριστος ἀνδρῶν. Ο Ἡρακλῆς εἶχε δυσάρεστον τέλος. Ἄλλοι οἱ θεοὶ τὸν ἐτίμησαν διὰ τὰς πράξεις του, τὸν παρέλαβον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ τὸν ἔκαμαν καὶ αὐτὸν θεόν.

Γεωμετρικὸν ἀγγεῖον
(μετὰ τὴν δωρικὴν μετανάστευσιν).

ΟΙ ΓΕΙΤΟΝΕΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΑΙΓΥΠΤΙΟΙ – ΦΟΙΝΙΚΕΣ

Οι λαοί τῆς Ἀνατολῆς.

Κατ' αύτοὺς τοὺς πολὺ παλαιοὺς χρόνους, τὸν καιρὸν δηλαδὴ τῶν Κρητῶν καὶ τῶν Ἀχαιῶν, ὑπῆρχον καὶ ἄλλοι μεγάλοι καὶ σπουδαῖοι λαοί, δῆπος οἱ Αἴγυπτοι, οἱ Φοίνικες, οἱ Χαλδαῖοι, οἱ Πέρσαι καὶ ἄλλοι. Αὐτοὶ μάλιστα ἥσαν παλαιότεροι καὶ εἰς πολλὰ περισσότερον προωδευμένοι ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας. Αἱ χῶραι τῶν λαῶν αὐτῶν δὲν εἶναι πολὺ μακράν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Εἶναι εἰς τὰ ἀνατολικά καὶ τὰ νότια τῆς Μεσογείου θαλάσσης. Τοὺς λαοὺς αύτοὺς ὡνόμασαν λαοὶ οὓς τῇς Ἀνατολῇς. Οἱ "Ἑλληνες" ἥλθαν εἰς πολλὰς σχέσεις μὲ αὐτοὺς καὶ ἔμαθον πολλά.

Μετὰ τὴν δωρικὴν μετανάστευσιν εἰς τὴν θάλασσαν ἔγιναν κύριοι οἱ Φοίνικες. Θά τα γνωρίσωμεν ἐδῶ πρῶτον ἔνα μεγάλον καὶ περιεργὸν λαὸν τῆς Ἀνατολῆς, τοὺς Αἴγυπτίους, εἰς τὴν χώραν τῶν δόποιών ἔκαμαν ἐπιδρομάς οἱ Ἀχαιοί. Κατόπιν θά ἴδωμεν τὴν ἀνάπτυξιν τῶν Φοινίκων.

Οἱ Αἴγυπτοι.

Ἡ Αἴγυπτος καὶ ὁ Νεῖλος ποταμός.

Πολὺ παλαιοὶ καὶ περίφημοι εἰς ὅλον τὸν κόσμον εἶναι οἱ Αἴγυπτοι. Αὐτοὺς τοὺς γνωρίζομεν καὶ ἀπὸ τὴν Ἱεράν Ιστορίαν.

Ἡ χώρα των, ἡ Αἴγυπτος, εἶναι μία ἀπὸ τὰς περιεργοτέρας χώρας τοῦ κόσμου. Πολλοὺς μύθους διηγήθησαν δι' αὐτῆν. Ἡ Αἴγυπτος εὑρίσκεται εἰς τὰ βορειοανατολικά τῆς Ἀφρικῆς. Εἶναι μία μεγάλη, στενὴ καὶ μακρουλὴ πεδιάς, ἡ δόποια

έκτείνεται ἀπὸ τὴν παραλίαν τῆς Μεσογείου πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀφρικῆς καὶ εἶναι περικυκλωμένη ἀπὸ ἔρήμους. Θὰ ἦτο ἔρημος καὶ αὐτή, ὅν δὲν εἶχε τὸν ποταμὸν Νεῖλον, ὁ δποῖος τὴν ποτίζει καὶ τὴν κάμνει εὔφορωτάην. Διὰ τοῦτο οἱ ἀρχαῖοι ὠνόμαζον τὴν Αἴγυπτον δῶρον τοῦ Νείλου.

‘Ο Νεῖλος εἶναι εἷς ἀπὸ τοὺς μεγάλους καὶ ὀνομαστοὺς ποταμοὺς τῆς γῆς. Διασχίζει τὴν Αἴγυπτον εἰς δύο τὸ μῆκος τῆς καὶ χύνεται εἰς τὴν Μεσόγειον. ‘Ο Νεῖλος πλημμυρίζει κατ’ ἔτος ἀπὸ τὸν Ἰούνιον μέχρι τοῦ Αύγουστου. ‘Η Αἴγυπτος γίνεται τότε μεγάλη λίμνη καὶ, δταν ἀποσυρθοῦν τὰ ὕδατα, ἀφίνουν μίαν παχεῖαν λάσπην, ἡ δποῖα κάμνει πολὺ εὔφορον τὸν τόπον. Φθάνει νὰ ρίψῃ κανεὶς τὸν σπόρον καὶ αὐτὸς φυτρώνει μόνος του.

Οἱ Αἰγύπτιοι ἀπὸ τοὺς παλαιοτέρους χρόνους ἦσαν περίφημοι γεωργοί. ‘Εκαλλιέργουν δημητριακά καὶ λαχανικά, ἐφύτευον δπωροφόρα δένδρα. ‘Ετρεφον ἐπίσης ποίμνια, ἀγελάδας, αἶγας, πρόβατα. Σπάνια φυτά, δπως ὁ φοῖνιξ, ὁ λωτὸς καὶ ὁ πάπυρος ἐφύοντο μὲν μεγάλην ἀφθονίαν. Εἰς τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ ἔζων πολλὰ ψάρια καὶ εἰς τὰς ὅχθας του ἐτρέφοντο πολλὰ ὕδροβια πτηνά, πρὸ πάντων ἀγριόπαπιες.

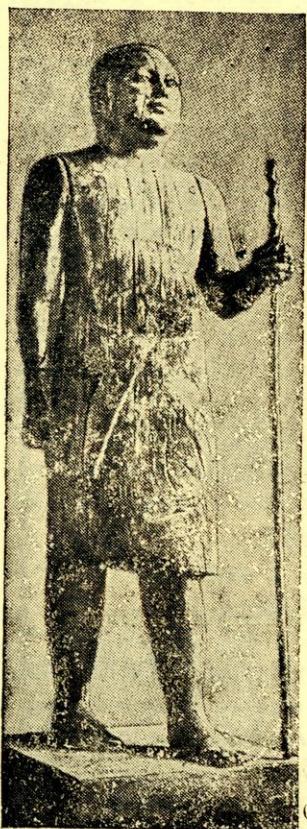
Οἱ Αἰγύπτιοι, αἱ πόλεις τῶν, οἱ Φαραώ των.

Οἱ Αἰγύπτιοι ἦσαν ἄνθρωποι μελαχροινοί, ύψηλοι, μὲν δυνατοὺς ὕμους, μεγάλην κεφαλὴν καὶ μαλλιά μαῦρα, κοντά, σγουρά, δπως οἱ σημερινοὶ κάτοικοι τῆς Αἰγύπτου, οἱ Φελλάχοι.

Ἐίχον ἔλθει πιθανῶς ἀπὸ τὴν Ἀσίαν, ἐξηπλώθησαν εἰς δύην τὴν πεδιάδα, ἔμαθον πολὺ ἐνωρίς νὰ καλλιεργοῦν τὴν γῆν, ἐπολλαπλασιάσθησαν, ἔκτισαν ἀναρίθμητα χωρία καὶ πολλὰς πόλεις. Ἡσαν πρὸ πάντων γεωργοί, ἐπρόκοψαν ὅμως καὶ εἰς ἄλλας τέχνας καὶ ἀφησαν μερικὰ ἔργα, ναούς, ἀνάκτορα, τάφους, τὰ δποῖα θαυμάζει ὁ κόσμος.

‘Η γῆ τῆς Αἰγύπτου ἦτο διηρημένη εἰς μεγάλα κτήματα, τὰ δποῖα ἦσαν ἰδιοκτησία μερικῶν μεγάλων οἰκογενειῶν. Αἱ μεγάλαι αὐταὶ οἰκογένειαι, οἱ γαιοκτήμονες δηλαδή, ἀπετέλουν ἰδιαιτέραν τάξιν, τὴν ἀριστοκρατικὴν τὰξιν. Αύτοὶ εἶχον

μεγάλην δύναμιν. Ἐπίσης μεγάλα κτήματα καὶ δύναμιν εἶχον οἱ ιερεῖς. Ὁ βασιλεὺς ἐκυβέρνα τὸ κράτος μαζὶ μὲ τοὺς γαιοκτήμονας καὶ τοὺς ιερεῖς.

Τύπος Αἰγυπτίου.
(Ἀρχαῖον ἄγαλμα).

Οἱ Αἰγύπτιοι ἦσαν ὑψηλοί, εὐκίνητοι καὶ εἶχον πλατεῖς ὅμους. Ἡ κεφαλὴ των ἥτο μεγάλῃ ἀναλόγως μὲ τὸ ἄλλο σῶμα, τὰ μάγουλά των ἦσαν ἔξωγκωμένα, τὰ χεῖλη των παχέα.

Μὲ τὸν καιρὸν οἱ βασιλεῖς ἔγιναν πολὺ δυνατοί καὶ ἡνωσαν δλην τὴν Αἴγυπτον ὑπὸ τὴν ἔξουσίαν των. Αὐτὸς ἔγινεν εἰς πολὺ παλαιούς χρόνους, 5000 ἔτη π. Χ. Οἱ πλούσιοι καὶ δυνατοί αὐτοὶ βασιλεῖς τῆς Αἰγύπτου ὠνομάζοντο Φαραώ. Πρωτεύουσά των ἦτο τὸν παλαιότερον καιρὸν ἡ Μέμφις εἰς τὴν Μέσην Αἴγυπτον, ἀργότερον αἱ Θῆβαι εἰς τὴν "Ανω Αἴγυπτον.

Ἡ δρησκεία τῶν Αἰγυπτίων.

Οἱ Αἰγύπτιοι ἦσαν εὔσεβέστατοι. Ἐλάτρευον πολλούς θεούς.

Τὸν παλαιότερον καιρὸν ἐλάτρευον τὰ ζῷα, τὸν κροκόδειλον, τὴν γάταν, πρὸ πάντων τὸν ταῦρον, ὁ δόποιος ἦτο τὸ ιερὸν ζῷον τῆς Αἰγύπτου. Ἀργότερον ἐλάτρευσαν τὰ οὐράνια σώματα, τὸν ἥλιον, τὴν σελήνην. Ἐπίσης εἶχον μεγάλην εὐλάβειαν διὰ τοὺς νεκρούς.

Διὰ τοῦτο ἐταρίχευον τὰ σώματα τῶν νεκρῶν καὶ τὰ ἐφύλαττον ἐντὸς στερεῶν τάφων, διὰ νὰ τὰ εὔρῃ ἡ ψυχή, ὅταν ἐπιστρέψῃ. Ἐσώθησαν πολλὰ σώματα Αἰγυπτίων μέχρι σήμερον, ίδιως βασιλέων. Αὐταὶ εἶναι αἱ λεγόμεναι μούμιαι.

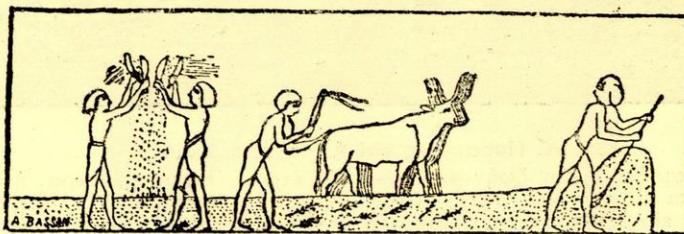
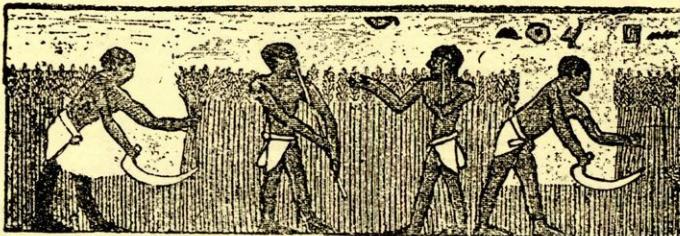
Τὰ μνημεῖα.

Ἐσώθησαν πολλὰ μνημεῖα τῶν Αἰγυπτίων, τὰ δόποια κινοῦν τὸν θαυ-

μασμόν μας. Τὰ μνημεῖα αὐτὰ εἶναι κυρίως τάφοι, ἀνάκτορα καὶ ναοί.

Οἱ παλαιότατοι βασιλεῖς διὰ νὰ ἀσφαλίσουν τὸ σῶμα των, κατεσκεύασαν πελῷρους τάφους, τὰς λεγομένας Πυραμίδας, αἱ ὅποιαι σώζονται μέχρι σήμερον καὶ ὑψώνονται ὡς ὅρη εἰς τὸ μέσον ἀμμώδους πεδιάδος βορειοδυτικῶς τοῦ σημερινοῦ Καΐρου.

Ἄπο τὰ ἀρχαιότερα μνημεῖα εἶναι ἐπίσης ἡ Μεγάλη Σφίγξ, ἄγαλμα λέοντος μὲ κεφαλὴν γυναικός, ἡ ὅποια εὑρίσκεται εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τὰς Πυραμίδας. Εἶχεν ὕψος

Σκηναὶ γεωργίας. (Αἴγυπτιακὴ τοιχογραφία).

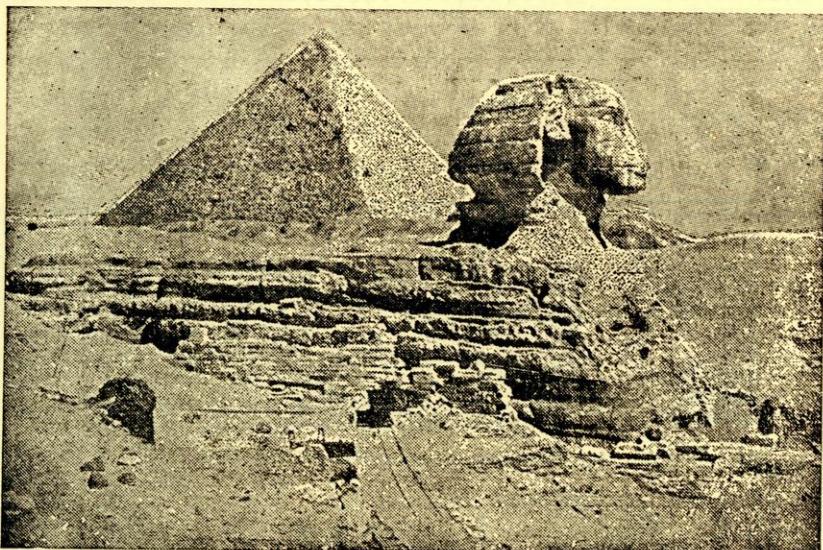
Ἐπάνω καλλιέργεια καὶ θερισμός· κάτω ἀλώνισμα.

23 μ., μῆκος 57 μ. καὶ ᾧτο σκαλισμένη εἰς βράχον ἐπὶ τόπου. Ὑποθέτουν, ὅτι παριστάνει τὸν ποταμὸν Νείλον.

Ἄπὸ τὰ ἀνάκτορα περίφημον ᾧτο κατὰ τὴν ἀρχαιότητα τὸ ἀνάκτορον τῆς Μέμφιδος. Οἱ Ἐλληνες τὸ ἔθαύμαζον πολὺ καὶ τὸ ὀνόμαζον Λαβύρινθον. Εἶχε 1500 ὑπόγεια καὶ 3000 ἰσόγεια δωμάτια.

Λείψανα ναῶν ἐσώθησαν ἵδιως εἰς τὴν θέσιν τῶν Θηβῶν. Ἡσαν καὶ αὐτοὶ πελῷρια οἰκοδομήματα, μὲ προαύλια, αὐλάς, σειράς κιόνων, στοάς. Ὁ περίβολος τοῦ ναοῦ τῶν Θηβῶν εἶχε

μῆκος 1400 μ. καὶ πλάτος 560 μ. Ἡ εἶσοδός των ἐστολίζετο μὲ σφίγγας καὶ διβελίσκους, οἱ δποῖοι ἡσαν λίθοι μονοκόμματοι, στενοί, πολὺ ύψηλοι, μέχρι 30 μ., μὲ εἰκόνας καὶ ἐπιγραφάς.

Αἱ Πυραμίδες καὶ ἡ Μεγάλη Σφίγξ.

Αἱ πυραμίδες ἔχουν ζωὴν περίπου 5.000 ἑτῶν. Ἡ μεγαλύτερα, ἡ δποῖα φαίνεται εἰς τὴν εἰκόνα, ἔχει ύψος 146 μ. καὶ πλάτος 227 μ. Χίλιοι ἄνθρωποι εἰργάσθησαν ἐπὶ τριάκοντα ἔτη, διὰ νὰ τὴν κατασκευάσσουν. Τὸ μεγαλεῖνον τοῦ τάφου αὐξάνει ἡ Μεγάλη Σφίγξ, ἡ δποῖα εὑρίσκεται εἰς δλίγην ἀπόστασιν ἀπ' αὐτὸν καὶ φαίνεται ὡς νὰ φυλάττῃ τὴν εἶσοδόν του. Ἡ κεφαλή της ἔχει μέγεθος 5 μ. καὶ μόνον ἡ μύτη της εἶναι 2 μ.

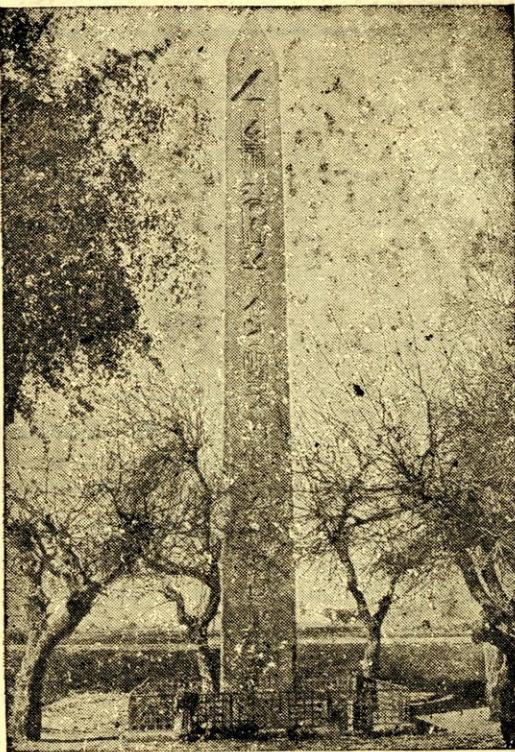
Ιερογλυφικά.

Τὰ γράμματα αὐτὰ σημαίνουν Ἀλέξανδρος, Βερενίκη, Κλεοπάτρα.

Οἱ Αἰγύπτιοι πρῶτοι ἀνεκάλυψαν τὴν γραφήν, τὰ ἱερογλυφικὰ γράμματα, καὶ τὰς πρώτας γνώσεις τῆς ἀριθμητικῆς καὶ τῆς Ιατρικῆς. Ἀπὸ τὸ φυτὸν πάπυρον κατεσκεύαζον εἶδος χάρτου. Ὁ χάρτης ἀπὸ πάπυρον διεδόθη καὶ εἰς τὰς ἄλλας χώ-

ρας καὶ ἐπάνω εἰς αὐτὸν ἐγράφησαν τὰ βιβλία τῶν ἀρχαίων.

Οἱ ναοὶ καὶ τὰ ἄλλα μνημεῖα εἶναι στολισμένα μὲ εἰκόνας, ἀνάγλυφα καὶ ἐπιγραφάς (Ιερογλυφικά). Αἱ εἰκόνες καὶ τὰ ἀνάγλυφα παριστάνουν, πῶς ἔζων οἱ Αἰγύπτιοι, πῶς ἐκαλλιέργουν

‘Οβελίσκος

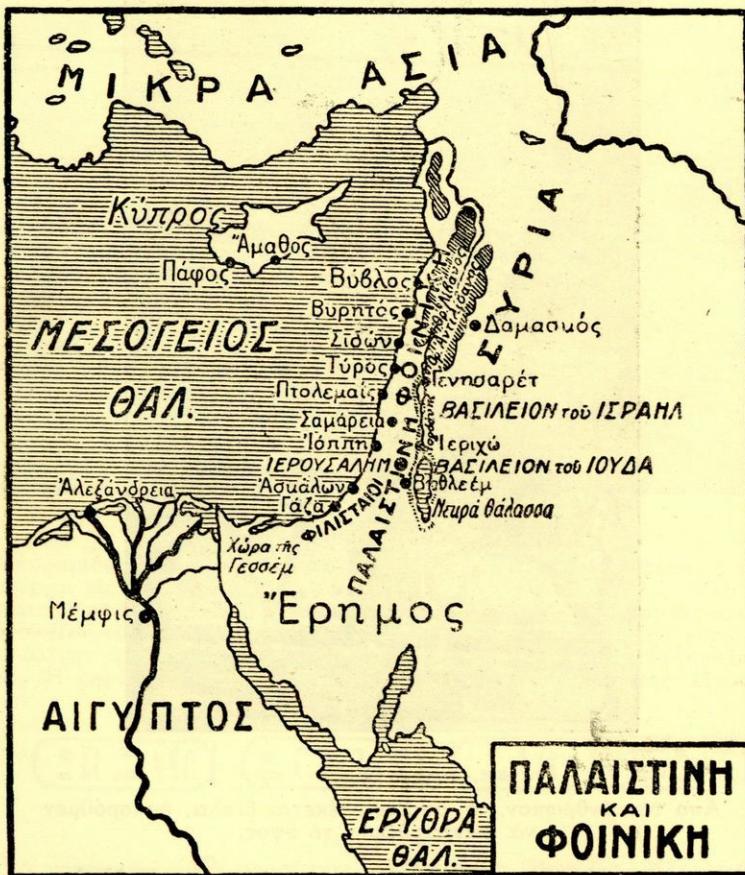
‘Απὸ τὸν ἄνθρωπον, ὁ δόποῖος στέκεται δίπλα, ἡμποροῦμεν
νὰ φαντασθῶμεν τὸ ψόφος.

τὴν γῆν, πῶς ἐθέριζον ἢ διωχέτευον τὰ ὕδατα τοῦ Νείλου. Αἱ ἐπιγραφαὶ ἐπαινοῦν τὰ κατορθώματα καὶ τὴν δόξαν τῶν Φαραώ. ‘Εκεῖνος, ὁ δόποῖος ἐπισκέπτεται τὰ μνημεῖα τῆς Αἰγύπτου. νομίζει, δtti εύρισκεται εἰς τοὺς παναρχαίους ἐκείνους χρόνους καὶ δtti ζῇ μίαν στιγμὴν τὴν ζωὴν τῶν παλαιῶν Αἰγυπτίων.

2. Οι Φοίνικες.

Η Φοινίκη.

Έντελως διαφορετική άπό την Αἴγυπτον είναι ή χώρας τών Φοινίκων, ή Φοινίκη, μολονότι εύρισκεται είς μικράν

ἀπόστασιν άπό αὐτήν. Έπίσης διαφορετικοί είναι καὶ οἱ κάτοικοί της, οἱ Φοίνικες.

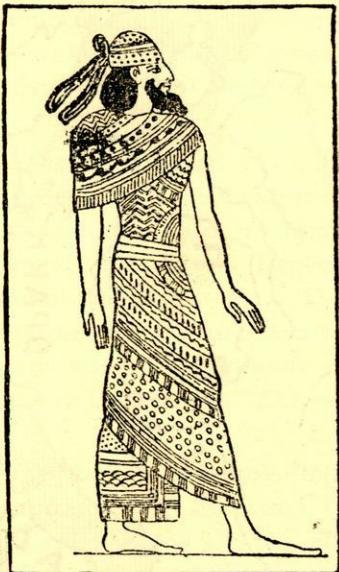
Φοινίκην ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι τὴν παραλίαν τῆς Συρίας, ἡ δποία εύρισκεται μεταξὺ τῆς θαλάσσης καὶ τοῦ ὅρους Λιβάνου.

‘Η παραλία αύτή εἶναι στενή καὶ δὲν παράγει δσα χρειάζονται, διὰ νὰ ζήσουν οἱ κάτοικοι. Ἐκτὸς τούτου τὸ ὑψηλὸν δρος Λίβανος, τὸ δόποιον ἐκτείνεται εἰς δόλον τὸ μῆκος τῆς χώρας, ἔμποδίζει τὴν συγκοινωνίαν μὲ τὸ ἐσωτερικόν. Οἱ κάτοικοι λοιπὸν τῆς Φοινίκης ἥσαν ὑποχρεωμένοι νὰ συγκοινωνοῦν διὰ τῆς θαλάσσης μὲ πλοῖα. Αὐτὸς τοὺς ἔκαμε νὰ γίνουν ναυτικοὶ καὶ ἔμποροι. Οἱ Φοινικες ἐπλούτησαν ἀπὸ τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον, προώδευσαν πολὺ, ἐπολλαπλασιάσθησαν καὶ ἐκτισαν μεγάλας πόλεις. Αἱ σημαντικώτεραι ἔξι αὐτῶν ἥσαν ἡ Σιδῶν τὸν παλαιότερον καιρόν καὶ ἀργότερον ἡ Γύρος.

Οἱ Φοινικες κατήγοντο ἀπὸ τὴν ἴδιαν φυλὴν μὲ τοὺς λαοὺς τῆς Ἀνατολῆς. ‘Ἄλλ’ ἐνῷ ἐκεῖνοι ἥσαν κυρίως γεωργοί, αὐτοὶ ἀπὸ τὴν κατακευὴν καὶ γεωγραφικὴν θέσιν τῆς χώρας των ἥλαξαν τρόπον ζωῆς. Ὑγάπησαν τὴν κίνησιν, τὰ μακρινὰ ταξίδια καὶ τὰς ἐπιχειρήσεις. Τὸ πνεῦμα των ἔξυπνησεν. Οἱ Φοινικες ἥσαν πολὺ εύφυεῖς, ἀλλὰ πονηροὶ καὶ φυλάργυροι. Ἐταξίδευον, διὰ νὰ κερδίσουν χρήματα καὶ νὰ θησαυρίσουν, ὅχι διὰ νὰ αὔξησουν τὰς γνώσεις των.

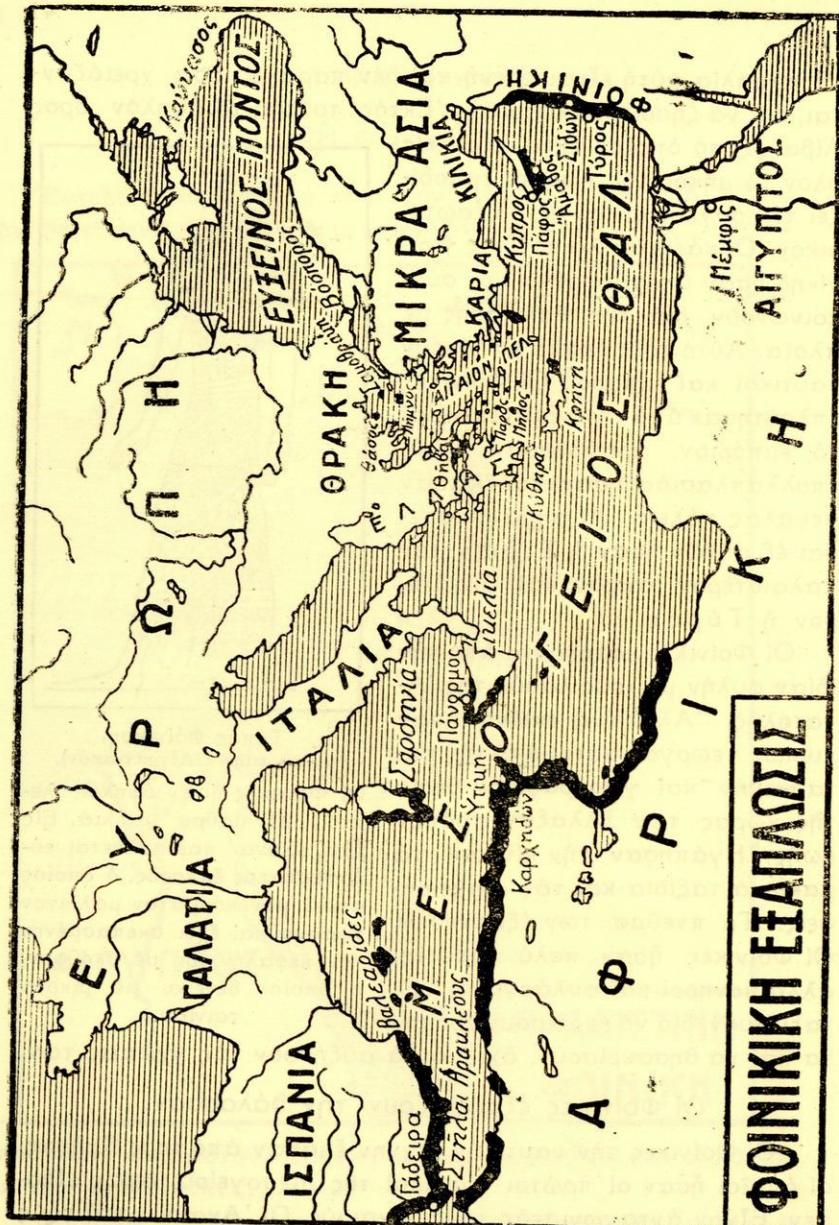
Οἱ Φοινικες ἔξουσιάζουν τὴν δάλασσαν.

Οἱ Φοινικες τὴν ναυτικὴν τέχνην ἔμαθαν ἀπὸ τοὺς Κρῆτας, οἱ δόποιοι ἥσαν οἱ πρῶτοι ναυτικοὶ τῆς Μεσογείου, ὅπως εἴδομεν. Εἶχον ἀνταγωνιστὰς τοὺς Ἀχαιούς. Οἱ Ἀχαιοὶ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς μεγάλης δόξης των ἥσαν δυνατώτεροι ἀπὸ τοὺς

Τύπος Φοινικος.
(Ἀπὸ τάφον Αίγυπτου).

Οἱ Φοινικες ἥσαν ὑψηλοί, λεπτοί, μὲ μαῦρα μαλλιά. Εἰς τὴν εἰκόνα παριστάνεται εὐκατάστατος ἔμπορος, ὁ δόποιος φορεῖ μονοκόμματον μάλλινον ύφασμα καὶ ἔχει σκεπασμένην τὴν κεφαλήν του μὲ σκούφον, ὁ δόποιος δένεται μὲ μικρὰν ταινίαν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Φοίνικας. "Εκαμπαν μάλιστα σπουδαίαν ἀποικίαν εἰς τὰ νότια τῆς Φοινίκης, εἰς τὴν παραλίαν τῆς Παλαιστίνης.

Οἱ Ἀχαιοὶ, οἱ δποῖοι ἐγκατεστάθησαν ἐκεῖ, ὡνομάσθησαν Φιλισταῖοι, ἥσαν πολεμικώτατοι καὶ ἔκαμπαν πολλοὺς πολέμους μὲ τοὺς Ἐβραίους καὶ τοὺς ἐνίκησαν πολλάκις, καθὼς γνωρίζομεν ἀπὸ τὴν Ἱεράν Ιστορίαν.

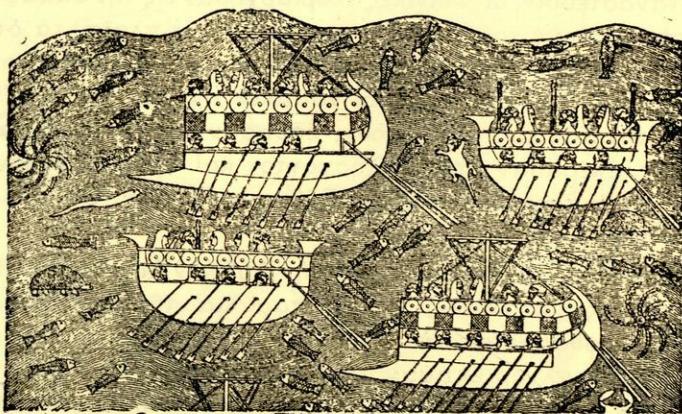
"Οταν δμως ἡ δύναμις τῶν Ἀχαιῶν ἔχαθη μετὰ τὴν δωρικὴν μετανάστευσιν, οἱ Φοίνικες ἐκυριάρχησαν εἰς τὴν θάλασσαν. Ἀπὸ τὰς κέδρους τοῦ Λιβάνου κατεσκεύαζον πλοῖα, τὰ δποῖα μετέφερον τὰ προΐόντα τῆς Ἀνατολῆς εἰς τὴν Δύσιν. Περίπου 1000 ἔτη π.Χ. ἔγιναν οἱ πρῶτοι ναυτικοὶ τῆς Μεσογείου. ἐκυρίευσαν τὴν Κύπρον, τὴν Ρόδον, ἐφθασαν εἰς τὰ παράλια τῆς Ἑλλάδος, ἐπέρασαν τὸν Ἑλλήσποντον καὶ τὸν Βόσπορον καὶ ἐπῆγαν νὰ ἐμπορευθοῦν εἰς τὸν Εὔξεινον Πόντον. Οἱ Ἑλληνες ἔμαθαν πολλὰ ἀπ' αὐτούς.

'Αργότερα ἐστράφησαν πρὸς τὴν Δυτικὴν Μεσόγειον. Ἰδρυσαν ἀποικίας ἡ σταθμούς εἰς τὰ παράλια τῆς Σικελίας, τῆς Γαλατίας, ἐφθασαν εἰς τὴν Ἰσπανίαν καὶ πλησίον εἰς τὸν πορθμὸν τοῦ Γιβραλτάρ ἔκτισαν σημαντικὴν πόλιν, τὰ Γάδειρα. ἐπέρασαν μάλιστα καὶ τὸν πορθμὸν τοῦ Γιβραλτάρ, ἐταξίδευσαν εἰς τὸν Ὡκεανὸν καὶ ἐφθασαν εἰς τὴν Μεγάλην Βρεταννίαν. Φοίνικες ναυτικοὶ κατὰ παραγγελίαν τοῦ Φαραὼ ἔκαμπαν τὸν γῆρον τῆς Ἀφρικῆς. Διὰ νὰ κάμνουν τὰ μακρινὰ αὐτὰ ταξίδια, κατεσκεύασαν μεγάλα πλοῖα, εἰδος ὑπερωκεανείων τῆς ἐποχῆς.

Περίπου 800 ἔτη π.Χ. οἱ Φοίνικες ἔκτισαν εἰς τὴν παραλίαν τῆς Βορείου Ἀφρικῆς, πλησίον τῆς σημερινῆς Τύνιδος, τὴν σπουδαιοτέραν ἀποικίαν των, τὴν Καρχηδόνα, ἡ δποία ἔγινε μεγάλη καὶ ὀνομαστή. Αἱ πόλεις τῆς Φοινίκης εἶχον πολλοὺς τεχνίτας, οἱ δποῖοι κατεσκεύαζον εἰς μεγάλας ποσότητας ἀγγεῖα, κοσμήματα, ἀγάλματα καὶ ύφασματα. Ἡ ποιότης καὶ ἡ τέχνη αὐτῶν δὲν ἦτο πολὺ καλή, διότι δὲ σκοπός των ἦτο νὰ τὰ πωλήσουν εἰς ἔνας χώρας. Ἔγειναν δμως περίφημοι οἱ τεχνῖται τῆς Φοινίκης, διότι κατεσκεύαζον ύψηλος καὶ ἔβαφον ύφασματα μὲ τὴν πορφύραν. Τὸ ωραῖον αὐτὸ χρῶμα τὸ δίδει ἐνείδος κογχυλίων, τὰ δποῖα ἐγνώριζον νὰ ἀλιεύουν οἱ Φοίνικες.

‘Ο μῦδος τοῦ Κάδμου.

Ἐπειδὴ οἱ “Ελληνες εἰχον λησμονήσει τὴν παλαιοτέραν ἴστορίαν, πρὸ πάντων τὴν ἴστορίαν τῆς Κρήτης καὶ τῶν Ἀχαιῶν, ἐπίστευον, δτι οἱ παλαιότεροι πολιτισμένοι ἄνθρωποι ἦσαν οἱ λαοὶ τῆς Ἀνατολῆς καὶ δτι οἱ “Ελληνες ἀπὸ αὐτούς ἔμαθον τὰς τέχνας, τὰ γράμματα κτλ. Ἐνόμιζον, δτι οἱ Φοίνικες Ἠσαν οἱ πρῶτοι καὶ οἱ παλαιότεροι ναυτικοὶ τῆς Μεσογείου καὶ δτι

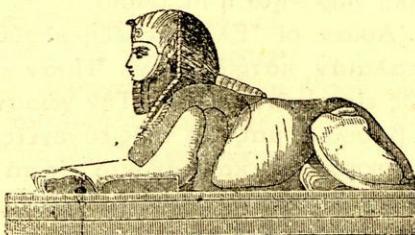
Φοινικικὰ πλοῖα. (‘Ανάγλυφον ἀπὸ ἀσσυριακὸν ἀνάκτορον). Διακρίνομεν δύο τύπους πλοίων. Τὰ μεγαλύτερα (ἐπάνω ἀριστερά, κάτω δεξιά) εἰναι ἀνοικτῆς θαλάσσης μὲ πρύμνην ὑψηλὴν καὶ πρῷραν χαμηλήν, ἐφωδιασμένην μὲ ἔμβολον. Κινοῦνται μὲ πανιά καὶ μὲ κουπιά. Τὰ μικρότερα εἰναι ποταμόπλοια καὶ κινοῦνται μόνον μὲ κουπιά, ‘Ο τεχνίτης ἐφρόντισε νὰ παραστήσῃ τὴν θάλασσαν μὲ φάρια, δκταπόδια κτλ.

αύτοὶ μὲ τὰ πλοῖα τῶν ἔφερον τὸν πολιτισμὸν εἰς τὴν Ἑλλάδα.. Αύτὸ φαίνεται ἀπὸ πολλοὺς μύθους, πρὸ πάντων ἀπὸ τὸν μῦθον τοῦ Κάδμου.

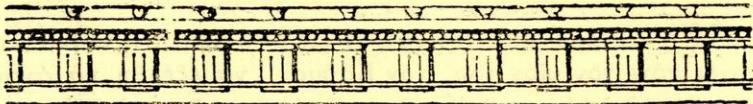
‘Ο Κάδμος ἦτο υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Φοινίκης καὶ ἀδελφὸς τῆς Εύρώπης, τὴν δποίαν ἐνυμφεύθη ὁ Ζεὺς καὶ ἐγέννησε τὸν Μίνωα. ‘Ο Ζεὺς ἔλαβε κρυφὰ τὴν Εύρώπην ἀπὸ τὸ πατρι-

κόν της ἀνάκτορον καὶ τὴν ἔφερεν εἰς τὴν Κρήτην. Ὁ βασιλεὺς διέταξε τότε τὸν υἱόν του, τὸν Κάδμον, νὰ ἔξελθῃ νὰ ἀναζητήσῃ τὴν ἀδελφήν του. Ἐκεῖνος ἐγύρισε γῆν καὶ θάλασσαν, χωρίς νὰ κατορθώσῃ νὰ τὴν ἀνακαλύψῃ. Ἡρώτησε τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν καὶ ἐκεῖνο τὸν συνεβούλευσε νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν ἀγελάδα, τὴν ὁποίαν θὰ συναντήσῃ, καὶ, δημοσίου σταθῆ αὐτὴ νὰ ἔγκατασταθῇ ἐκεῖ καὶ νὰ κτίσῃ πόλιν. Τὸ ζῆρον ἐστάθη εἰς μίαν θέσιν τῆς πεδιάδος τῆς Βοιωτίας. Ἐκεῖ δὲ Κάδμος ἔκτισε πόλιν, τὰς Θήβας, κατεσκεύασεν ἀνάκτορον, ναούς, ἔθεσε νόμους καὶ ἐκυβέρνησεν ὁ Ἄιδος.

Ἄπο τὸν Κάδμον οἱ Ἑλληνες ἔμαθαν πολλά. Αὐτὸς εἰσήγαγε πρῶτος τὰ γράμματα εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὸ φοινικικὸν ἀλφάβητον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον προῆλθεν ἡ ἐλληνικὴ γραφή.

Αιγυπτιακὴ Σφίγξ.

Ο ΟΜΗΡΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΤΟΥ

Οι "Ελληνες εις τὴν Μ. Ἀσίαν.

Ἡ ἐπιδρομὴ τῶν Δωριέων, ὅπως εἴπομεν, ἔγινεν αἰτία νὰ φύγουν εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν πολλοὶ ἀπὸ τοὺς καλυτέρους Ἐλληνας, οἱ ἀπόγονοι τῶν Ἀχαιῶν, οἱ δοποῖ οἱ εἶχον δημιουργήσει τὸν μυκηναϊκὸν πολιτισμόν. Ἐγκατεστάθησαν ἐκεῖ εἰς τόπον πολὺ εὔφορον καὶ κλῖμα πολὺ καλὸν καὶ ἔξηκολούθησαν νὰ προοδεύουν. Μετὰ τὴν δωρικὴν μετανάστευσιν ἡ πλέον ἀνεπτυγμένη ἐλληνικὴ χώρα ἦτο ἡ Μ. Ἀσία.

Εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν οἱ "Ελληνες ἔξηκολούθησαν νὰ ζοῦν δπως εἰς τὴν παλαιάν πατρίδα των. Ἡσαν κυρίως γεωργοί, κατεγίνοντο δμως εἰς τὴν ναυτιλίαν. Τὴν χώραν ἔξηκολούθουν νὰ κυβερνοῦν οἱ βασιλεῖς μαζὶ μὲ τοὺς εὐγενεῖς. Ἐκτιζαν ἀνάκτορα δπως τὰ μυκηναϊκά, κατεγίνοντο εἰς τὰ πολεμικά, τὴν πολεμικὴν ἀνδρείαν ἔθεωρουν ὡς τὸ μεγαλύτερον προτέρημα, ἥσαν εὕθυμοι καὶ γεμάτοι διάθεσιν.

Οι ἄποικοι δὲν ἐλησμόνησαν τὴν παλαιάν των πατρίδα. Ἐγνώριζον, δτι οἱ πρόγονοί των ἔζησαν εἰς τὴν Ἐλλάδα. Οἱ βασιλεῖς των ἥσαν ύπερήφανοι, διότι κατήγοντο ἀπὸ τὰς βασιλικὰς οἰκογενείας τῶν ἡρωικῶν χρόνων, ἀπὸ τὸν Θησέα, ἀπὸ τὸν Ἀγαμέμνονα, τὸν Ἀχιλλέα καὶ τοὺς ἄλλους ἡρωας τοῦ Τρωικοῦ πολέμου. Διηγοῦντο πολλὰ διὰ τὴν ζωήν, τοὺς πολέμους καὶ τὰ κατορθώματα τῶν προγόνων των. Εἰς τὰ συμπόσια καὶ εἰς τὰς πανηγύρεις οἱ ποιηταὶ ἔψαλλον τραγούδια, υὲ τὰ δοποῖα ἔξυμνουν τὰς πράξεις τῶν παλαιῶν ἡρώων. Τὰ ποιήματα αὐτὰ ἥσαν πολὺ ἀγαπητὰ καὶ δλος ὁ κόσμος τὰ ἐμάνθανεν ἀπ' ἔξω.

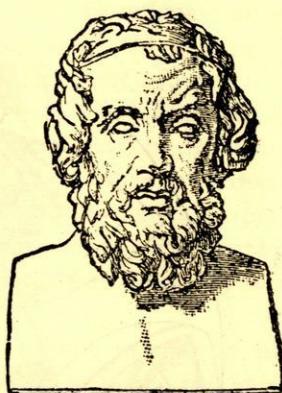
‘Ο “Ομηρος.

Από τους χρόνους αύτους, δηλαδή 900—700 ἔτη π.Χ., σώζονται δύο μεγάλα και πολὺ σπουδαῖα ποιήματα. ή ’Ιλιάς και ή ’Οδύσσεια, τὰ δποῖα ἔκαμεν ἐνας μεγάλος ποιητής, δ “Ομηρος. Δὲν γνωρίζομεν, πότε ἔζησε και τὶ ᾧτο δ “Ομηρος. Οἱ ἀρχαῖοι ἔπλασαν δλόκληρον μῆθον διὰ τὴν γέννησιν και τὴν ζωὴν του. ”Ελεγον, δτι ᾧτο υίδες θεοῦ, ἐνὸς ποταμοῦ πλησίον τῆς Σμύρνης, δτι τὸ χάρισμα νὰ κάμνῃ ὡραῖα ποιήματα ἔλαβεν ἀπὸ τὸν θεὸν ’Απόλλωνα. Πολλοὶ ἐπίστευον, δτι δ “Ομηρος ᾧτο τυφλός. Τὸ πιθανώτερον εἶναι, δτι εἶχε γεννηθῆ εἰς τὴν Σμύρνην ἢ τὴν Χίον. ’Αλλὰ και ἄλλαι πόλεις ἐπέμενον, δτι εἰς αὐτὰς ἐγεννήθη δ μεγάλος ποιητής. ’Επτὰ πόλεις, ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι, φιλονικοῦν διὰ τὴν γέννησιν τοῦ ’Ομήρου. Τὰ ποιήματά του εἶναι τόσον ὡραῖα, ὥστε ἀποροῦμεν, πῶς ἡ ποιητικὴ τέχνη εἶχε φθάσει εἰς τόσην τελειότητα κατὰ τοὺς παλαιοὺς ἐκείνους χρόνους.

’Ιλιάς και ’Οδύσσεια.

Η ’Ιλιάς διηγεῖται τὸν Τρωικὸν πόλεμον. ’Αρχίζει ἀπὸ τὸ σημεῖον, δπου δ ’Αχιλλεὺς ἐφιλονίκησε μὲ τὸν ’Αγαμέμνονα και ἔπαινε νὰ λαμβάνῃ μέρος εἰς τὸν πόλεμον.

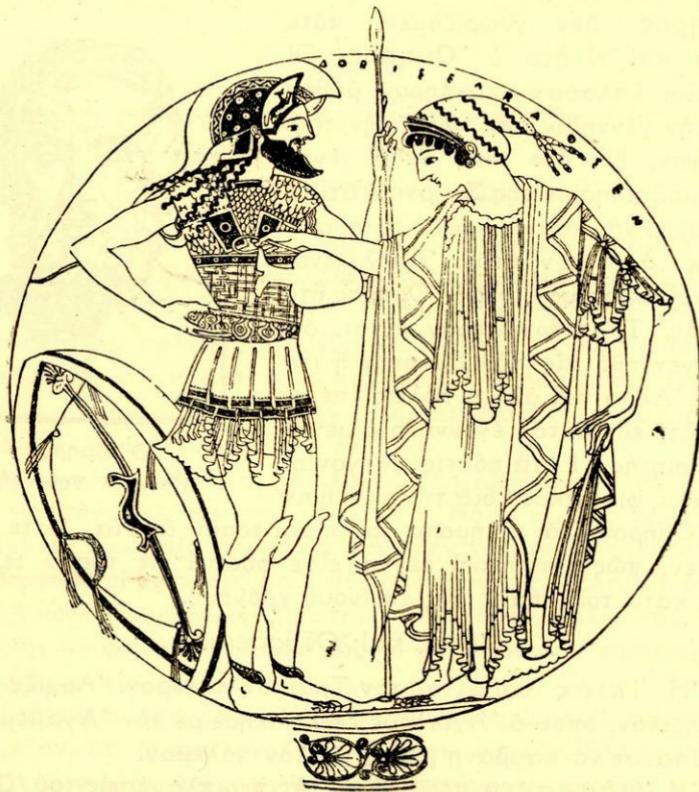
Η ’Οδύσσεια περιγράφει τὰς περιπλανήσεις τοῦ ’Οδυσσέως. ’Ο πονηρὸς βασιλεὺς τῆς ’Ιθάκης, ἀφοῦ μετὰ δέκα ἔτη πόλεμον ἐκυρίευσε μὲ τὴν πανουργίαν του τὴν πόλιν τοῦ Πριάμου, τὴν Τροίαν, περιεπλανήθη ἄλλα δέκα ἔτη εἰς τὴν θάλασσαν, ἐνῷ προσεπάθει νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του, δπου τὸν ἐπερίμενεν ἡ πιστή του σύζυγος Πηνελόπη. Παλαίει μὲ τέρατα και ἀγριανθρώπους, μὲ τρικυμίας και συμφοράς, κατορθώνει δημως νὰ σωθῇ, ἐπειδὴ ἔχει ἀντοχήν, ἐφευρετικότητα και θάρρος.

‘Ο ”Ομηρος.
(Ἀρχαία προτομή).

Οι ἄνδρωποι κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ὁμήρου.

Τὰ ποιήματα τοῦ Ὁμήρου μᾶς παρουσιάζουν δλόκληρον κόσμον, ὁ δποῖος μᾶς ἐλκύει καὶ μᾶς συγκινεῖ. "Οσα διηγεῖται

Πολεμιστὴς ἀποχαιρετῶν τὴν γυναῖκα του.

(Ἄπὸ εἰκονογραφημένον ἀγγεῖον. Βιέννη).

Πολεμιστὴς τῶν δμηρικῶν χρόνων ἔτοιμος νὰ ἀναχωρήσῃ διὰ τὸν πόλεμον. Ἡ σύζυγός του χύνει οἰνον ἀπὸ μικρὸν ἀγγεῖον εἰς τὴν φιάλην, τὴν δποίαν κρατεῖ ἑκεῖνος.

διὰ τοὺς ἥρωας καὶ τοὺς πολέμους εἶναι βέβαια ἀνάμεικτα μὲ πολλοὺς μύθους. Ἀπὸ τὰς περιγραφάς του δμως μανθάνομεν τὴν ζωὴν καὶ τὰς ιδέας τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς του.

Εἰς τὰ διμηρικά ποιήματα οἱ "Ελληνες παρουσιάζονται γεμάτοι νεότητα καὶ ὀρμήν. Ἀγαποῦν τὴν ζωήν, λατρεύουν τὰ ὠραῖα πράγματα καὶ θυσιάζονται διὰ τὴν τιμήν. Εἶναι δημως ἀκόμη ὀρμητικοὶ καὶ δὲν κατορθώνουν νὰ ἔξουσιάζουν τὰ πάθη των. Ὁ Ἀχιλλεὺς π.χ. δένει ἀπὸ τὸ ἄρμα του τὸν νεκρὸν" *"Εκτορα,* τὸν σύρει εἰς τὸ χῶμα καὶ τὸν ἀφίνει ἀταφον. Ἐν τούτοις συγκινοῦνται εὐκόλως καὶ ἔχουν εὐγενῆ αἰσθήματα. Ὁλίγον κατ' ὀλίγον γίνονται ἡμερώτεροι καὶ αἱ γνώσεις των αὔξανονται.

Τὰ μέσα, μὲ τὰ δποῖα ζοῦν, εἶναι κυρίως ἡ γεωργία καὶ ἡ κτηνοτροφία. Ναυτιλία καὶ ἐμπόριον δὲν ἥσαν ἀκόμη ἀνεπτυγμένα. Ἀγαποῦν πολὺ τὰς διασκεδάσεις, τοὺς ἀγῶνας, τὰ συμπόσια. Οἱ βασιλεῖς προσκαλοῦν τοὺς εὐγενεῖς εἰς δεῖπνα, τρώγουν ἄφθονον κρέας ψημένον ἐπάνω εἰς τὴν φωτιάν, πίνουν τὸν μαῦρον οἶνον, ἀκούουν τοὺς μουσικοὺς νὰ τραγουδοῦν καὶ νὰ ὑμνοῦν τοὺς θεούς καὶ τοὺς παλαοὺς ἥρωας.

Ο Ἀγαμέμνων εἶναι ὁ σεβαστὸς βασιλεύς, πλούσιος, μὲ πολὺν στρατὸν καὶ πλοῖα. Ὁ Ἀχιλλεὺς εἶναι ὁ τύπος τοῦ νεαροῦ ἥρωος, τὸ παληκάρι, τὸ δποῖον εἶναι πρόθυμον νὰ θυσιασθῇ, ἀλλὰ δὲν ἔννοει νὰ τοῦ πειράξουν τὸ φιλότιμον. Ὁ Αἴας εἶναι ὁ μεγαλόσωμος πολεμιστής, στερεός ὡς πύργος, ἀγαθὸς δημως καὶ καλοπροσαίρετος. Ὁ Νέστωρ, ὁ φρόνιμος καὶ πολύπειρος γέρων, πρόθυμος νὰ συμβουλεύσῃ καὶ νὰ συμβιβάσῃ. Ὁ Ὄδυσσεὺς εἶναι ὁ τύπος τοῦ ἱκανοῦ καὶ ἐφευρετικοῦ ἀνθρώπου, ὁ δποῖος δὲν χάνει τὴν ψυχραίμαν του εἰς τὰς δυσκόλους περιστάσεις καὶ εύρισκει πάντοτε διέξοδον.

Ἡ ἀξία τῶν Ὁμηρικῶν ποιημάτων.

Τὰ ποιήματα τοῦ Ὁμήρου εἶναι ἀπὸ τὰ ὠραιότερα πράγματα, τὰ δποῖα ἐδημιούργησε τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα.

Αἱ περιγραφαὶ των εἶναι φυσικώταται, αἱ διηγήσεις γοητευτικαί. Τὰ πρόσωπα καὶ τὰ ἐπεισόδια μένουν ἀλησμόνητα, δταν μιὰ φορὰ τὰ μάθωμεν. Ἀπὸ τοὺς παλαιοτέρους χρόνους μέχρι σήμερον οἱ ἀνθρώποι ἔθαυμασαν καὶ ἐτίμησαν ὑπερβολικὰ τὸν "Ομήρον. Ἀκόμη σήμερον παραδέχονται, δτι εἶναι ὁ μεγαλύτερος ποιητὴς τοῦ κόσμου. Τὰ ἔργα του εἶναι μεταφρασμένα εἰς δλας τὰς γλώσσας.

Δια τούς ἀρχαίους "Ελληνας ὑπῆρξεν δι μεγαλύτερος διδάσκαλος. "Ολοι ἔμαθον κάτι ἀπ' αὐτόν, οἱ ποιηταὶ τὸν εἶχον παράδειγμα, οἱ γλύπται καὶ οἱ ζωγράφοι ἐδανείσθησαν εἰκόνας ἀπὸ τὰ ποιήματά του. Τὰ παιδιά ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας ἀνεγίνωσκον τὸν "Ομηρον καὶ ἀπεστήθιζον τὰ ποιήματά του. Μερικοὶ ἐγνώριζον ἀπ' ἔξω ὀλόκληρον τὴν Ἰλιάδα καὶ τὴν Ὀδύσσειαν.

·Αχιλλεὺς καὶ Πάτροκλος.

(Ἀπὸ ἀττικὸν ἀγγεῖον).

·Ο . Αχιλλεὺς δένει τὰ τραύματα τοῦ φίλου του Πατρόκλου.

ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΕΙΣ ΤΑΣ ΑΠΟΙΚΙΑΣ

Αἱ ἀποικίαι.

Κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ὁμήρου, δηλαδὴ τὸν 9ον καὶ 8ον π. Χ. αἰῶνα, οἱ Ἑλληνες κατώκουν τὴν κυρίως Ἑλλάδα καὶ τὴν Μ. Ἀσίαν. Ἡσαν γεωργοὶ καὶ ἔζων περιωρισμένοι εἰς τὸν τόπον των.

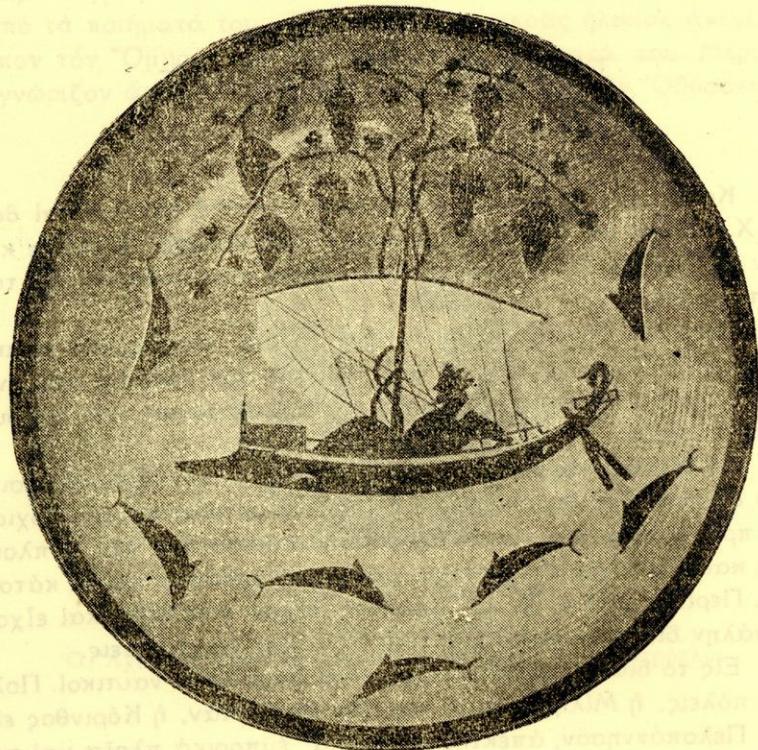
Ἄπὸ τὸν 8ον αἰῶνα δύμως ἀρχίζει μία κίνησις, μία γενικὴ ἀνησυχία. "Ολοι θέλουν νὰ φύγουν ἀπὸ τὴν πατρίδα των, νὰ ταξιδεύσουν, νὰ ἐγκατασταθοῦν εἰς ἄλλας χώρας, νὰ κάμουν νέαν πατρίδα. Τι εἶχε συμβῆ;

Ἡ Ἑλλάς, ἀφοῦ τέλος ἡσύχασεν ἀπὸ τὴν ἀναστάτωσιν, τὴν ὁποίαν εἶχε δημιουργήσει ἡ δωρικὴ μετανάστευσις, ἥρχισε νὰ προοδεύῃ πάλιν. Ἐκαλλιέργουν καλύτερα τὴν γῆν, δ. πλούτος καὶ ἡ εύτυχία ἐπερίσσευε, μαζὶ ἐπερίσσευσαν καὶ οἱ κάτοικοι. Περὶ τὸ 700 π. Χ. οἱ Ἑλληνες εἶχον ἀναλάβει καὶ εἶχον μεγάλην διάθεσιν διὰ σημαντικὰ ἔργα καὶ ἐπιχειρήσεις.

Εἰς τὸ διάστημα αὐτὸν εἶχον γίνει σπουδαῖοι ναυτικοί. Πολλαὶ πόλεις, ἡ Μίλητος π. χ. εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν, ἡ Κόρινθος εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἀπέκτησαν πολλὰ ἐμπορικὰ πλοῖα καὶ πολεμικὸν ναυτικόν. Ἐξηρεύνησαν τὴν Μεσόγειον εἰς ὅλας τὰς διευθύνσεις. Δὲν ἐφοβοῦντο πλέον τοὺς μύθους διὰ τὰ θαλάσσια τέρατα, τὴν Σκύλλαν, τὴν Χάρυβδιν, τὰς Ἄρπυίας.

Ἄπὸ τοῦ 700–500 π. Χ. εἶχον μεγάλον πόθον νὰ ταξιδεύσουν, νὰ φύγουν, νὰ γνωρίσουν ξένας χώρας, νὰ πλουτήσουν, νὰ ἴδουν νέα πράγματα. Ἀντιπάλους εἰς τὴν θάλασσαν εἶχον τοὺς Φοίνικας. Ἀλλ' ἐνῷ ἐκεῖνοι ἥσαν πονηροὶ ἐμποροὶ καὶ ἐταξίδευον διὰ τὸ κέρδος μόνον, οἱ Ἑλληνες ἐκτὸς τοῦ κέρδους εἶχον τὴν περιέργειαν νὰ ἴδουν καὶ νὰ μάθουν. Τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἔγινε μεγάλη ἔξοδος ἀπὸ τὰς ἐλληνικὰς χώρας. Οἱ Ἑλληνες ἐξηπλώθησαν εἰς τὰ τέσσαρα ἄκρα τοῦ τότε γνωστοῦ

κόσμου καὶ ἔκτισαν χωρία καὶ πόλεις, τὰς λεγομένας ἀπὸ οἰκίας. Ἡ Μεσόγειος ἀπὸ φοινικὴ ἔγινεν ἐλληνικὴ θάλασσα.

Ο Διόνυσος ταξιδεύει.

(Απὸ εἰκονογραφημένον ἄγγειον τοῦ βοού αἰῶνος. Μόναχον.
Παλαιὰ Πινακοθήκη).

Ἡ ἀγάπη διὰ τὰ ταξιδία ἔκαμε τοὺς ἀρχαίους "Ελληνας νὰ φαντασθοῦν, δτι καὶ οἱ θεοὶ των ταξιδεύουν διαρκῶς. Ἡ χαριτωμένη παράστασις δίδει ίδεαν διὰ τὰ πλοῖα, μὲ τὰ ὅποια οἱ "Ελληνες διέσχισαν τὴν Μεσόγειον, διὰ νὰ ζητήσουν χώρας πρὸς ἀποικισμόν. Δελφῖνες συνοδεύουν τὸ πλοῖον τοῦ θεοῦ καὶ εἰς τὸν ίστον φυτρώνει κλῖμα φορτωμένον ἀπὸ σταφύλια.

Διατί ἔφυγαν οἱ "Ελληνες εἰς τὰς ἀποικίας.

Εἶναι πολλὰ τὰ αἴτια, τὰ ὅποια ύπεχρέωσαν τοὺς "Ελληνας νὰ φύγουν εἰς τὰς ἀποικίας.

‘Ο πληθυσμὸς τῆς Ἑλλάδος ἐπολλαπλασιάζετο δόλοὲν καὶ ἡ γῆ μὲν τὰ μέσα, μὲν τὰ ὄποια τὴν ἐκαλλιέργουν τότε, δὲν ἦτο ἀρκετὴ διὰ νὰ τοὺς θρέψῃ. Οἱ Ἑλληνες λοιπὸν ἔφευγον εἰς τὰς ξένας χώρας, διὰ νὰ εῦρουν τόπον εὔφορον, νὰ ἐγκατασταθοῦν ἕκεῖ καὶ νὰ τὸν καλλιεργήσουν. Ἡ νέα χώρα ἐγίνετο πραγματικὴ πατρίς των.

“Ἀλλοι σπουδαῖοι λόγοι διὰ τὸν ἀποικισμὸν ἦσαν αἱ πολιτικαὶ ταραχαί, τὰ κομματικά, ὅπως λέγομεν σήμερον. Τὸ κόμμα, τὸ ὄποιον ἔχανεν εἰς τὰς πολιτικὰς ταραχάς, ἦτο ἀναγκασμένον πολλάκις νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν πατρίδα. Ἀργότερα, ὅταν ἀνεπτύχθη τὸ ἐμπόριον, πολλοὶ ἔφευγον διὰ νὰ κερδίσουν καὶ νὰ πλουτήσουν. ”Ἀλλοι τέλος ἐταξίδευον ἀπὸ περιέργειαν, διὰ νὰ ἰδουν καὶ νὰ μάθουν, διότι οἱ Ἑλληνες ἦσαν φιλομαθεῖς. Ἐταξίδευον, ὅπως ἔλεγον, διὰ νὰ κερδίσουν καὶ νὰ διδαχθοῦν συγχρόνως.

Ἡ τελετὴ τῆς ἀποικίας.

‘Ἡ ἀναχώρησις διὰ τὴν ἀποικίαν ἦτο σπουδαῖα ὑπόθεσις. Ἔγίνετο μεγάλη προετοιμασία. Τὸ κράτος ὑπεστήριζε τοὺς ἀποίκους. ”Ἐδιδε τὸν ἀρχηγὸν τῆς ἐπιχειρήσεως, τὸν οἰκιστὴν, ὅπως ἔλεγον, δ ὄποιος ἦτο συνήθως ἀπὸ τὰς μεγαλύτερας καὶ ἀρχαιοτέρας οἰκογενείας.

Τὴν ἡμέραν τῆς ἀναχώρησεως ἐγίνετο μεγάλη τελετὴ, εἰς τὴν ὄποιαν ὅλη ἡ πόλις ἐλάμβανε μέρος. Οἱ ἀποικοὶ ἐπήγαιναν ἐν πομπῇ εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἐστίας, ἐλάμβανον ἀπ’ ἕκεῖ τὸ ἱερὸν πῦρ, τὸ ὄποιον διετήρουν ἀσβεστον εἰς ὅλον τὸ ταξίδιον, καὶ ἅμα ἔφθανον εἰς τὴν νέαν τῶν πατρίδα, ἔκτιζον ναὸν καὶ τὸ ἔθετον ἐντὸς αὐτοῦ. Ἡ νέα πόλις ὠνομάζετο ἀποικία, ἢ δὲ πόλις, ἡ ὄποια τὴν ἔστελλε, μητρόπολις.

‘Ἡ ἀποικία ἐγίνετο κράτος ἀνεξάρτητον ἀπὸ τὴν μητρόπολιν. Διετήρει δημως πολλοὺς δεσμοὺς μὲν αὐτήν. Εἶχε κοινὴν γλῶσσαν, θρησκείαν, ἔθιμα, νόμους. Οἱ ἀποικοὶ ἐσέβοντο τὴν μητρόπολιν, ἐλάμβανον μέρος εἰς τὰς ἔορτάς της, τὴν ἐβοήθουν, διανεύονται εἰς κίνδυνον, καὶ ἔζητον τὴν συνδρομήν της, διατηροῦνται εἰς τὴν συνδρομήν της.

Εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ τὸν Εὔξεινον Πόντον.

Αἱ πρῶται ἀποικίαι ἔγιναν πρὸς τὴν Ἀνατολικὴν Μεσόγειον, δηλαδὴ εἰς τὰ παράλια τῆς Θράκης, τῆς Μακεδονίας καὶ τοῦ Εὔξεινου Πόντου.

Εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ Θράκην ἐπήγαν οἱ "Ἐλληνες, διότι τὰ μέρη αὐτά εἶχον μεταλλεῖα καὶ κυρίως δάση, τὰ δποῖα ἔδιδον ξύλα διὰ τὴν κατασκευὴν πλοίων. Τὰ παράλια τῶν δύο χωρῶν ἔγέμισαν ἀπὸ ἑλληνικάς ἀποικίας.

Νόμισμα Κυζίκου
(Προποντίς).

κυρίως ἡ μεγάλη ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ πόλις τῆς Μ. Ἀσίας Μίλητος. Τὰ παράλια τῆς θαλάσσης αὐτῆς ἀπὸ τὰ δύο μέρη, τὸ ἀσιατικὸν καὶ τὸ εὐρωπαϊκόν, δηλαδὴ τὰ παράλια τῆς σημερινῆς Τουρκίας καὶ τῆς σημερινῆς Ρωσίας καὶ Ρουμανίας, ἔγέμισαν ἀπὸ ἑλληνικάς ἀποικίας.

Εἰς τὸν Εὔξεινον Πόντον ἀποικίας ἔστειλε
πόλις τῆς Μ. Ἀσίας Μίλητος. Τὰ παράλια τῆς θαλάσσης αὐτῆς ἀπὸ τὰ δύο μέρη, τὸ ἀσιατικὸν καὶ τὸ εὐρωπαϊκόν, δηλαδὴ τὰ παράλια τῆς σημερινῆς Τουρκίας καὶ τῆς σημερινῆς Ρωσίας καὶ Ρουμανίας, ἔγέμισαν ἀπὸ ἑλληνικάς ἀποικίας. Εἰς τὴν ἀσιατικὴν παραλίαν σπουδαῖαι ἦσαν ἡ Τραπεζοῦς καὶ ἡ Σινώπη.

Εἰς τὴν Ἀφρικήν.

Οἱ Φαραὼ ἐπέτρεψαν εἰς τοὺς "Ἐλληνας

Νόμισμα Κυρήνης, νὰ ἔγκατασταθοῦν εἰς τὴν ἑκβολὴν τοῦ Νείκεφαλὴ λέοντος καὶ λου. Ἐκεῖ οἱ Μιλήσιοι ἔκτισαν τὴν Ναύκρατο ἱερᾶς τοῦ Λαζαρέα.

οἱ Λόφοι τῆς ἑκατόποτοντο ἀπὸ ἀμπέλους καὶ καρποφόρα δένδρα, τὰ λειβάδια ἔτρεφον μεγάλα ζῶα, πρὸ πάντων ἵππους. Οἱ βασιλεῖς τῆς Κυρήνης ἦσαν ὀνομαστοὶ διὰ τὸν πλοῦτον τῶν, ἔκαμνον οἱ ὅδοι ἐμπόριον καὶ ἔτρεφον ἵππους, μὲ τοὺς ὄποιους ἐνίκησαν πολλάκις εἰς τοὺς Ὀλυμπιακούς ἀγῶνας.

Εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν.

Τὸ ἄλλο ρεῦμα τῶν ἀποικιῶν ἔλαβε διεύθυνσιν πρὸς τὴν Δυτικὴν Μεσόγειον. Εἰς τὴν διεύθυνσιν αὐτὴν ἐπρωτοστάτησε μία ἄλλη ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ πόλις, ἡ Κόρινθος.

Πολὺ ἐνωρίς οἱ "Ἐλληνες ἔφθασαν εἰς τὴν Νότιον Ἰταλίαν

καὶ ἔκτισαν εἰς τὰ παράλιά της πολυαρίθμους καὶ σημαντικάς ἀποικίας, δῆπος ἡταν ἡ Σύβαρις, δὲ Κρότων καὶ δὲ Τάρας. Τόσον πολλαὶ ἦσαν αἱ ἀποικίαι εἰς τὸ σημεῖον αὐτό,

Νόμισμα Ζάγκλης.
(Στενὸν Σικελίας).

Νόμισμα Κρότωνος.
Παριστάνει τὸν Ποσειδῶνα

Νόμισμα Ἰμέρας.
(Σικελία).

ῶστε ἡ Νότιος Ἰταλία ἔγινε σχεδὸν ἐλληνικὴ καὶ ἐλέγετο διὰ τοῦτο Μεγάλη Ἐλλάς.

Ἐπίσης εἰς τὴν Σικελίαν ἰδρυσαν σημαντικωτάτας ἀποικίας. Ἡ μεγαλυτέρα καὶ σημαντικωτέρα ἦσαν αἱ Συράκουσαι.

Εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ τὴν Ἰσπανίαν.

Οἱ Ἑλληνες ἐπροχώρησαν δυτικώτερον καὶ ἔκτισαν ἀξιολόγους ἀποικίας εἰς τὴν παραλίαν τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἰσπανίας. Ὁνομαστὴ ἀποικία εἰς τὴν Γαλλίαν ἦτο ἡ Μασσαλία, ἥ δποια εἶναι καὶ σήμερον σπουδαία πόλις.

Εἰς τὴν ἀντικρυνὴν παραλίαν τῆς Ἀφρικῆς δὲν κατώρθωσαν νὰ περάσουν, διότι τούς ἐμπόδιζεν ἡ μεγάλη καὶ δυνατὴ ἀποικία τῶν Φοινίκων, ἡ Καρχηδόνων.

Οἱ Ἑλληνες ἔφθασαν εἰς τὸ τέλος τῆς Μεσογείου εἰς τὸ Γιβραλτάρ, ἥ δῆπος ἔλεγον ἐκεῖνοι εἰς τὰς Ἡρακλείους στήλας. Ἐξω ἀπὸ τὸν πορθμὸν ἔξετείνετο δὲ ὁκεανός, χωρὶς τέλος, χωρὶς νήσους, μυστηριώδης. Οἱ ναυτικοὶ τῆς Μασσαλίας ἐτόλμησαν νὰ ἔξελθουν, ἔφθασαν ἀπὸ τὸ ἔνα μέρος εἰς τὴν Σενεγάλην τῆς Ἀφρικῆς, ἀπὸ τὸ ἄλλο ἔως τὴν Βρεταννίαν, εἰς χώρας ἀγνώστους, αἱ δύοταὶ ἔχανοντο εἰς τὴν δύμιχλην τῶν βορειων θαλασσῶν.

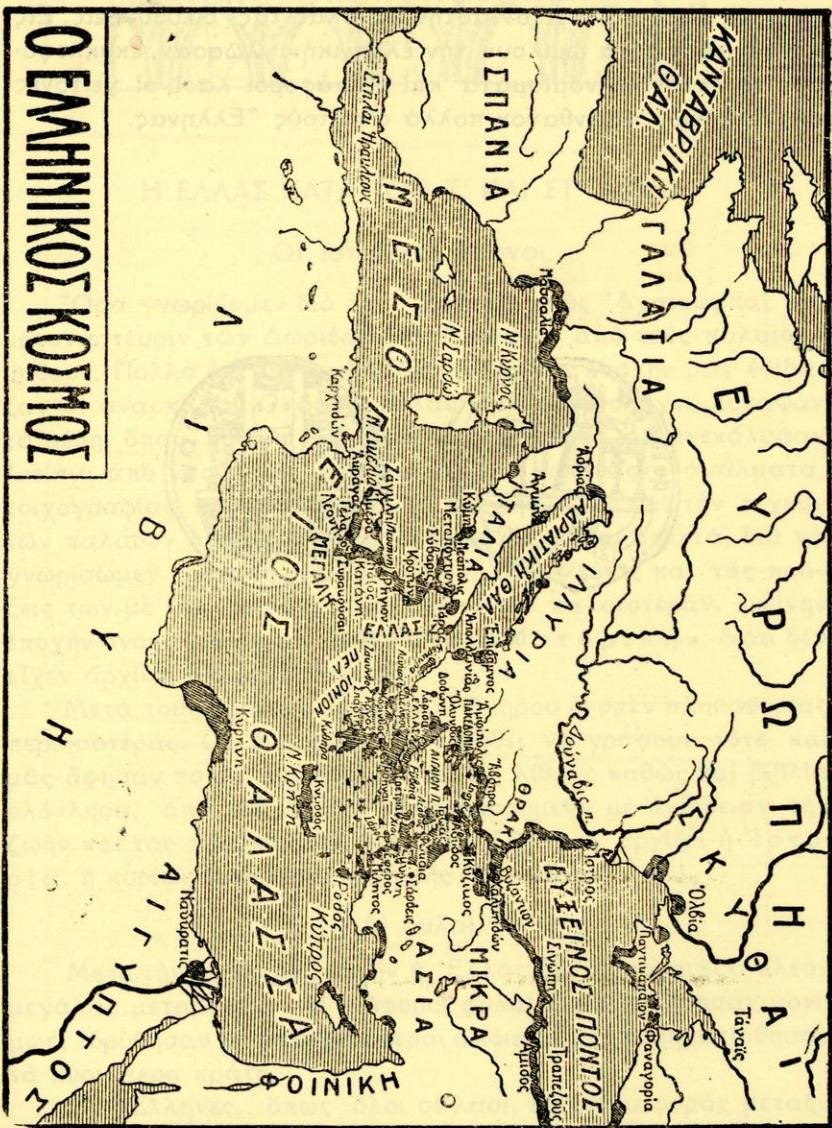
‘Ο Ελληνικός κόσμος.

Κατ’ αύτὸν τὸν τρόπον ἡ μικρὰ ἄλλοτε ‘Ελλὰς ἐξηπλώθη ἀπὸ τὸ βάθος τοῦ Εὔξείνου Πόντου μέχρι τοῦ πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτάρ.

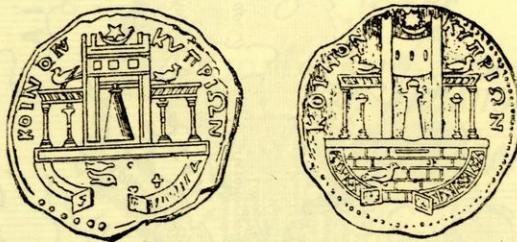

Σχεδόν δὲ τὰ παράλια τῆς Μεσογείου ἐγέμισαν ἀπὸ ἑλληνικὰς ἀποικίας. Τοιουτοτρόπως ἐδημιουργήθη ἔνας μεγάλος ἐλληνικὸς κόσμος. ‘Ο κόσμος αὐτὸς ἦτο γεμάτος ζωὴν καὶ κίνησιν. ‘Ολόκληρος ἡ Μεσόγειος ἔγινεν ἐλληνικὴ θάλασσα. Τὰ

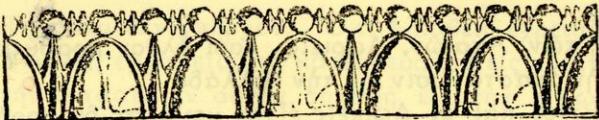
Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

έλληνικά πλοια διέσχιζον αύτήν εἰς δλας τὰς διευθύνσεις. Εἰς δλα τὰ μέρη αύτά ώμιλουν τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἐκυκλοφόρουν τὰ Ἑλληνικὰ νομίσματα καὶ οἱ διάφοροι λαοί, οἱ γείτονες τῶν Ἑλλήνων, ἐμάνθανον πολλὰ ἀπὸ τοὺς "Ἑλληνας.

Νόμισμα Κύπρου.

Η ΕΛΛΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ Ζ' ΚΑΙ ΣΤ' ΑΙΩΝΑ

Οι ιστορικοί χρόνοι.

"Οσα γνωρίζομεν διά τοὺς Κρῆτας, τοὺς Ἀχαιούς καὶ τὴν μετανάστευσιν τῶν Δωριέων, τὰ ἐμάθαμεν ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς μύθους. Πολλὰ διὰ τὴν παλαιοτάτην ἐκείνην ἐποχὴν μᾶς ἔδιδαξαν οἱ ἀνασκαφαί. Οἱ σοφοὶ δηλαδή, οἱ ἀρχαιολόγοι, ἔσκαψαν τὰ μέρη, δπου ἥσαν παλαιαὶ πόλεις ἢ οἰκοδομαὶ, ἀνεκάλυψαν ἔρείπια ἀπὸ ναοὺς καὶ ἀνάκτορα ἢ ἀπὸ κατοικίας, ἀγάλματα, τοιχογραφίας, καὶ ἔμαθαν πολλὰ διὰ τὴν ζωὴν καὶ τὴν τέχνην τῶν παλαιῶν ἀνθρώπων. Αὐτὰ δημως δὲν εἶναι ἀρκετά, διὰ νὰ γνωρίσωμεν καλὰ τὴν ιστορίαν των. τὰς σκέψεις καὶ τὰς πράξεις των μὲ τὴν σειράν. Διὰ τοῦτο τὴν παλαιοτέραν ἐκείνην ἐποχὴν δνομάζουν μνθικὴν ἢ προϊστορικήν, διότι δὲν εἶχεν ἀρχίσει ἀκόμη ἢ Ιστορία.

Μετὰ τοὺς χρόνους δημως τοῦ Ὁμήρου ἔχομεν πληροφορίας περισσοτέρας. Οἱ "Ελλήνες εἰχον μάθει νὰ γράφουν τότε καὶ μᾶς ἄφησαν πολλὰ γραπτά ἐπάνω εἰς λίθους καθὼς καὶ βιβλία δλόκληρα, ἀπὸ τὰ δποῖα πληροφορούμεθα μὲ ἀκρίβειαν τὴν ζωὴν καὶ τὰς πράξεις των. Μετὰ τὸν "Ομηρον ἀρχίζει ἡ Ιστορία, ἡ κυρίως ιστορικὴ ἐποχὴ τῆς Ἐλλάδος.

Αἱ φυλαί.

Μετὰ τὴν δμηρικὴν ἐποχὴν ἡ Ἐλλάς δὲν παρουσιάζει πλέον μεγάλας μεταβολάς. Αἱ διάφοροι φυλαὶ ἔγκατεστάθησαν μονιμῶς, ίδρυθησαν αἱ σπουδαιότεραι ἀποικίαι καὶ ἐσχηματίσθησαν τὰ κυριώτερα κράτη.

Οἱ "Ελλήνες, δπως ὅλοι οἱ λαοί, εἰχον διαφορὰς μεταξύ των εἰς τὴν γλώσσαν καὶ εἰς τὰς συνθείες. Ἐχωρίζοντο δηλαδὴ εἰς φυλάς. Αἱ κυριώτεραι ἐλληνικαὶ φυλαὶ ἥσαν δύο, οἱ "Ιωνες καὶ οἱ Δωριεῖς. "Ιωνες ἥσαν οἱ ἀπόγονοι τῶν παλαιοτέρων

κατοίκων, τῶν Ἀχαιῶν, Δωριεῖς, ὅσοι ἦλθον βραδύτερον καὶ ἔφεραν τὴν ἀναστάτωσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Οἱ Ἰωνεῖς καὶ οἱ Δωριεῖς εἶχον μεγάλας διαφοράς. Ὡμίλουν διαφορετικὴν διάλεκτον, ἐφόρουν διαφορετικὰ ἐνδύματα, εἶχον διαφορετικὰς κατοικίας, φαγητά, συνηθείας. Οἱ Δωριεῖς ἦσαν πολεμικοί, δὲν ἔφρόντιζον πολὺ διὰ τρόπους, τέχνας, γράμματα. Οἱ Ἰωνεῖς ἀντιθέτως εἶχον λεπτούς τρόπους, ἥθελον νὰ ἔχουν ἄνετον κατοικίαν, ώραῖα ἔπιπλα, κομψά ἐνδύματα, ἐκαλλιέργουν τὰ γράμματα καὶ τὰς τέχνας. Οἱ περισσότεροι σοφοί καὶ καλλιτέχναι τῆς Ἑλλάδος ἦσαν Ἰωνεῖς.

Τὰ Κράτη.

Οἱ Ἐλληνες δὲν κατώρθωσαν νὰ ἑνωθοῦν καὶ νὰ σχηματίσουν ἔν κράτος. Οὔτε αἱ φυλαὶ ἦσαν ἡνωμέναι μεταξύ των. Ἐκάστη πόλις μὲ τὴν περιοχήν της ἀπετέλει ἰδιαίτερον κράτος. Εἶχε τοὺς νόμους της, τοὺς ἄρχοντάς της, τὴν ἀστυνομίαν καὶ τὸν στρατὸν της. Μεταξὺ τῶν κρατῶν αἱ σχέσεις δὲν ἦσαν πάντοτε φιλικαί. Οἱ γείτονες πρὸ πάντων εἶχον διαφορὰς καὶ ὅχι σπανίως ἔκαμνον πολέμους.

Τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ ἐλληνικά κράτη ἦσαν μικρά καὶ ἀδύνατα. Μερικά μόνον ἀπέκτησαν δύναμιν καὶ ἔγιναν ὀνομαστά. Τὴν ἐποχὴν αὐτήν, δηλαδὴ τὸν 7ον καὶ τὸν 6ον π. χ. σιδῶνα, δύναμιν εἶχον κυρίως τὰ κράτη, τὰ δοποῖα εύρισκοντο ἔξω τῆς κυρίως Ἑλλάδος, ἡ Μίλητος π. χ. καὶ ἄλλαι πόλεις τῆς Μ. Ἀσίας, αἱ Συρακοῦσαι εἰς τὴν Σικελίαν. Εἰς τὴν κυρίως Ἑλλάδα τὰ σημαντικώτερα κράτη ἦσαν ἡ Κόρινθος, ἡ Σπάρτη καὶ αἱ Ἀθῆναι. Ἀντιθέτως τὰ κράτη τῆς Βοιωτίας, τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς Βορειοτέρας Ἑλλάδος, τῆς Ἡπείρου δηλαδὴ καὶ τῆς Μακεδονίας, δὲν ἦσαν πολὺ ἀνεπτυγμένα κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτήν.

Μεταβολὴ τῆς ζωῆς : Ἐμπόριον, Ναυτιλία.

Τὸν παλαιότερον καιρὸν ἡ Ἑλλὰς ἦτο γεωργική. Τὸ μόνον μέσον, διὰ νὰ ἔξασφαλίζουν τὴν ζωήν των οἱ ἄνθρωποι, ἦτο ἡ γεωργία. Μερικοὶ δυνατοί, οἱ εὐγενεῖς, ἦσαν κύριοι τῆς γῆς, οἱ δὲ ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ εἰργάζοντο εἰς τὰ κτηματά των, διὰ νὰ

ζήσουν. Τεχνίται δέν ύπηρχον. "Ο, τι δ καθεὶς ἔχρειάζετο, κατοικίαν, ἐπιπλα, ἐργαλεῖα, τὰ κατεσκεύαζεν εἰς τὸ κτῆμα του.

Εἰς τὴν κατάστασιν αὐτήν, δηλαδὴ εἰς τὴν γεωργικὴν ἐποχήν, οἱ ἄνθρωποι δὲν προώδευσαν πολὺ, ὁ νοῦς των κινεῖται ἀργά, δὲν βλέπουν καὶ δὲν ἀνακαλύπτουν νέα πράγματα, ἡ ζωὴ των δὲν ἀλλάζει, δὲν ἔχουν μεγάλας πόλεις, ζοῦν τὸ περισσότερον εἰς τὰ χωρία. "Ολοὶ οἱ μεγάλοι λαοὶ τῆς Ἀνατολῆς, οἱ Αἰγύπτιοι καὶ ἄλλοι, ἔζησαν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα δύμας μετά τοὺς χρόνους τοῦ Ὁμήρου ἔγινε σημαντικὴ μεταβολή. Οἱ "Ἑλληνες ἐπροχώρησαν πολὺ εἰς τὰς τέχνας καὶ ἥρχισαν νὰ κάμνουν ἐμπόριον μὲ τὰς ἔνεας χώρας. Κατεσκεύαζον διάφορα ἀντικείμενα, ἀγγεῖα, ὅπλα, κοσμήματα, ὑφάσματα, τὰ ὅποια ἐπώλουν εἰς τοὺς ἄλλους λαοὺς μαζὶ μὲ τὰ προϊόντα τῆς χώρας των, οἶνον, ἔλαιον καὶ μέλι, τὰ ὅποια ἀντήλλασσον μὲ σῖτον, δέρματα, λινάρι καὶ πολύτιμα μέταλλα. "Εκαμαν ἐργαστήρια καὶ, διὰ νὰ ἐπαρκέσουν εἰς τὴν ζήτησιν, ύπερχερώθησαν νὰ μεταχειρισθοῦν δούλους, δηλαδὴ αἰχμαλώτους πολέμου, τοὺς ὅποιους ἡγόραζον καὶ τοὺς ἡνάγκαζον νὰ ἐργάζωνται χωρὶς μισθόν, μὲ μόνον τὴν τροφήν των. Τὰ μικρὰ ἐργαστήρια, εἰς τὰ ὅποια δὲ τεχνίτης εἰργάζετο μὲ δλίγους βοηθούς, ἔγιναν ἀληθινὰ ἐργοστάσια καὶ ἡ χειροτεχνία ἔγινε βιομηχανία. Διὰ νὰ κάμουν ἐμπόριον, κατεσκεύασαν πλοῖα καὶ ἔγιναν ναυτικοί. Εἰς τὴν Ἑλλάδα δηλαδὴ ἀνεπτύχθησαν ἐμπόριον, βιομηχανία, ναυτιλία. Αὐτὸ δεῖγινε διὰ πρώτην φοράν εἰς τὰς παραλιακὰς πόλεις, ίδιως εἰς τὰς πόλεις τῆς Μ. Ἀσίας.

Πολλοὶ ἐπλούτησαν ἀπὸ τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν ναυτιλίαν. "Ηρχισαν νὰ ζοῦν καλύτερα, ἔκτισαν πολυτελεστέρας κατοικίας, ἔκαμαν καλύτερα ἐπιπλα. Αἱ τέχναι προώδευσαν, οἱ καλοὶ τεχνίται ἔγιναν περιζήτητοι. Οἱ κάτοικοι ἐπληθύνθησαν, αἱ πόλεις ἐμεγάλωσαν.

"Η Ἑλλάς τώρα εἶχε πληθυσμόν, δὲ ποῖος ἔζη καὶ ἀπὸ ἄλλα μέσα ἐκτὸς τῆς γεωργίας. "Ἐκτὸς δηλαδὴ ἀπὸ τοὺς εὐγενεῖς καὶ τοὺς γεωργούς εἶχεν ἐμπόρους, τεχνίτας, ναυτικούς. Αὐτοὶ ὅλοι ἀπετέλουν τὴν ἀστικὴν τάξιν καὶ ἔζων κυρίως εἰς τὰς πόλεις. "Η Ἑλλάς εἶχε τώρα πολλὰς πόλεις καὶ μερικάς μεγάλας καὶ δόνομαστάς.

Τέχναι καὶ Γράμματα.

‘Η ἀλλαγὴ αὐτὴ τῆς ζωῆς ἔγινεν αἰτία νὰ προοδεύσουν οἱ ‘Ελληνες καὶ νὰ περάσουν τοὺς ἄλλους λαούς, οἱ δοῦλοι παλαιότερα ἦσαν περισσότερον ἀνεπτυγμένοι ἀπὸ αὐτούς.

’Απὸ τὰ ταξίδια καὶ τὸν πλοῦτον ἔξυπνησεν δὲ νοῦς τῶν ‘Ελλήνων. ’Ανεκάλυπτον διαρκῶς νέα πράγματα καὶ προώδευσαν εἰς τὰς τέχνας. ”Εμαθον νὰ ἐργάζωνται καλύτερον τὸ μάρμαρον καὶ νὰ χύνουν τὸν ὀρείχαλκον καὶ νὰ κατασκευάζουν ὠραιότερα ἀγάλματα.

Προώδευσαν ἐπίσης εἰς τὰ γράμματα. ’Εξηκολούθησαν νὰ κάμνουν ὠραιῖα ποιήματα καὶ νὰ γράφουν σοφὰ βιβλία.

Οι Νομοδέται: οἱ ἑπτὰ σοφοί.

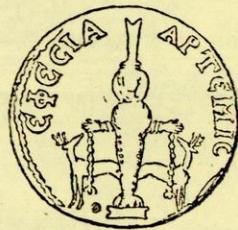
’Αφ’ ὅτου πολλοὶ ἄνθρωποι ἤρχισαν νὰ ζοῦν εἰς τὴν ‘Ελλάδα ἀπὸ τὰς τέχνας καὶ τὸ ἐμπόριον, ἥλλαξε καὶ δὲ τρόπος, μὲ τὸν δοῦλον ἐκυβέρνων τὸ κράτος, τὸ πολίτευμα δηλαδή.

Τὸν παλαιὸν καιρὸν ἐκυβέρνα δὲ βασιλεὺς μὲ τοὺς εὐγενεῖς. Οἱ εὐγενεῖς ἀργότερα, οἱ ἀριστοκρατικοί, δπως τοὺς ἔλεγον, κατήργησαν τοὺς βασιλεῖς καὶ ἐκυβέρνησαν μόνοι. ”Οταν δύμας ἐπλήθυναν καὶ ἐπλούτησαν οἱ ἐμπόροι, οἱ ναυτικοί καὶ οἱ βιομήχανοι, ἥθελον νὰ λάβουν καὶ αὐτοὶ μέρος εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ κράτους.

’Εχωρίσθησαν λοιπὸν τότε εἰς δύο μερίδας καὶ ἐφιλονίκουν διὰ τὴν διοίκησιν τῆς πολιτείας. ”Εγιναν μεγάλαι ταραχαὶ καὶ αἷματηραὶ συμπλοκαὶ μεταξὺ τῶν πολιτῶν, ἐμφύλιοι πόλεμοι, δπως λέγουν. Αὐτὸς ἔκαμε κακὸν εἰς τὸν τόπον. ”Οσοι ἔχανον, ή κατεστρέφοντο ή ἔφευγον ἀπὸ τὴν πόλιν. ’Εγκαθίσταντο εἰς ξένην χώραν καὶ ἐπερίμενον τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐπιστρέψουν. Πολλάκις ἔφερον ξένους συμμάχους ἐναντίον τῶν συμπολιτῶν των καὶ τῆς πατρίδος των. Συνήθως δύμας οἱ ἀντίπαλοι κατώρθωντο νὰ συνεννοθοῦν, ἐδέχοντο μίαν νομοθεσίαν, ἐν σύνταγμα, δπως λέγομεν σήμερον, τὸ δοῦλον συνεβίβαζε τὰ συμφέροντα τῶν ἀντιπάλων καὶ ἔφερε τὴν εἰρήνην. Οἱ πόλιται ἔξελέγονταν κάποιον πεπειραμένον ἄνδρα, δὲ δοῦλος εἶχε δείξει καλὴν διαγωγὴν εἰς τὴν ζωήν του καὶ εἶχε ἀποκτήσει τὴν ἐκτίμησιν καὶ ἐμπιστοσύνην δλων, καὶ τοῦ ἀνέθετον νὰ γράψῃ τὸν νόμον.

Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς νομοθέτας αὐτοὺς ἦσαν σπουδαῖοι ἄνθρωποι, ἀπέκτησαν μεγάλην φήμην καὶ ἐτιμήθησαν ὑπερβολικά. Οἱ Ἔλληνες ἐσέβοντο αὐτοὺς ως πατέρας καὶ εὐεργέτας, ἔδιδον εἰς αὐτοὺς μεγαλυτέραν ἀξίαν ἀπὸ τοὺς ποιητὰς καὶ καλλιτέχνας καὶ ἐπίστευον, δτὶ καὶ μετὰ θάνατον εἶχον μεγάλας ἀμοιβὰς ἀπὸ τοὺς θεούς.

Ἡ νομοθεσία πολλῶν πόλεων ἦτο πραγματικῶς σοφὴ καὶ πολλούς νόμους των θαυμάζομεν ἀκόμη σήμερον. Περιφημοὶ ἔγιναν οἱ νομοθέται μερικῶν πόλεων. Οἱ Ἔλληνες ἔδωσαν ἔξιρετικὴν θέσιν εἰς αὐτούς, τοὺς ἐτίμησαν καὶ τοὺς ὀνόμασαν Ἐπτὰ Σοφοὺς τῆς Ἑλλάδος. Οἱ σπουδαιότεροι ἔξι αὐτῶν ἦσαν δὲ Θαλῆς δὲ Μιλήσιος, δὲ Πιττακὸς δὲ Μυτιληναῖος, δὲ Σόλων δὲ Ἀθηναῖος, δὲ Περίανδρος δὲ Κορίνθιος.

Νόμισμα Ἐφέσου.

ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΑΡ

ΧΑΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Η ΑΚΜΗ ΤΗΣ ΙΩΝΙΑΣ — ΜΙΛΗΤΟΣ

Τά μεγάλα κέντρα τοῦ Ἑλληνισμοῦ τὸν Ζ' καὶ ΣΤ' αἰῶνα.

Τὸν 7ον καὶ δον αἰῶνα, ίδιως μετὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς ναυτιλίας, ἡ Ἑλλάς ἔχει προοδεύσει ἀρκετά καὶ εὐρύσκεται εἰς τὴν παραμονὴν τῆς μεγάλης ἀκμῆς της. Παρουσιάζει σπουδαῖα κέντρα, ἀξιολόγους μεγαλουπόλεις, εἰς τὰ δόποια οἱ ἄνθρωποι ζοῦν πολὺ καλύτερον ἀπὸ τὴν παλαιοτέραν ἐποχήν, ἔχουν καλυτέρας κατοικίας, εἶναι ἡμερώτεροι, ἐνδιαφέρονται διὰ τὰ γράμματα καὶ διὰ τὰς τέχνας, μὲν ἔνα λόγον ἔχουν προχωρήσει εἰς τὸν πολιτισμόν.

Σχεδὸν δὴ ἡ Ἑλλάς εἶναι γεμάτη ζωὴν καὶ ὅρεξιν δι' ἐργασίαν καὶ πρόσοδον. Διακρίνονται δύμως μερικὰ κέντρα. Ἡ Ἰωνία πρῶτον εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν, ἡ Κόρινθος εἰς τὸν Ἰσθμόν, αἱ ἀποικίαι τῆς Σικελίας, ίδιως αἱ Συρακοῦσαι. Εἰς τὴν κυρίως Ἑλλάδα ἔξεχουν δύο μεγάλα κράτα, ἡ Σπάρτη καὶ αἱ Ἀθῆναι.

Οἱ Ἑλληνες τῆς Μ. Ἀσίας.

Μετὰ τὴν δωρικὴν μετανάστευσιν ἡ Μ. Ἀσία ἦτο, καθὼς εἴδομεν, ἡ πρώτη χώρα τῆς Ἑλλάδος. Ἐκεῖ κατέφυγον οἱ ἀπόγονοι τῶν Ἀχαιῶν καὶ ἔφεραν μαζὶ τὸν πολιτισμόν των, τὸν μυκηναϊκὸν πολιτισμόν. Αὐτοὶ ὠνομάσθησαν "Ιωνες" καὶ ἡ ωραία χώρα, τὴν δόπιαν κατώκησαν, "Ιωνία". Ιωνία ὠνομάζετο ἡ παραλιακὴ χώρα τῆς Μ. Ἀσίας νοτίως τῆς Σμύρνης, ἡ δόπια περιελάμβανεν ἀρκετὴν ἔκτασιν εἰς τὸ ἐσωτερικόν.

Ποιηταὶ καὶ καλλιτέχναι ὅμνησαν τὸ γλυκὺ κλῖμα καὶ τὸν διαυγὴν οὐρανὸν τῆς Ιωνίας. Οἱ ιστορικὸς Ἡρόδοτος, ὁ δόποιος κατήγετο καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὴν Μ. Ἀσίαν, γράφει : Οἱ "Ιωνες" ἔκτισαν τὰς πόλεις των ὑπὸ τὸν λαμπρότατον οὐρανὸν καὶ τὸ ὠραιότερον κλῖμα ἀπὸ ὅσα γνωρίζομεν. Ἡ γῆ ἦτο εὐφοριωτάτη, ἐποτίζετο ἀπὸ ἀρκετούς ποταμούς, ἀπὸ τοὺς δόποιους δὲ εἰς πρό-

νότον, δι Μαίανδρος, εἶναι ἀπό τοὺς μεγαλύτερους τῆς Μ. Ἀσίας. Ἡ Ἰωνία παρῆγεν ἄφθονα σιτηρά, εἶχε δροσεροὺς κήπους μὲ διπωροφόρα δένδρα, ἀπέραντα καὶ πλούσια ἀμπέλια καὶ ἐλαιόδενδρα.

Εἰς τὴν Ἰωνίαν κατέληγον μερικοὶ μεγάλοι δρόμοι, οἱ δποῖοι ὠδήγουν εἰς τὸ ἑσωτερικὸν τῆς Μ. Ἀσίας, εἰς τὴν Περσίαν καὶ Βασιλωνίαν. Οἱ Ἰωνεῖς λοιπὸν ἔγιναν ἐνωρίς ἔμποροι, τεχνῖται καὶ ναυτικοί. Μετέφερον τὰ προϊόντα τοῦ ἑσωτερικοῦ εἰς τὰς διαφόρους χώρας τῆς Μεσογείου καὶ ἀπ' αὐτὰς ἐλάμβανον δσα ἔχρειάζοντο οἱ λαοὶ τῆς Ἀσίας. Οἱ Ἰωνεῖς ἐπλούτησαν. Αἱ πόλεις τῶν ἐμεγάλωσαν καὶ ἐστολίσθησαν μὲ πολυτελῆ κτίρια. Τὸν δον αἰῶνα ἡ Ἰωνία εἶχε δῶδεκα μεγάλας πόλεις, ἀπό τὰς δποῖας μερικαὶ ἥσαν ἀληθιναὶ μεγαλουπόλεις, ὅπως ἡ Φώκαια, ἡ Ἔφεσος, ἡ Χίος ἐπὶ τῆς δμωνύμου νήσου καὶ πρὸ πάντων ἡ Μίλητος.

Ἡ Μίλητος.

Ἡ μεγαλυτέρα καὶ πλουσιωτέρα πόλις τῆς Ἰωνίας ἦτο ἡ Μίλητος, πρὸς νότον τῆς ἐκβολῆς τοῦ Μαιάνδρου ποταμοῦ. Ἡ θέσις τῆς ἦτο πολὺ εύνοϊκή, διὰ νὰ προοδεύσῃ τὸ ἔμπόριον. Ἡ παιδιάς τοῦ Μαιάνδρου ἦτο εὔφορος. Ο ποταμὸς διημκόλυνε τὴν συγκοινωνίαν. Τὰ πλοῖα κατώρθωντο νὰ ἀναβαίνουν τὸ ρεῦμα του καὶ νὰ φθάνουν εἰς ἀρκετὰ μεγάλην ἀπόστασιν εἰς τὸ ἑσωτερικόν. Δι' αὐτοῦ κατεβίβαζον εἰς τὰ παράλια ἔυλείαν καὶ τὰ προϊόντα τῆς γῆς. Ἀπὸ τὴν κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ ἥρχιζον μερικοὶ μεγάλοι δρόμοι, οἱ δποῖοι ἔφθανον εἰς τὸ ἑσωτερικὸν τῆς Ἀσίας καὶ συνέδεον μεγάλας καὶ πλουσίας χώρας τοῦ ἑσωτερικοῦ μὲ τὴν θάλασσαν. Ἡ πόλις εἶχε τέσσαρας λιμένας, οἱ δποῖοι παρεῖχον ἀσφαλὲς καταφύγιον εἰς τὰ πλοῖα. Ἐκτὸς αὐτοῦ, ἐπειδὴ ἡ Μίλητος εἶχε τὴν καλὴν τύχην νὰ ἀποκτήσῃ λαμπρὰν διοίκησιν, ἔγινε πλουσία καὶ δυνατή. Εἶχε σημαντικώτατον ἔσαγωγικὸν καὶ εἰσαγωγικὸν ἔμπόριον. Σπουδαῖον στήριγμα διὰ τὸ ἔμπόριον τῆς Μίλητου ἥσαν αἱ πολυάριθμοι ἀποκλιτοὶ τῆς, αἱ δποῖαι ἥρχιζον ἀπὸ τὰ βάθη τοῦ Εὔξείνου Πόντου καὶ ἔφθανον ἔως τὴν Αἴγυπτον καὶ τὰς Ἡρακλείους Στήλας. Τὸν δον αἰῶνα ἡ Μίλητος εἶχε περὶ τὰς 80 ἀποικίας. Τὰ πλοῖα

των μετέφερον εἰς δόλον σχεδόν τὸν τότε γνωστὸν κόσμον τὰ προϊόντα τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Ἀσίας καθὼς καὶ τὰ ἴδια τῆς προϊόντα, τὰ δποῖα ἥσαν κυρίως ἀγγεῖα, ύφάσματα, εἴδη πολυτελείας. Ἡ Μίλητος τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἦτο μεγαλούπολις, εἰς τὴν δόποιαν συνηντῶντο ἄνθρωποι ἀπὸ διαφόρους χώρας καὶ οἱ πλούσιοι ἐπεδείκνυον τὴν πολυτέλειάν των.

Ἡ πλουσία ἐμπορικὴ τάξις, ἡ δποία ἐκυβέρνα τὴν πόλιν, δὲν περιωρίσθη μόνον νὰ θησαυρίζῃ καὶ νὰ ζῇ καλά. Ἐπροστάτευσε τὰς τέχνας καὶ τὰ γράμματα. Ἡ Μίλητος ἐστολίσθη μὲ πολυτελή καὶ κομψὰ οἰκοδομήματα, δημόσια καὶ ἴδιωτικά, διότι οἱ Ἰωνεῖς ἥθελον νὰ ἔχουν ἄνεσιν εἰς τὴν ζωήν.

Ἡ Ἰωνία εἶχε σπουδαίους τεχνίτας τὴν ἐποχὴν αὐτὴν. Οἱ γλύπται της κατεσκεύαζον ἀγάλματα ἀπὸ μάρμαρον καὶ δρείχαλκον.

Εἰς τὴν Ἰωνίαν εἶχον ἀκουσθῆ πρώτην φορὰν τὰ ἀθάνατα ποιήματα τοῦ Ὁμήρου. Τὸν 7ον καὶ δον αἰῶνα ἡ Ἰωνία ἐξηκολούθησε νὰ γεννᾷ σπουδαίους ποιητάς. Αὐτοὶ δὲν ἔγραφον πλέον μακρὰ ποιήματα, διὰ νὰ διηγηθοῦν τὰ κατορθώματα τῶν ἡρώων, δπως δ Ὁμηρος, ἀλλὰ σύντομα καὶ ζωηρὰ ποιήματα, μὲ τὰ δποῖα ἔψαλλον τὴν ἴδικήν των συγκίνησιν, τὴν χαράν, τὴν λύπην των, ἐπείραζον τοὺς ἀντιπάλους των. Περισσότερον δμως εἶχε συγγραφεῖς, οἱ δποῖοι ἔγραφον εἰς πεζὸν ἴστορίας καὶ ἀλλα ἔργα.

Οἱ σοφοὶ τῆς Ἰωνίας ἥθελον νὰ ἔξηγήσουν τὴν ἀρχὴν τοῦ κόσμου, πῶς ἔγιναν δ ἥλιος καὶ ἡ γῆ, τὰ ζῷα καὶ δ ἄνθρωπος, πῶς κινοῦνται ἡ σελήνη καὶ τὰ ἄστρα, πῶς σχηματίζονται τὰ σύννεφα, οἱ ἄνεμοι, ἡ βροχή, ἡ τρικυμία. Αὐτοὺς ὠνόμασαν φιλοσόφους.

·Ο Θαλῆς ὁ Μιλήσιος.·

Ο παλαιότερος ἀπὸ τοὺς σοφοὺς αὐτοὺς εἶναι δ Θαλῆς ἀπὸ τὴν Μιλητὸν, Θαλῆς ὁ Μιλήσιος, δπως ἔλεγον, διότι οἱ ἀρχαῖοι δὲν εἶχον ἐπίθετα δπως ἡμεῖς, ἀλλὰ πλησίον τοῦ κυρίου ὀνόματος ἔθετον τὸ ὄνομα τῆς πατρίδος.

Ο Θαλῆς κατήγετο ἀπὸ μεγάλην οἰκογένειαν, ἔλαβε μέρος εἰς τὰ πολιτικὰ τῆς πατρίδος του καὶ ἔδωσεν εἰς τοὺς συμπολι-

τας του καλάς συμβουλάς, τάς όποιας δημως ἔκεινοι δὲν ἤκολούθησαν πάντοτε. Μὲ τὴν μεγάλην εὐφυῖαν καὶ τὴν πολλὴν μελέτην ἀπέκτησεν ὅλας τὰς γνώσεις τῆς ἐποχῆς του, αἱ ὁποῖαι δὲν ἦσαν πολλαί. "Ἐκαμε μεγάλα ταξίδια καί, δπως δ Ὁδυσσεύς, εἰδε πολλάς χώρας καὶ ἔμαθε πολλά. Λέγουν μάλιστα, ὅτι ἐπλούτησεν ἀπὸ τὸ ἐμπόριον. Ἐπῆγε κυρίως εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἔθαύμασε τὰς μεγάλας οἰκοδομάς της, τὰς πυραμίδας καὶ τοὺς ναούς, καὶ τὰ παράξενα ἥθη της, ἔμαθε πολλὰ ἀπὸ τοὺς Ἱερεῖς της, οἱ δποῖοι ἦσαν σοφοί. Ἀλλὰ καὶ ἔκεινοι τὸν ἔθαύμασαν διὰ τὰς γνώσεις καὶ τὴν σοβαρότητά του. Ὁ Θαλῆς ἐμέτρησε τὸ ὄψος τῶν πυραμίδων ἀπὸ τὸ μῆκος τῆς σκιᾶς των. Ὁ Φαραὼ ἡθέλησε τότε νὰ τὸν γνωρίσῃ καὶ τὸν ἐτίμησε πολὺ. Ἐπίσης ἐτίμα πολὺ τὸν Θαλῆν δ βασιλέυς τῆς Λυδίας, δ περίφημος Κροῖσος, δ δποῖος τὸν ἔλαβε σύμβουλον καὶ μηχανικὸν εἰς μίαν μεγάλην ἐκστρατείαν του.

"Ο Θαλῆς κατώρθωσε μὲ ὑπολογισμούς νὰ εύρισκῃ, πότε θὰ γίνη ἔκλειψις ἥλιου. Προεῖπε μίαν δλικήν ἔκλειψιν, ἡ δποῖα ἔγινεν ἀκριβῶς τὴν ὥραν, κατὰ τὴν δποίαν ἔκαμνον μεγάλην μάχην οἱ στρατοὶ δύο βασιλέων τῆς Ἀσίας. Ἐκεῖνοι τρομαγμένοι ἔπαισαν τὴν μάχην καὶ συνεφιλιώθησαν. Ὁ Θαλῆς ἐτακτοποίησε τὸ ἡμερολόγιον τῆς πατρίδος του, ὥρισεν ἀκριβέστερον τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν διαιρεσιν τοῦ ἔτους. "Ἐκαμε προόδους εἰς τὴν ἀριθμητικὴν καὶ τὴν γεωμετρίαν. "Οταν ἀπέθανεν, οἱ συμπολῖται του ἔγραψαν εἰς τὸν τάφον του: «Μικρὸς εἶναι ὁ τάφος του, ἀλλ' ἡ δόξα του φιλάνει εἰς τὸν οὐρανόν».

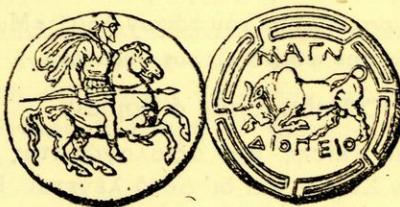
·Ο Πυθαγόρας ὁ Σάμιος.

"Ο Πυθογόρας ἐπίσης ἦτο ἀξιολογώτατος σοφός. Ἐγεννήθη εἰς τὴν νῆσον Σάμον καὶ δι' αὐτὸ λέγεται Πυθαγόρας δ Σάμιος. Κατήγετο ἀπὸ ἀριστοκρατικὴν οἰκογένειαν καὶ ἔμεινεν ἀριστοκρατικὸς εἰς δλην τὴν ζωὴν του. Ἀπὸ μικρὸς κατέγινεν εἰς τὴν ἀριθμητικὴν καὶ τὴν γεωμετρίαν καὶ ἔγινε σπουδαῖος μαθηματικός. "Οταν μίαν φορὰν κατώρθωσε νὰ λύσῃ ἔν δύσκολον πρόβλημα, ἔκαμε πλουσιωτάτην θυσίαν εἰς τοὺς θεούς. Πρὸ πάντων ἔφρόντισε νὰ εἶναι σοβαρὸς καὶ νὰ κανονίσῃ αὐτηρὰ τὴν ζωὴν του καθὼς καὶ τῶν φίλων του.

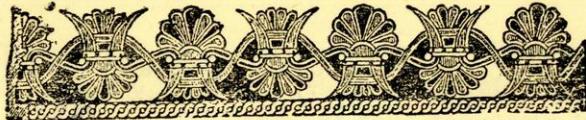
"Οταν τὴν ἔξουσίαν εἰς τὴν Σάμον ἔλαβε κάποιος τύραννος, διὸ Πυθαγόρας ἐγκατέλειψε τὴν πατρίδα του καὶ ἐπῆγε νὰ ἐγκατασταθῇ εἰς μίαν πόλιν τῆς Κάτω Ἰταλίας, τὸν Κρότωνα. Ἐκεῖ ἀπέκτησε πολλοὺς μαθητὰς καὶ ἴδρυσεν ἐναὶ σύλλογον, διὸ ποιὸς ἔγινε περίφημος. Τὰ μέλη τοῦ συλλόγου αὐτοῦ, οἱ Πυθαγόραι, διαφορετικά ἀπὸ τοὺς ὄλλους, ἐνεδύοντο διαφορετικά, ἀπέφευγον πολλὰ φαγητὰ καὶ κατεγίνοντο εἰς μελέτας. Εἰς τὰς συγκεντρώσεις των ἔμενον πολλὰς ὥρας σιωπηλοί, διὰ νὰ συνηθίσουν νὰ σκέπτωνται, νὰ δμιλοῦν δὲ λίγα καὶ νὰ εἶναι σοβαροί. Πρὸ πάντων οἱ νεώτεροι εἶχον μεγάλον σεβασμὸν πρὸς τοὺς μεγαλυτέρους καὶ δὲν ὅμιλουν, δταν αὐτοὶ ἦσαν παρόντες.

Οἱ ἄνθρωποι ἐθαύμαζον πολὺ τὸν Πυθαγόραν. Ἐνδιμιζον, δτι ἡτο ἄνθρωπος ὑπερφυσικός, δτι εἶχε τὴν δύναμιν νὰ κάμνῃ θαύματα. Ἔλεγον, δτι τὴν ἴδιαν στιγμὴν δύναται νὰ εὑρίσκεται συγχρόνως εἰς δύο πόλεις.

Εἰς δλην τὴν Κάτω Ἰταλίαν καὶ τὴν Μεγάλην Ἑλλάδα, δπως εἴπομεν, ὑπῆρχον Πυθαγόρειοι. Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἔγιναν σπουδαῖοι πολιτικοί καὶ ἐκυβέρνησαν τὴν πατρίδα των.

Νόμισμα Μαγνησίας.

ΟΙ ΓΕΙΤΟΝΕΣ ΤΩΝ ΙΩΝΩΝ

ΛΥΔΟΙ - ΠΕΡΣΑΙ

Οι Λυδοί.

Οι "Ελληνες τῆς Μ. Ἀσίας δὲν ἦσαν ἀσφαλεῖς εἰς τὸν τόπον των. Οἱ Ἰδιοὶ εἶχον στενὴν ἔκτασιν γῆς εἰς τὴν παραλίαν, ἐνῷ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἔζων πολυάριθμοι λαοί, οἱ ὅποιοι ἦτο δυνατὸν νὰ δυναμώσουν καὶ νὰ γίνουν ἐπικίνδυνοι.

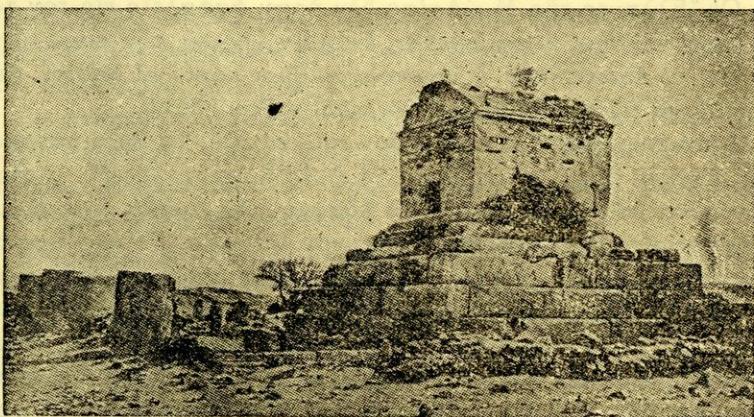
Αὐτὸ ἀκριβῶς ἔγινε τὸν δον αἰῶνα. Εἰς τὰ βορειοανατολικὰ σύνορα τῆς Ἰωνίας ἦσαν οἱ Λυδοί, λαὸς τῆς Μ. Ἀσίας ἴνδοιευρωπαϊκῆς καταγωγῆς. Τὸ ἔδαφος τῆς Λυδίας ἦτο πλουσιώτατον εἰς γεωργικὰ προϊόντα καὶ μέταλλα. "Ἐνας μικρὸς ποταμὸς τῆς χώρας, δ. Πακτωλός, εἶχε μικρὰ τεμάχια χρυσοῦ εἰς τὴν ἄμμον του. "Η Λυδία εἶχεν ἐπίσης σπουδαίους τεχνίτας καὶ ἦσαν περιζήτητα τὰ ἔγχρωμα ὑφάσματά της, ἰδίως οἱ τάπητες διὰ τὰ ζωηρά των χρώματα, τὰ ὅποια δὲν ἔσβηναν μὲ τὸν καιρόν. Καὶ εἰς τὰ γράμματα εἶχον προοδεύσει κάπως οἱ Λυδοί. "Εγγνώριζον νὰ γράφουν καὶ εἶχον ἴδικήν τους γραφήν. "Εμαθον πολλὰ ἀπὸ τοὺς "Ελληνας, ἐμιμήθησαν τὰς συνηθείας τῶν 'Ελλήνων, οἱ βασιλεῖς των ἐγνώριζον ἐλληνικά. Εἰς μερικὰ μέρη μάλιστα ἀνεμείχθησαν Λυδοί καὶ "Ελληνες.

Οἱ βασιλεῖς τῆς Λυδίας ἔγιναν ισχυροί, ὑπέταξαν διαφόρους χώρας καὶ ὑπεχρέωσαν καὶ τὰς ἐλληνικὰς πόλεις νὰ πληρώνουν φόρον. "Ο Θαλῆς συνεβούλευσε τοὺς συμπολίτας του νὰ ἐνωθοῦν εἰς ἓν κράτος. Οἱ "Ιωνες δημοσίευσαν νὰ διατηρήσουν τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν πόλεων, αἱ ὅποιαι, ὅπως ἦσαν χωρισμέναι, δὲν κατώρθωσαν νὰ ἀντισταθοῦν εἰς τοὺς Λυδούς,

"Ο Κροῖσος.

Κατὰ τὰ μέσα τοῦ δου αἰῶνος βασιλεὺς τῆς Λυδίας ἦτο ὁ περίφημος **Κροῖσος** (561—546), πλούσιος καὶ ὑπερήφανος "Ο

Κροῖσος ὑπέταξε πολλοὺς λαούς καὶ ἔξετεινε τὸ κράτος του ἔως τὸν μεγάλον ποταμὸν τῆς Μ. Ἀσίας Ἀλυν. Μὲ τοὺς φόρους, τοὺς ὅποιους εἰσέπραττεν ἀπὸ τοὺς ὑπηκόους του, ἀπὸ τὰ εἰσοδήματα τῶν μεταλλείων καὶ μὲ τὸν χρυσόν, τὸν ὅποιον ἐμάζευεν ἀπὸ τὴν ἄμμον τοῦ Πακτωλοῦ, συνήθροισεν ἀφάνταστον πλοῦτον. Ἡ πρωτεύουσά του, αἱ Σάρδεις, ἦτο μεγάλη πόλις, ὡχυρωμένη ἐπὶ ύψῳ ματος, καὶ δὲν ἀπεῖχε πολὺ ἀπὸ τὴν Σμύρνην. Αἱ ἐλληνικαὶ πόλεις τῆς Μ. Ἀσίας ἀνεγνώρισαν τὴν

Ο τάφος τοῦ Κύρου

(Πασαργάδαι, 530 περίπου π. Χ.)

ἔξουσίαν τοῦ βασιλέως τῆς Λυδίας. Ἄλλ' ὁ Κροῖσος περιωρίζετο νὰ εἰσπράττῃ μόνον φόρον, μετεχειρίζετο καλὰ τοὺς Ἐλληνας, συνεβουλεύετο τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν καὶ περιεποιεῖτο τοὺς Ἐλληνας σοφοὺς καὶ καλλιτέχνας, ἐκ τῶν ὅποιων πολλοὶ ἐφιλοξενήθησαν εἰς τὴν αὐλήν του.

Ο Κροῖσος προσείλκυσε τὸν Θαλῆν, ἔλαβεν αὐτὸν ὡς σύμβουλον καὶ τὸν ἐτίμησε πολύ.

Οι Πέρσαι.

Ἄλλὰ ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ασίας παρουσιάσθη ἐπικίνδυνος ἔχθρος διὰ τὸν Κροῖσον, ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν Κῦρος.

Οι Πέρσαι ἥσαν σημαντικός λαὸς τῆς Ἀσίας, δ ὁποῖος εἶχεν ἔλθει ἀπὸ τὴν Εύρωπην. Ἡσαν συγγενεῖς τῶν Ἑλλήνων καὶ οἱ πρόγονοί των εἰχον ζήσει μὲ τοὺς προγόνους τῶν Ἑλλήνων καὶ τοὺς ἄλλους ὅμοφύλους λαοὺς εἰς τὰς πεδιάδας τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης. Ἔφυγον ἀπὸ τὴν Εύρωπην τὴν Ἰδιαν περίπου ἑποχὴν (2000 π. Χ.) μὲ τοὺς "Ἐλληνας, ἀλλ' αὐτοὶ ἔλαβον τὸν δρόμον τῆς Ἀσίας καὶ ἐγκατεστάθησαν εἰς τὸ Ἰράν.

Τὸ Ἰράν εἶναι πλατύ δροπέδιον τῆς Ἀσίας μεταξὺ τῆς Κασπίας θαλάσσης καὶ τοῦ Περσικοῦ κόλπου. Οἱ Πέρσαι ἔδειξαν μεγάλην ἴκανότητα. Ἐνίκησαν τοὺς λαοὺς τῆς Ἀσίας τὸν

Πέρσης βασιλεύς.

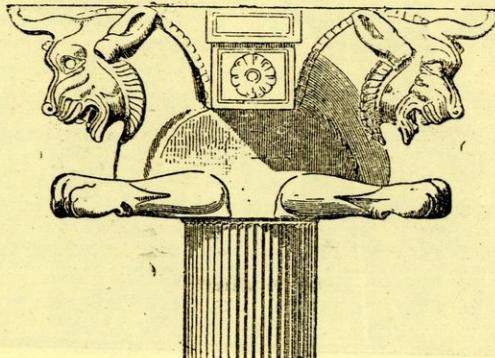
ἐνα κατόπιν τοῦ ἄλλου καὶ ἵδρυσαν κράτος, τὸ ὁποῖον ἀπέκτησε μεγάλην ἔκτασιν.

Κατὰ τὰ μέσα τοῦ δου π.Χ. αἰῶνος ἡ Περσία εἶχεν ἔνα σπουδαιότατον βασιλέα, τολμηρὸν καὶ ἴκανώτατον πολεμιστήν, τὸν Κῦρον (550—529). Ὁ Κῦρος ἐκυρίευσε πολλὰς χώρας, ἀπέκτησε μεγάλην δύναμιν καὶ ἔγινεν ἐπικίνδυνος εἰς τοὺς γείτονάς του.

Ο Κροῖσος εἶδε τὸν κίνδυνον καὶ, διὰ νὰ προλάβῃ, ἔκαμε μεγάλην ἐκστρατείαν ἐναντίον του. Εἰς τὴν ἐκστρατείαν αὐτὴν εἶχεν ώς σύμβουλον καὶ μηχανικὸν τὸν Θαλῆν. Οἱ "Ἐλληνες τῆς Μ. Ἀσίας ἐβοήθησαν τὸν Κροῖσον κατὰ τοῦ κοινοῦ ἔχθροῦ.

‘Ο στρατός τοῦ Κροίσου ἐπροχώρησεν ἔως τὸν “Αλυν ποταμὸν καὶ ὁ Θαλῆς μὲν ἔνα ἔξυπνον τρόπον κατώρθωσε νὰ τὸν περάσουν. Ἐγύρισε τὸ ρεῦμα του καὶ ὁ στρατός εύρεθη ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τοῦ ποταμοῦ.

‘Αλλ’ ὁ Κροῖσος ἐνικήθη, ὁ στρατός του διεσκορπίσθη καὶ ὁ Ἰδιος κατέφυγεν εἰς τὸ φρούριον τῶν Σάρδεων. Μετ’ ὀλίγον ὁ Κύρος ἐκυρίευσεν τὴν πρωτεύουσάν του, τὰς Σάρδεις, καὶ συνέλαβε τὸν Κροῖσον αἰχμάλωτον. Τὸ κράτος τῶν Λυδῶν ἀπὸ τότε ὑπετάχθη εἰς τοὺς Πέρσας.

Περσικὸν κιονόκρανον.

ΚΟΡΙΝΘΟΣ ΚΑΙ ΣΥΡΑΚΟΥΣΑΙ

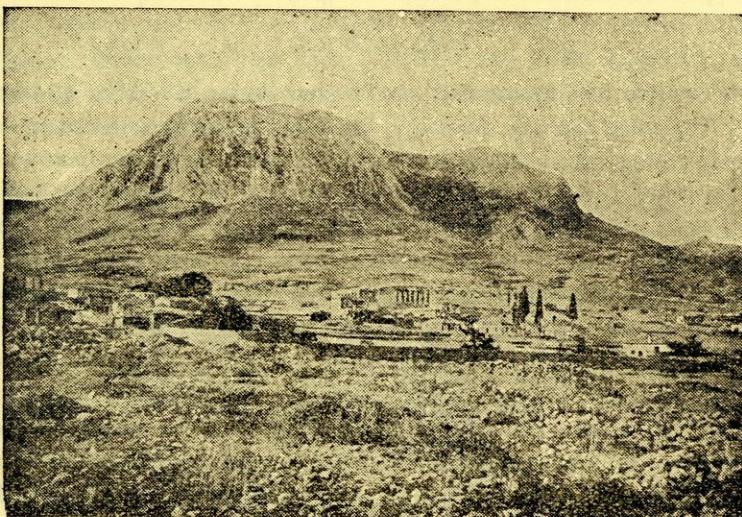
‘Η Κόρινθος.

“Ο, τι ἥτο ή Μίλητος διά τὴν Ἀνατολικήν Ἑλλάδα, τὸ ἵδιον ἥτο ή Κόρινθος διά τὴν Δυτικήν, δηλαδὴ μία πολυσάνθρωπος καὶ πλουσία πόλις, μὲ μεγάλην ἐμπορικήν κίνησιν, μὲ τὸ ναυτικὸν καὶ τὰς ἀποικίας τῆς, μὲ τοὺς καλλιτέχνας καὶ τὴν κοσμικὴν ζωήν.

Ἐχρεώστει τὸν πλοῦτον καὶ τὴν δύναμίν της εἰς τὴν ἔξαιρετικήν θέσιν της. Ἡ Κόρινθος εύρισκεται μεταξὺ τῆς Στερεάς καὶ τῆς Πελοποννήσου καὶ μεταξὺ δύο θαλασσῶν, αἱ δποῖαι ἐνώνουν τὸ Αιγαῖον καὶ τὴν Ἀνατολικὴν Μεσόγειον μὲ τὸ Ἰόνιον πέλαγος καὶ τὴν Δυτικὴν Μεσόγειον. Δι’ αὐτῆς διέρχεται ὁ δρόμος μεταξὺ Πελοποννήσου καὶ τῆς Στερεάς καὶ βορειοτέρας Ἑλλάδος. Εἰς τὴν θάλασσαν οἱ ναυτικοί, διὰ νὰ μὴ κάμουν τὸν γῦρον τῆς Πελοποννήσου καὶ διὰ νὰ μὴ περάσουν τὸν ἐπικίνδυνον Μαλέαν, ἐπροτίμων τὸν δρόμον διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ. Ἡ Κόρινθος εἶχε δύο λιμένας, ἔνα εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον καὶ ἔνα εἰς τὸν Σαρωνικόν. Ἡ ἀπόστασις μεταξὺ τῶν δύο εἰναι τόσον μικρά, ὅστε οἱ ναυτικοὶ ἐκφορτώνουν τὰ ἐμπορεύματά των εἰς τὸν ἔνα λιμένα, μεταφέρουν αὐτὰ εἰς τὸν ἄλλον διὰ ξηρᾶς καὶ συνεχίζουν τὸ ταξίδιόν των εἰς τὴν ἄλλην θάλασσαν. Ὁ περίφημος τύραννος τῆς πόλεως Περίανδρος ἐσκέφθη μάλιστα νὰ κατασκευάσῃ διώρυγα, διὰ νὰ ἐνώσῃ τὰς δύο θάλασσας. Ἄλλ’ αὐτὸ δὲν ἥτο εὔκολον διὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους. Διὰ τοῦτο κατεσκεύασαν ἔνα ξύλινον δρόμον εἰς τὴν ξηράν, τὴν διολκον, δπως ἐλέγετο τότε, ἐπάνω εἰς τὸν δποῖον ἐσυραν τὰ πλοῖα των ἀπὸ τὴν μίαν εἰς τὴν ἄλλην θάλασσαν.

Ἡ Κόρινθος εἰς τὴν ἀρχαιότητα ἥτο κτισμένη εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τὴν θάλασσαν, εἰς τὸν πρόποδας ἀποκρήμνου λόφου, ἐπὶ τοῦ δποίου ἔκτισαν τὴν ἀκρόπολιν, τὸν περιφήμον “Ἀκροκόρινθον”. Ἐκεῖ ἦσαν τὰ ἀνάκτορα τῶν παλαιῶν βασιλέων, δ ναδὲς τοῦ Ποσειδῶνος καὶ ἄλλων θεῶν, τὸ θησαυ-

ροφυλάκιον καὶ ἄλλα. Ἡ πόλις περιεστοιχίζετο ἀπὸ τεῖχος καὶ σειρά δύο ἄλλων τειχῶν, τὰ Μακρὰ τείχη, ἦνων τὴν πόλιν μὲ τὸν λιμένα ἐπὶ τοῦ Κορινθιακοῦ. Ἡ συγκοινωνία λοιπὸν τῆς πόλεως μὲ τὴν θάλασσαν ἦτο ἔξησφαλισμένη, δπως

Κόρινθος καὶ Ἀκροκόρινθος.

ἀργότερα ἡ συγκοινωνία τῶν Ἀθηνῶν μὲ τὸν Πειραιᾶ. Ἐπίσης δόχυρδον τεῖχος διήρχετο διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ ἀπὸ θαλασσῆς εἰς θάλασσαν καὶ πλησίον αὐτοῦ ἦτο ἡ ὁραίν λεωφόρος, ἡ Διολή, διὰ πεζοὺς καὶ δόχηματα καὶ διὰ νὰ σύρουν τὰ πλοῖα ἀπὸ τὴν μίαν εἰς τὴν ἄλλην θάλασσαν.

Ἡ ἀκμὴ τῆς Κορίνθου — Ὁ Περίανδρος.

Ἡ Κόρινθος εἶναι μία ἀπὸ τὰς παλαιοτέρας πόλεις τῆς Ἑλλάδος. Ἡτο μεγάλη καὶ πλουσία ὁκδμή ἀπὸ τοὺς χρόνους τοῦ κρητικοῦ καὶ τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ. Κρῆτες καὶ Ἀχαιοὶ καὶ βραδύτερον Φοίνικες ἤρχοντο νὰ ἐμπορευθοῦν εἰς τὸν λιγὸν της.

Ἀπὸ τὸν 8ον αἰῶνα ἀρχίζει νὰ προοδεύῃ σημαντικῶς ἡ Κό-

ρινθος. Ιδρύει πλήθος ἀποικιῶν εἰς τὴν Δυτικὴν θάλασσαν, δῆπος ἡ Μίλητος εἰς τὴν Ἀνατολικήν. Σημαντικώτεραι ἔξι αὐτῶν ἥσαν ἡ Κέρκυρα, ἡ Λευκάδας καὶ αἱ Συρακοῦσαι εἰς τὴν Σικελίαν. Οἱ Κορίνθιοι πρῶτοι κατεσκεύασαν τριήρεις, δηλαδὴ νέου εἴδους πολεμικὰ πλοῖα, καὶ ἐκαθάρισαν τὴν θάλασσαν ἀπὸ τούς πειρατάς.

Εἰς τὸ τέλος τοῦ 7ου καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ δου αἰῶνος τὴν Κόρινθον ἐκυβέρνησεν ἐπὶ 44 ἔτη ὁ περίφημος τύραννος Περίανδρος. Ἡτο γηγεμὼν μὲ πολλὰς γνώσεις καὶ μὲ μεγάλην πεῖραν. Εἰς πολλὰς περιστάσεις ἐφάνη σκληρὸς καὶ ἐπέβαλε πολὺ βαρεῖς φόρους. Ἄλλ' ἡ Κόρινθος ἐπὶ τῶν χρόνων του εἶδε λαμπρὰς ἡμέρας. Ἐξουσίαζε τὰ παράλια τοῦ Ἰονίου, τὸ ἐμπόριόν της ἐλάμβανε διαρκῶς μεγαλυτέραν ἔκτασιν.

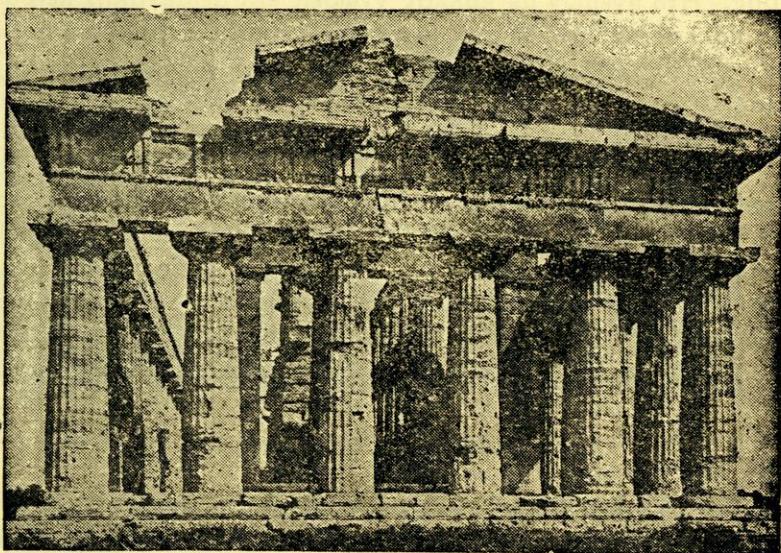
Ίσχυρὸς μὲ τὸν στόλον καὶ τὸν πλοῦτον ὁ Περίανδρος ἀπέκτησε λαμπρὰν αὐλήν, ἔγινεν δόνομαστὸς μὲ τὰς δωρεάς του εἰς ναούς καὶ δημόσια ἔργα καὶ ἐπροστάτευσε τὰ γράμματα καὶ τὰς τέχνας. Ἐκαμνε λαμπρὰς ἑορτὰς καὶ ἀγῶνας. Μεγάλην λαμπρότητα ἔλαβον ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του οἱ ἀγῶνες, τοὺς δόποίους ἐτέλουν οἱ Κορίνθιοι εἰς τὸν Ἰσθμόν, πρὸς τιμὴν τοῦ Ποσειδῶνος, τὰ "Ἴσθμοι", καὶ οἱ δόποιοι ἔγιναν πανελλήνιοι. Ὁ Περίανδρος ἀπέκτησε τὴν φήμην μεγάλου πολιτικοῦ καὶ σπουδαίου κυβερνήτου καὶ ἐθεωρήθη εἰς ἐκ τῶν Ἐπτὰ Σοφῶν τῆς Ἐλλάδος.

Ἡ Κόρινθος ἔξηκολούθησε νὰ προοδεύῃ καὶ μετά τὸν Περίανδρον. Τὸν δον αἰῶνα ἦτο μία ἀπὸ τὰς μεγαλυτέρας πόλεις τῆς Ἐλλάδος, κέντρον ἐμπορίου καὶ τέχνης. Ἐστολισθή μὲ ἔξαιρετα οἰκοδομήματα, ἀγοράς, στοάς, γυμναστήριον, ναούς, μὲ ἀγάλματα καὶ ὄνομαστὰς τοιχογραφίας. Μὲ τὴν λεπτὴν τέχνην της εἶχε κατακτήσει τὰς ἀγοράς. Τὰ ὑφαντά της, τὰ χάλκινα σκεύη, τὰ περιφήματα ἀπὸ ὅρειχαλκον κάτοπτρά της, τὰ κομψά μικρά ἀγγεῖα μὲ τὸ πολύτιμον περιεχόμενόν των, τὸ ὄνομαστὸν ἄρωμα, καὶ ἄλλα εἰδῆ πολυτελείας ἥσαν περιζήτητα καὶ ἐφθανον μέχρι τῶν τελευταίων ἄκρων τῆς Μεσογείου. Ἡ Κόρινθος ἦτο μεγάλη κοσμόπολις, κέντρον πολυτελείας καὶ διασκεδάσεων. Ἡ παροιμία ἔλεγε: δὲν εἶναι εὔκολον εἰς τὸν καθένα νὰ πηγαίνῃ εἰς τὴν Κόρινθον.

Αἱ ἀποικίαι τῆς Ἰταλίας καὶ Σικελίας.

Ἡ φύσις τῆς χώρας ἐβοήθησε πολὺ τὰς ἀποικίας τῆς Ἰταλίας καὶ Σικελίας νὰ προοδεύσουν καὶ νὰ ἐπιτύχουν. Οἱ Ἑλληνες εὑρον ἐδῶ κλῖμα πολὺ δυμοιον μὲ τῆς πατρίδος των, ἀλλὰ γῆν πολὺ εύφορωτέραν.

Αἱ ἀποικίαι κατ' ἀρχὰς ἦσαν ἀποκλειστικῶς γεωργικαί. Οἱ Ἑλληνες ἦλθον ἐδῶ, διὰ νὰ ζητήσουν ἀγρούς, ἔγκατεστά-

Ἐρείπια μεγάλου ναοῦ τῆς Σικελίας.

θησαν, ἐκαλλιέργησαν αὐτοὺς μὲ ἐπιμέλειαν καὶ ἔκαμαν τὴν χώραν πραγματικὴν πατρίδα. Ὁ πλοῦτος των κατ' ἀρχὰς προῆλθεν ἀπὸ τὴν γῆν.

Ἀργότερα προώδευσαν εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν. Ἡ τάξις τῶν ἐμπόρων καὶ τῶν βιομηχάνων κατέλυσεν εἰς τὰς περισσοτέρας πόλεις τὴν ἀριστοκρατίαν καὶ ἐκυβέρνησεν αὐτή. Αἱ πόλεις ἐπλούτησαν, δὲ πληθυσμός των ἐπολλαπλασιά-

σθη. 'Η Ἰταλία καὶ Σικελία εἶχον πολυανθρώπους πόλεις, ἄφθονα μέσα, ἔξωδευον πολλά καὶ ἔκτιζον μεγάλας οἰκοδομάς. Γενικῶς οἱ Σικελιῶται "Ἐλληνες ἥσαν δημοιοὺ μὲ τοὺς σημερινούς Ἀμερικανούς. "Ολα τὰ ἔβλεπον μεγάλα, ἡγάπων τὴν πολυτέλειαν, τὴν σπατάλην, τὰς ἐπιδείξεις.

Γράμματα καὶ τέχναι.

Εἰς τὰ γράμματα καὶ εἰς τὸς τέχνας οἱ ἀποικοι τῆς Ἰταλίας καὶ Σικελίας ἔμαθαν πολλά ἀπὸ τοὺς Ἰωνας, δῆπος ὅλοι οἱ "Ἐλληνες." Ἰωνες σοφοί, δῆπος ὁ περίφημος Πυθαγόρας, ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰς ἀποικίας καὶ ἔφερον τὴν ἐπιστήμην των. Ἀργότερα πολλοὶ σοφοί, ποιηταί, καλλιτέχναι ἐπεσκέπτοντο τὴν Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν καὶ ἐφιλοξενοῦντο εἰς τὰς αὐλὰς τῶν ἡγεμόνων ἥ εἰς τὰς οἰκίας τῶν πλουσίων.

Οἱ ἀποικοι προσέδευσαν εἰς τὰ γράμματα καὶ τὰς τέχνας. Εἰς μερικὰ μάλιστα προηγήθησαν ἀπὸ τὴν κυρίως Ἑλλάδα. Ἐκαλλιέργησαν τὰ μαθηματικὰ καὶ τὴν ρητορικήν. Πολλοὶ σπουδαῖοι λόγιοι, οἱ λεγόμενοι Σοφισταί, κατήγοντο ἀπὸ τὰς ἀποικίας.

Εἰς τὰς θέσεις τῶν μεγάλων πόλεων τῆς Σικελίας σφέζονται ἀκόμη σήμερον ἐπιβλητικὰ λείψανα ναῶν, θεάτρων καὶ ἀλλων δημοσίων οἰκοδομημάτων. Τὸ κύριον χαρακτηριστικὸν αὐτῶν εἶναι αἱ μεγάλαι διαστάσεις. "Ολα εἶναι μεγάλα, δύκωδη.

Ἀκμὴ τῶν Συρακουσῶν.

'Η μεγαλυτέρα καὶ πλουσιωτέρα πόλις τῆς Σικελίας ἥσαν αἱ Συρακούσαι, ἀποικία τῆς Κορίνθου. Αἱ Συρακούσαι ἥσαν ἀπὸ τὰς παλαιοτέρας ἐλληνικὰς ἀποικίας. Ἐκτίσθησαν περὶ τὰ μέσα τοῦ 8ου αἰώνος (757 π. Χ.), δταν ἐκτίζετο εἰς τὴν Ἰταλίαν ἥ Ρώμη, ἥ ὅποια ἀργότερα ἔξουσίασεν ὅλα αὐτὰ τὰ μέρη καὶ ἔγινε κυρίαρχος τοῦ κόσμου.

'Η πόλις ἔκειτο εἰς τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς νήσου, ἀλλὰ πολὺ πρὸς νότον, ὡστε νὰ μὴ ἀπέχῃ πολὺ ἀπὸ τὴν παραλίαν τῆς Ἀφρικῆς καὶ τὴν μεγάλην φοινικικὴν ἀποικίαν, τὴν Καρχηδόνα.

Οι πρώτοι ἄποικοι ἐγκατεστάθησαν εἰς μικράν νῆσον πλησίον τῆς παραλίας, ἀλλὰ πολὺ ταχέως ἡ πόλις ἐξηπλώθη εἰς τὴν ἀντικρυνὴν παραλίαν, ἔλαβε σημαντικήν ἔκτασιν καὶ ἔγινε μία ἀπὸ τὰς μεγάλας πόλεις τῆς ἀρχαιότητος. Ἡ νῆσος συνεδέετο μὲ τὴν παραλίαν διὰ ξυλίνης γεφύρας, ἐπὶ τῆς ὁποίας ὑπῆρχε μεγάλη κίνησις.

‘Η ἀνάπτυξις ἦτο τόσον ταχεῖα, ὥστε ἥδη τὸν 7ον αἰῶνα αἱ Συρακοῦσαι ἔστειλαν ἀποικίας εἰς διάφορα σημεῖα τῆς Σικελίας καὶ ἔκτος αὐτῆς. Εἰς τὸν καιρὸν

τῆς ἀκμῆς ἡ πόλις περιελάμβανε πέντε εὔρυχωρα διαμερίσματα, εἰχεν ἴσχυρὰν ἀκρόπολιν καὶ εὐρύτατα ὄχυράματα, τὰ ὅποια περιέβαλλον τὸ μεγαλύτερον μέρος αὐτῆς, καὶ ἐκοσμεῖτο μὲ λαμπρὰ δημιόσια ἰδρύματα, ναούς, θέατρα, γυμναστήρια. Περίφημα εἶναι διὰ τὴν λεπτότητα καὶ τὴν χάριν τὰ χρυσᾶ, ἀργυρᾶ καὶ χάλκινα νομίσματα τῶν Συρακουσῶν, τὰ ὅποια κατεσκεύασαν περιώνυμοι καλλιτέχναι καὶ εἶναι

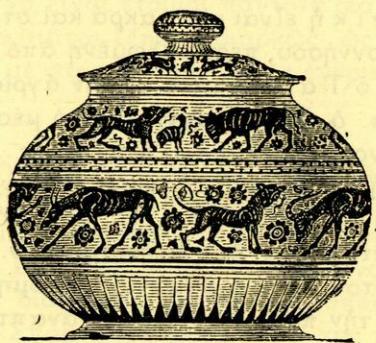

Νόμισμα Ἀκράγαντος.

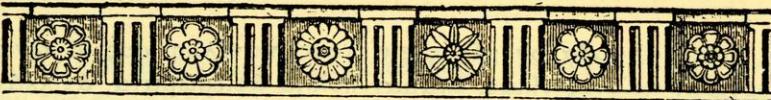
πραγματικῶς θαύματα τέχνης. Ἡ ἀξία ἐνὸς τοιούτου ἀργυροῦ νομίσματος φθάνει σήμερον χιλίας χρυσᾶς λίρας ἀγγλικάς.

Οἱ κάτοικοι τῶν Συρακουσῶν ἦσαν τολμηροί, πρόθυμοι νὰ θυσιασθοῦν διὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν, τὴν ἴδικήν των καὶ τῶν ἄλλων Ἐλλήνων τῆς νήσου. Ἔγιναν ἀρχηγοὶ τῶν ἄλλων Ἐλλήνων καὶ ἔκαμαν σκληροὺς ἀγῶνας πρὸς τοὺς Καρχηδονίους. Φιλόδο-

ξοι πολύ, ἐλάμβανον μέρος εἰς τοὺς πανελλήνους ἀγῶνας ἐκέρδισαν πολλὰς νίκας, ἔκαμαν πολλὰ ἀφιερώματα, ἀνδριάντας καὶ ἄλλας ἀναθήματα, εἰς τοὺς τόπους τοῦ κοινοῦ προσκυνήματος τῶν Ἑλλήνων, εἰς τὴν Ὀλυμπίαν καὶ εἰς τοὺς Δελφούς.

Κορινθιακὸν ἀγγεῖον.

ΣΠΑΡΤΗ — ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ

Ἡ Λακωνική.

Τὸν 7ον καὶ δον αἰῶνα π. Χ. τὸ ἴσχυρότερον κράτος τῆς κυρίως Ἐλλάδος ἦτο ἡ Σπάρτη, ἡ δποία εύρισκεται εἰς τὴν Λακωνικήν.

Ἡ Λακωνικὴ εἶναι μία μακρὰ καὶ στενὴ πεδιάς εἰς τὰ νότια τῆς Πελοποννήσου, περικυκλωμένη ἀπὸ ὅρη. Εἰς τὰ δυτικά της ύψωνεται δ Ταῦγετος μὲ τὴν ἀγρίαν καλλονήν του, εἰς τὰ ἀνατολικά δ Πάρνων. Εἰς τὸ μέσον τῆς κοιλάδος τρέχει μὲ τὸ ἀδύνατον ρεῦμα του δ ποταμὸς Εὔρωτας.

Ἡ Λακωνικὴ ἦτο ἀρκετὰ εὔφορος. Παρῆγε δημητριακά, εἰς τὰ πετρώδη μέρη ἐφύετο ἡ ἔλασια, εἰς τοὺς λόφους ἡ ἄμπελος. Τὰ ὅρη εἶναι κατάλληλα διὰ κτηνοτροφίαν. Δὲν εἶχεν δμως ἔξαιρετικὸν πλοῦτον, διὰ νὰ ἀναπτυχθῇ βιομηχανία, οὕτε καλοὺς λιμένας εἰς τὴν παραλίαν, διὰ νὰ ἀναπτυχθῇ ναυτιλία.

Ἡ Λακωνικὴ ἔμεινε πάντοτε γεωργική. Δὲν εἶχε καμμίαν μεγάλην πόλιν. Ἡ πρωτεύουσά της Σπάρτη ἀπετελεῖτο ἀπὸ τέσσαρα χωρία ἡνωμένα.

Οἱ Σπαρτιάται.

Εἰς τὴν πεδιάδα αὐτὴν ἔζησαν οἱ Σπαρτιάται, ἡ δυνατωτέρα ἀπὸ δλας τὰς δωρικὰς φυλάς. Οἱ Σπαρτιάται ἔγιναν περίφημοι καὶ ἔπαιξαν σπουδαῖον μέρος εἰς τὴν ἐλληνικὴν ἱστορίαν.

Οἱ Σπαρτιάται ἥλθον κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δωρικῆς μεταναστεύσεως, ἐκυρίευσαν τὴν Λακωνικὴν καὶ ὑπέταξαν τοὺς παλαιοὺς κατοίκους, οἱ δποῖοι ἦσαν Ἀχαιοὶ καὶ ἀρκετὰ προωδευμένοι εἰς τὸν πολιτισμόν. Τοὺς γεωργοὺς ἔκαμαν δούλους, εἴ λωτας, δπως ὠνόμασαν αὐτούς. Εἰς τοὺς τεχνίτας καὶ ἐμπόρους ἄφησαν περισσοτέραν ἐλευθερίαν καὶ ὠνόμασαν αὐτούς περιοίκους. Οἱ ἶδιοι ὠνομάζοντο Σπαρτιάται ἢ Λακεδαιμόνιοι.

Οἱ Σπαρτιᾶται μόνοι ἡσαν κυρίαρχοι, οἱ εἴλωτες καὶ οἱ περίοικοι, ἀπόγονοι τῶν Ἀχαιῶν, δὲν ἐλάμβανον μέρος εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ κράτους. Οἱ Σπαρτιᾶται κατεγίνοντο εἰς τὰ πολεμικά καὶ εἰς τὴν διοίκησιν, ἔζων ἀπὸ τὰ εἰσοδήματα τῶν κτημάτων των καὶ δὲν ἐνδιμίζοντι τιμητικὸν νὰ ἀσχολοῦνται εἰς τὸ ἐμπόριον ἢ ἄλλην χειρωνακτικὴν ἐργασίαν. Οἱ εἴλωτες εἰργάζοντο τὰ κτήματα τῶν Σπαρτιατῶν, οἱ περίοικοι, οἱ δόποιοι ἔζων κυρίως εἰς τὰς μικρὰς κωμοπόλεις, ἡσαν οἱ τεχνῖται καὶ οἱ ἐμπόροι τῆς Λακωνικῆς. Οἱ εἴλωτες καὶ οἱ περίοικοι ἐμίσουν τοὺς Σπαρτιάτας.

Ἐπειδὴ οἱ Σπαρτιᾶται ἡσαν πολὺ ὀλιγώτεροι ἀπὸ τοὺς ὑπηκόους, ἔπρεπε νὰ είναι ἔτοιμοι πάντοτε διὰ πᾶν ἀπρόοπτον. Διὰ τοῦτο οἱ Σπαρτιᾶται ἔζησαν διαφράγματα ὡς στρατιῶται. Ἡ Σπάρτη ὠμοίαζε μὲ στρατόπεδον ἐντὸς ἔχθρικῆς χώρας.

‘Ο Λυκούργος.

Ἡ Σπάρτη ἔγινε πολὺ δυνατὴ καὶ ὁ κόσμος ἐπίστευεν, ὅτι τὴν δύναμίν της ἔχρεώστει εἰς τοὺς αὐστηροὺς νόμους της. “Ἐλεγον, ὅτι τοὺς νόμους αὐτοὺς ἔθεσεν ἔνας σοφὸς νομοθέτης, ὁ Λυκούργος. Πότε ἔζησε καὶ τί ἦτο ὁ Λυκούργος, δὲν ἔγνωριζον καλά. Διηγοῦντο διαφόρους μύθους, οἱ δόποιοι εἶχον σκοπὸν νὰ δείξουν, ὅτι ἡ Σπάρτη τὸ μεγαλεῖον τῆς χρεωστεῖ εἰς τὸν νομοθέτην της.

Εἰς τὴν Σπάρτην, ἔλεγον, ἐγίνοντο μεγάλαι ταραχαί, αἱ δόποιαι ἔβλαπτον πολὺ τὴν πόλιν. “Ολαι αἱ προσπάθειαι βασιλέως καὶ πολιτῶν, διὰ νὰ φέρουν τὴν γαλήνην, ἀπέτυχον. Εἰς τὴν κρίσιμον στιγμὴν (περὶ τὰ 800 π. Χ.) παρουσιάσθη σωτὴρ ὁ Λυκούργος.

Ὁ Λυκούργος ἦτο νεώτερος ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης Πολυδέκτου. ‘Ο Πολυδέκτης ἐβασίλευσεν ὀλίγους μῆνας καὶ ἀπέθανεν. Οἱ Σπαρτιᾶται ἔδωσαν τότε τὴν βασιλείαν εἰς τὸν Λυκούργον.

Μετ’ ὀλίγον ὅμως ἡ σύζυγος τοῦ Πολυδέκτου ἐγέννησεν υἱόν. ‘Ο Λυκούργος, δπως ἦτο δίκαιος, ἐσκέφθη, ὅτι ὁ θρόνος ἀνήκει εἰς τὸν μικρόν. “Ἐλαβεν αὐτὸν εἰς τὴν ἀγκάλην του, τὸν ἔφερεν εἰς τὴν ἀγοράν, εἰς τὸν τόπον δηλαδή, δπου ἔκαμνε συγκεντρώσεις δ λαός. καὶ εἶπε:—Σπαρτιᾶται, αὐτὸς εἶναι δ

βασιλεύς σας. 'Ελπίζω, δτι θά φέρη τὴν ἡσυχίαν καὶ τὴν χαρὰν εἰς τὸν λαόν. Δι' αὐτὸν δὸν ὀνομάζω Χαρίλαον.

"Οταν δὲ Χαρίλαος ἔφθασεν εἰς ἡλικίαν, ἔλαβε τὸν θρόνον καὶ δὲ Λυκοῦργος ἔφυγεν ἀπὸ τὴν Σπάρτην, περιηγήθη διαφόρους χώρας, εἶδε καὶ ἔμαθε πολλά, ἐσκέφθη πολὺ καὶ ἔγινε σοφὸς καὶ πολὺ φρόνιμος ἀνθρωπος.

"Οταν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, εύρηκε τὴν Σπάρτην εἰς μεγάλην ταραχήν. 'Ο Χαρίλαος εἶχε φονευθῆ εἰς μίαν συμπλοκήν. Οἱ συμπολῖται του κατέφυγον εἰς αὐτόν, διὰ νὰ σώσῃ τὴν κατάστασιν. 'Εκεῖνος ἐδίσταζεν. 'Ἐπηγε μάλιστα εἰς τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν, διὰ νὰ ζητήσῃ τὴν γνώμην τοῦ θεοῦ Ἀπόλλωνος. 'Η Πυθία τὸν ἐνεθάρρυνε πολύ.

"Ἡλθες ἐδῶ εἰς τὸν ναόν μου νὰ ζητήσῃς συμβουλήν. Τί νὰ σὲ ὀνομάσω, θεὸν ἢ ἄνθρωπον; Καὶ τὸν ἐβεβαίωσεν, δτι οἱ νόμοι του θὰ εἶναι οἱ καλύτεροι καὶ θὰ κάμουν μέγα καλὸν εἰς τὸν τόπον, ἀν τοὺς φυλάξουν οἱ Σπαρτιάται. "Ἐλεγον, δτι δὲ ίδιος δὲ θεὸς Ἀπόλλων ἐφώτισε τὸν Λυκοῦργον νὰ νομοθετήσῃ καὶ ἀκόμη, δτι τοὺς νόμους του ἔλαβεν ἀπὸ τὴν Κρήτην, η δποια ἀπὸ παλαιοὺς χρόνους εἶχε σοφοὺς νόμους.

"Ο Λυκοῦργος ὅρκισε τοὺς συμπολίτας του, δτι θὰ κρατήσουν τοὺς νόμους του, ἔως δτου ἐπιστρέψῃ ἀπὸ μίαν περιοδείαν. "Ἐφυγε καὶ δὲν ἐπέστρεψε, διὰ νὰ εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ τοὺς κρατήσουν διὰ πάντοτε.

Οι Νόμοι τοῦ Λυκούργου.

Εἰς τὴν Σπάρτην ὅλα, οἰκογενειακὴ ζωὴ, ἀνατροφὴ παίδων, νόμοι, ἔθιμα, εἶχον ἔνα σκοπόν, νὰ κάμουν τοὺς Σπαρτιάτας ρωμαλέους καὶ τολμηρούς στρατιώτας. 'Η ζωὴ τοῦ Σπαρτιάτου ἀπὸ τὰ παιδικά χρόνια μέχρι γηρατείων ἦτο ζωὴ στρατιώτου, η δὲ Σπάρτη διαρκὲς στρατόπεδον.

Οι κλῆροι. 'Η γῆ ἐθεωρεῖτο κτῆμα τοῦ κράτους καὶ δὲ Λυκοῦργος ἐμοίρασεν αὐτὴν εἰς τοὺς στρατιώτας. 'Εκάστη οἰκογένεια εἶχε τὸν κλῆρον της, τὸ μερίδιόν της δηλαδή, τὸν δποιον δὲν ἐπετρέπετο νὰ πωλήσῃ. Τὰ κτῆματα δὲν ἐκαλλιέργουν οἱ Σπαρτιάται. Τὰ ἐκαλλιέργουν οἱ εἴλωτες. Οἱ εἴλωτες ἥσαν κτῆμα τοῦ κράτους, δπως η γῆ, καὶ τὸ κράτος εἶχε μοιράσει

αύτοὺς εἰς τοὺς Σπαρτιάτας, δπως καὶ τὰ κτήματα, διὰ νὰ τὰ καλλιεργοῦν. Συνήθως εἱργάζοντο ύπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τῶν γυναικῶν. Εἰς τὰς τέχνας καὶ τὸ ἐμπόριον κατεγίνοντο οἱ περίοικοι. Οἱ Σπαρτιάται εἰσέπραττον τὰ εἰσοδήματα καὶ οἱ ὄδιοι κατεγίνοντο ἀποκλειστικῶς εἰς τὰ πολεμικὰ καὶ τὴν διοίκησιν. Οἱ Σπαρτιάται ἦσαν οἱ κύριοι, ἡ ἀριστοκρατία, οἱ εἴλωτες καὶ περίοικοι ἦσαν ύποτελεῖς.

Ἡ Κυβέρνησις τοῦ Κράτους. Ἡ διοίκησις τῆς Σπάρτης ἦτο πολὺ ἀπλῆ. Οἱ Σπαρτιάται εἶχον δύο βασιλεῖς, οἱ ὅποιοι δημως ἔχασαν ἐνωρὶς τὴν ἔξουσίαν. Διετήρουν μόνον τιμητικὰ ἀξιώματα. Ἐθεωροῦντο ἀπόγονοι τοῦ Ἡρακλέους. Εἶχον μεγαλύτερον κλῆρον, μεγαλυτέραν μερίδα εἰς τὰ συσσίτια καὶ εἰς τὰ λάφυρα τοῦ πολέμου, προήδρευον εἰς τὴν Γερουσίαν, εἰς τὰς τελετάς, ἦσαν ἀρχηγοὶ τοῦ στρατοῦ εἰς τὸν πόλεμον.

Ἡ ἔξουσία ἀνῆκε κυρίως εἰς τοὺς εὐγενεῖς. Τὸ κράτος ἐκुβέρνα τὸ συμβούλιον τῶν εὐγενῶν, ἡ λεγομένη Γερούσια. Ἡ Γερουσία ἀπετελεῖτο ἀπὸ 28 Ἰσόβια μέλη, τὰ ὅποια ἔξελεγον οἱ εὐγενεῖς ἀπὸ τοὺς σημαντικωτέρους κτηματίας.

Ἡ Γερουσία διώριζε μίαν ἐκτελεστικὴν ἐπιτροπὴν ἀπὸ πέντε μέλη δι'. Ἐν ἔτος, τοὺς λεγομένους 'Ἐφόρους ἐφέροντιζον νὰ κρατοῦν οἱ πολῖται μὲ ἀκρίβειαν τὰς παλαιὰς συνηθείας καὶ τοὺς νόμους καὶ παρηκολούθουν τὴν ἀνατροφὴν τῶν νέων καὶ τὴν ἐργασίαν τῶν ὑπαλλήλων. Μὲ τὸν καιρὸν ἔγιναν ἡ κυριωτάτη ἀρχὴ τῆς Σπάρτης. Ἐπέβλεπον δλα καὶ εἶχον δικαίωμα νὰ τιμωροῦν τοὺς πολίτας, τοὺς ἀρχοντας καὶ τοὺς βασιλεῖς ἀκόμη.

Οἱ ἀρχοντες ἥρωτων τὴν γνώμην τοῦ λαοῦ. Ἐκάλουν τοὺς στρατευσίμους εἰς συγκέντρωσιν, ἡ ὅποια ὠνομάζετο 'Α πὲ λαλα. Αὕτη ἔξελεγε τοὺς γερουσιαστάς, τοὺς ἐφόρους, τοὺς ὑπαλλήλους. Συνήθως δημως ἡ 'Απέλλα δὲν εἶχε γνώμην καὶ ἐνέκρινε χωρὶς συζήτησιν τὰς ἀποφάσεις τῶν ἀρχόντων.

Ἀνατροφὴ τῶν νέων.

Ἡ ἀνατροφὴ τῶν νέων κύριον σκοπὸν εἶχε νὰ τοὺς κάμη καλοὺς πολεμιστάς. Εἰς τὴν Σπάρτην δλοι ἐγυμνάζοντο. Οἱ ἀν-

δρες διὰ νὰ γίνουν καλοὶ στρατιῶται, αἱ γυναῖκες διὰ νὰ γεννήσουν εὔρωστα παιδιά.

“Οταν ἔγεννᾶτο τὸ παιδίον, τὸ παρουσίαζον εἰς τοὺς ἄρχοντας. Ἐὰν εἶχε κανέν φυσικὸν ἐλάττωμα, δὲν ἐνεγράφετο εἰς τὸν κατάλογον τῶν Σπαρτιατῶν, ἔχανε δηλαδὴ τὰ πολιτικά του δικαιώματα. Ἐὰν ἦτο εὔρωστον, τὸ παρέδιδον εἰς τὴν μητέρα, ἡ ὁποίᾳ τὸ ἐμεγάλωνεν, ἔως διού γίνῃ 7 ἑτῶν. Ἀπὸ τότε ἡ πολιτεία παρελάμβανε τὰ παιδιά καὶ τὰ ἀνέτρεφεν, ὅπως αὐτὴ ἥθελε.

Τὰ παιδιά ἔκαμνον βαρύτατα γυμνάσια καὶ ἐσυνήθιζον εἰς τὴν σκληραγγώγιαν. Ἐκοιμῶντο εἰς τὸ ὕπαιθρον ἐπάνω εἰς τὰ καλάμια, τὰ ὅποια ἔκοπτον τὰ ἔδια ἀπὸ τὴν ὅχθην τοῦ Εὐρώπωτα. Εἰς ὠρισμένας ἑορτὰς τὰ ἐμαστίγωνον ἐμπρόδεις εἰς τὸν βωμὸν τόσον δυνατά, ὁστε νὰ τρέχῃ αἷμα. Ὁ νέος ἔπρεπε νὰ ὑποφέρῃ μὲ θάρρος, χωρὶς νὰ προφέρῃ λέξιν.

Διὰ νὰ τοὺς συνηθίσουν εἰς τοὺς δόλους τοῦ πολέμου, ἐπέτρεπον νὰ κλέπτουν ἰδίως φαγώσιμα. Ἡτο δῆμος μεγάλη ἐντροπὴ νὰ ἀνακαλυφθοῦν.

‘Η ζωὴ τῶν Σπαρτιατῶν.

Εἰς τὴν Σπάρτην ἡ ζωὴ τῶν κατοίκων ἦτο ὠρισμένη μὲ ἀκρίβειαν. “Ολοὶ ἔπρεπε νὰ ζοῦν καὶ νὰ συμπεριφέρωνται μὲ τὸν ἔδιον τρόπον. Οἱ Σπαρτιάται δηλαδὴ εἶχον συνηθείας, τὰς ὁποίας ἔπρεπε νὰ ἀκολουθοῦν δλοι. Αὕτα ἦσαν τὰ ἡ θη τῶν Σπαρτιατῶν, τὰ ὅποια διετήρησαν μὲ μεγάλην αὐστηρότητα ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας.

‘Ο Σπαρτιάτης ἀπὸ εἴκοσιν ἐτῶν ἐγίνετο στρατιώτης, ἐπήγαινεν εἰς τὸ κυνήγιον καὶ ἐγυμνάζετο μὲ τοὺς νέους τῆς ἡλικίας του. Ἐνυμφεύετο τριάκοντα ἐτῶν καὶ ἔκαμνεν οἰκογένειαν. Δὲν ἔτρωγεν δῆμος εἰς τὴν οἰκίαν του μὲ τὴν γυναῖκα του, ἀλλὰ μὲ τοὺς ἄλλους ἄνδρας εἰς κοινάς τραπέζας, εἰς τὰ λεγόμενα συσσίτια.

Οἱ Σπαρτιάται δηλαδὴ ἀπὸ τοῦ εἰκοστοῦ μέχρι τοῦ ἔξηκοστοῦ ἔτους ἔτρωγον μαζὶ καὶ ἐκοιμῶντο ἀνὰ 15 εἰς σκηνὰς ὡς παντοτεινοὶ στρατιῶται. ‘Ο καθεὶς ἔδιδε τὸ ἀνάλογον ἀπὸ τὸ εἰσόδημά του. ‘Η μαγειρικὴ τῶν δὲν ἦτο ἔξαιρετική. Ἔτρωγον πολὺ ἀπλᾶ φαγητά. Τὸ συνηθέστερον φαγητὸν ἦτο σοῦπα ἀπὸ κρέας χοιρινὸν καὶ ξεῖδι, διέλας ζωμός, δημοσίας ἔλεγον.

‘Ο ζωμός αύτος ἔγινε περίφημος. “Ενας βασιλεὺς τῆς Ἀσίας ἥθελησε νὰ τὸν δοκιμάσῃ, διότι ἐνόμιζεν, δτὶ εἶναι κάτι ἔξαιρετικόν. Προσεκάλεσε λοιπὸν ἴδιαίτερον μάγειρον ἀπὸ τὴν Σπάρτην. “Οταν δμως ἐγεύθη, δὲν ἔμεινεν ἐνθουσιασμένος. ‘Ο μάγειρος τοῦ εἶπε τότε: «Διὰ νὰ ἀπολαύσῃς τὸν ζωμὸν αὐτὸν, πρέπει νὰ γυμνασθῆς, νὸν ἴδρωσῃς καὶ νὰ λουσθῆς προηγουμένως εἰς τὸν Εὔρωταν».

“Ολη ἡ ζωὴ τῶν Σπαρτιατῶν ἦτο στρατιωτικὰ γυμνάσια. Ἔτρεχον, ἐπήδων, ἐμάνθανον στρατιωτικούς χοροὺς καὶ πολεμικὰ ὁσματα. Περίφημα ἦσαν τὰ στρατιωτικὰ ὁσματα τῶν Σπαρτιατῶν, «καλά, διὰ νὰ ἐνθουσιάζουν τοὺς νέους, ὥστε νὰ περιφρονοῦν τὴν ζωὴν των», δπως ἔλεγον. Εἰς τὰς μεγάλας ἑορτὰς οἱ Σπαρτιάται ἐσχημάτιζον τρεῖς χορούς, τῶν γερόντων, τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν παιδιών. ‘Ο χορὸς τῶν γερόντων ἔψαλλε πρῶτος:

— «Ἡμεῖς ἡμεθα μίαν φορὰν δυνατὰ παλιγκάρια».

Οἱ ἄνδρες ἀπήντων :

— «Ἡμεῖς εἴμεθα τώρα. Ἄν θέλῃς, δοκίμασε».

Καὶ τὰ παιδιά προσέθετον :

— «Ἡμεῖς θὰ γίνωμεν πολὺ καλύτεροι».

Δὲν ἐπετρέπετο εἰς τοὺς Σπαρτιάτας νὰ καταγίνωνται εἰς ὅ, τι δὲν ἔχει σχέσιν μὲ τὰ στρατιωτικά, εἰς τὸ ἐμπόριον π.χ., εἰς τὰς τέχνας, καὶ νὰ ἀσχολοῦνται μὲ πᾶσαν ἄλλην ἐργασίαν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν κερδίζει κανεὶς χρήματα. Ἐπίσης δὲν ἐπέτρεπον εἰς τοὺς ξένους νὰ μένουν πολὺν καιρὸν εἰς τὴν Σπάρτην. οὕτε εἰς τοὺς Σπαρτιάτας νὰ ταξιδεύουν εἰς τὸ ἔξωτερικόν, διὰ νὰ μὴ μάθουν οἱ πολῖται τὰς συνηθείας ἄλλων τόπων.

‘Ο Λυκοῦργος διπηγόρευσε τὰ χρυσᾶ νομίσματα καὶ ἔκοψε σιδηρᾶ, τὰ ὁποῖα εἶχον πολὺ βάρος καὶ ὀλίγην ἀξίαν. Αὐτὸ δένδυσκόδευε τὸ ἐμπόριον καὶ περιώριζε πολλὰς κακίας, τὴν κλοπὴν, τὴν φιλαργυρίαν, τὴν σπατάλην καὶ τὴν πολυτέλειαν.

Οἱ Σπαρτιάται δὲν ἐμάνθανον πολλὰ γράμματα. Διὰ τοῦτο δὲν εἶχον κανένα μεγάλον συγγραφέα ἢ καλλιτέχνην. Ἐσυνήθιζον δμως νὰ εἶναι σεμνοί, νὰ δμιλοῦν ὀλίγα καὶ νὰ ἐκφράζουν σπουδαίας σκέψεις μὲ δσον τὸ δυνατὸν δλιγωτέρας λέξεις καὶ μὲ κάποιαν είρωνίαν. Αὐτὸ ἦτο τὸ λακωνίζειν. “Οταν κάποτε ἤρωτησαν ἔνα βασιλέα τῆς Σπάρτης, πόσοι εἶναι δλοι

οἱ Σπαρτιάται, μὲ σκοπὸν νὰ τὸν πειράξουν, ἐπειδὴ ἡ Σπάρτη εἶχε πάντοτε δλίγους κατοίκους, ἐκεῖνος ἀπήντησεν: Ἀρχετοί, διὰ νὰ σωφρονίσουν τοὺς κακούς. "Οταν ἡρώτησαν τὸν Λυκούργον, διατὶ ὤρισε τόσον ἀπλᾶς καὶ εὐθηνάς θυσίας, εἶπε: Διὰ νὰ μὴ βαρυνθοῦν οἱ Σπαρτιάται νὰ λατρεύουν τοὺς θεούς.

Οἱ Σπαρτιάται ἔδεικνυν μεγάλον σεβασμὸν εἰς τοὺς γέροντας. "Οταν κάποτε εἰς τοὺς Πανελληνίους ἀγῶνας εἰσῆλθεν εἰς τὸ στάδιον ἔνας γέρων καὶ δὲν εὗρισκε θέσιν νὰ καθήσῃ, οἱ περισσότεροι θεαταὶ ἥρχισαν νὰ γελοῦν καὶ νὰ τὸν πειράζουν. Οἱ Σπαρτιάται δύμας τὸν ἐκάλεσαν καὶ τοῦ ἔδωκαν θέσιν. Οἱ θεαταὶ τότε ἔχειροκρότησαν καὶ δὲν γέρων εἶπεν: "Ολοὶ οἱ Ἑλληνες γνωρίζουν τὸ καλόν, ἀλλὰ τὸ πράττουν μόνον οἱ Σπαρτιάται.

Αἱ Γυναῖκες.

Εἰς τὴν Σπάρτην αἱ γυναῖκες εἶχον μεγάλην θέσιν. Οἱ ἄνδρες τὰς ἐσέβοντο καὶ ἥκουν τὴν γνώμην των.

Τὰ κορίτσια ἀνετρέφοντο ὅπως καὶ τὰ ἀγόρια. Ἐγυμάζοντο καὶ αὐτά, ὅπως ἐκεῖνα, καὶ ἐφόρουν κοντὸν χιτῶνα, δὲ ποιοῖς ἔφθανεν ἔως τὰ γόνατα, διὰ νὰ κινοῦνται ἐλεύθερα. Ἐλάμβανον μέρος εἰς τὰς ἑορτὰς καὶ παρευρίσκοντο εἰς τοὺς ἀγῶνας. Αὐτὸς ἔκαμνεν ἐντύπωσιν εἰς τοὺς ἄλλους "Ἑλληνας, οἱ δόποιοι εἶχον περιωρισμένας τὰς γυναῖκας.

Ἡ ἀνατροφὴ αὕτη ἔκαμνε τὰς Σπαρτιάτιδας δυνατὰς εἰς τὸ σῶμα καὶ γενναίας εἰς τὴν ψυχήν. Πολλαὶ ἀπ' αὐτὰς ἔγιναν περίφημοι διὰ τὸν ἡρωισμὸν των. Ἡσαν ὑπερήφανοι διὰ τὴν ἔξαιρετικὴν θέσιν των. "Οταν μία ἀλληλή ἐλληνίς εἶπεν εἰς μίαν Σπαρτιάτιδα: Μόναι σεῖς αἱ Σπαρτιάτιδες ἔξουσιάζετε τοὺς ἀνδρας σας, ἐκείνη ἀπήντησε: Διότι μόναι ἡμεῖς γεννῶμεν ἀνδρας.

"Οταν αἱ μητέρες παρέδιδον τὴν ἀσπίδα εἰς τὸν υἱόν, ἔλεγον: "Ἡ τὰν ἦ ἐπὶ τὰς δηλαδὴ ἦ νὰ φέρης τὴν ἀσπίδα δὲ πιστοῦ νικητῆς ἦ νὰ σὲ φέρουν ἐπάνω εἰς αὐτὴν ἔνδοξον νεκρόν. "Οταν αἱ φίλαι παρηγόρουν τὴν μητέρα ἐνὸς ἐνδόξου στρατηγοῦ, δὲ ποιοῖς εἶχε φονευθῆ εἰς τὴν μάχην, ἐκείνη εἶπε: Μὴ ἀνησυχεῖτε. Ἡ Σπάρτη ἔχει πολλοὺς ὁσάν τὸν υἱόν μου.

Αἱ Σπαρτιάτιδες ἀνέτρεφον μὲ μεγάλην προσοχὴν καὶ φροντίδα τὰ τέκνα των. Εἶχον τόσην φήμην εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ εἰς

τὸ ἔξωτερικόν, ὥστε πολλοὶ πλούσιοι καὶ βασιλεῖς ξένοι ἐλάμβανον γυναικας ἀπὸ τὴν Σπάρτην, διὰ νὰ ἀναθρέψουν καλά τὰ παιδιά των.

‘Ο Σπαρτιατικός στρατός.

Μὲ τὴν μεγάλην αὐτὴν ἐπιμονὴν οἱ Σπαρτιᾶται κατώρθωσαν νὰ ἔχουν τὸν καλύτερον πεζικὸν στρατὸν τῆς Ἑλλάδος.

Τὸ κυριώτερον σῶμα τοῦ σπαρτιατικοῦ στρατοῦ ἦσαν οἱ ὁπλῖται. ‘Ο ὁπλίτης εἶχε βαρύτατον ὁπλισμόν. Ἐφόρει πρῶτον

‘Οπλῖται Σπαρτιᾶται.

τὴν περικεφαλήν, ἡ δοιά προφυλάττει τὴν κεφαλήν, τὸ πρόσωπον καὶ τὸν λαιμόν, δρειχάλκινον θώρακα, ὁ ὅποιος προφυλάττει τὸ στήθος καὶ τὰ νῶτα, κνημῖδας ἀπὸ δέρμα, αἱ ὅποιαι προφυλάττουν τοὺς πόδας. Εἰς τὸ ἀριστερὸν χέρι ἐκράτει μεγάλην στρογγύλην ἀσπίδα ἡ δοιά ἐπροστάτευεν ὅλον τὸ σῶμα. Αὕτα ἦσαν τὰ ἀμυντικὰ ὅπλα του. Τὰ ἐπιθετικὰ ὅπλα του ἦσαν μακρὸν δόρυ καὶ κοντὸν ξίφος.

Οἱ ὁπλῖται παρετάσσοντο ὁ εἰς πλησίον τοῦ ἄλλου, ὥστε ἡ δεξιά πλευρά ἐκάστου νὰ καλύπτεται ἀπὸ τὸ ἀριστερὸν ἄκρον

τῆς ἀσπίδος τοῦ παραστάτου. Κατὰ τὸν τρόπον αὐτὸν ἐσχηματίζετο τεῖχος ἀπὸ ἀσπίδας. Παρετάσσοντο 8—10 τοιαῦται σειραί, ἡ μία πίσω ἀπὸ τὴν ἄλλην καὶ ἐσχηματίζετο ἵσχυρὸν σῶμα στρατοῦ, τὸ δποῖον ὠνομάζετο φάλαγξ.

Ἡ σπαρτιατικὴ φάλαγξ ἦτο στερεώτατον σῶμα, τὸ δποῖον ἦτο δύσκολον νὰ διασπάσῃ ὁ ἔχθρος. Οἱ δπλῖται ἐβάδιζον εἰς τὴν μάχην μὲ τὸν ἥχον αὐλοῦ καὶ ἐνθουσιάζοντο ἀπὸ τὸ ἐμβατήριον ἄσμα, τὸν παῖαν.

Ἐπὶ δύο αἰῶνας ὁ σπαρτιατικὸς στρατὸς δὲν ἐνικήθη οὔδε μίαν φορὰν καὶ ἐχρησίμευσεν ως παράδειγμα εἰς τοὺς ἄλλους "Ελληνας.

Ο πρῶτος Μεσσηνιακὸς πόλεμος. Ο Ἀριστόδημος.

Δυνατοὶ μὲ τοὺς νόμους τοῦ Λυκούργου οἱ Σπαρτιᾶται προσέβαλον τοὺς γείτονάς των, διὰ νὰ κάμουν ἰδιούς των τοὺς ἀγρούς των, ἐπειδὴ ὁ πληθυσμὸς τῆς χώρας των εἶχεν αὐξηθῆ καὶ ἐχρειάζοντο νέους κλήρους. "Εστρεψαν πρὸ πάντων τὰ βλέμματά των εἰς τὴν γείτονά των Μεσσηνίαν, ἡ δποία εἶχεν εύφορώτατον ἔδαφος.

"Εκαμαν σκληροὺς πολέμους μὲ τοὺς Μεσσηνίους, οἱ δποῖοι διήρκεσαν πολλὰ ἔτη, τὸν 8ον καὶ 7ον αἰῶνα π. Χ., καὶ ὠνομάσθησαν Μεσσηνίας πόλεμοι.

Διηγοῦνται, δτι εἰς τὸν πρῶτον πόλεμον μὲ τοὺς Μεσσηνίους ἐνίκησαν οἱ Σπαρτιᾶται καὶ ἐκυρίευσαν μίαν σπουδαίαν πόλιν. Οἱ Μεσσηνοὶ δμως ἐκλείσθησαν εἰς τὸ φρούριον, τὸ δποῖον εἶχον εἰς ἐν ἀπόκρημνον ὅρος, τὴν Ἰθώμην. Οἱ Σπαρτιᾶται περιεκύλωσαν τὸ ὅρος καὶ ἐπερίμενον νὰ παραδοθοῦν οἱ ἔχθροι ἀπὸ τὴν πεῖναν.

Ἀρχηγὸς τῶν Μεσσηνίων ἦτο ἔνας ἀπὸ τοὺς σημαντικωτέρους εύγενεῖς, ὁ Ἀριστόδημος, ἀπὸ βασιλικὸν αἵμα. Ο Ἀριστόδημος, δταν εἶδε τὸν κίνδυνον, ἔστειλε κρυφίως ἀνθρώπους εἰς τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν, διὰ νὰ ἐρωτήσῃ, τί ἔπρεπε νὰ κάμῃ, διὰ νὰ σωθῇ ἡ Ἰθώμη.

Ἡ Πυθία ἀπήντησεν, δτι πρέπει νὰ θυσιασθῇ μία κόρη ἀπὸ βασιλικὸν αἵμα. Ο Ἀριστόδημος, διὰ νὰ σώσῃ τὴν πατρίδα του, ἀπεφάσισε νὰ θυσιάσῃ τὴν θυγατέρα του. Οἱ Μεσσηνοὶ ἔλαβον

Θάρρος, διότι ἐπίστευσαν, δτι θὰ ἔχουν τὸν θεόν μαζί των, ἔξῆλθον ἀπὸ τὸ φρούριον καὶ ἔτρεψαν εἰς φυγὴν τοὺς Σπαρτιάτας, συνέλαβον τριακοσίους αἰχμαλώτους καὶ τὸν βασιλέα των.

Βραδύτερον ὅμως οἱ Σπαρτιάται ἐνίκησαν πάλιν τοὺς Μεσσηνίους. Ὁ Ἀριστόδημος ἀπηλπισμένος, διότι ἀδίκως ἐθυσίασε τὴν κόρην του, ἀπέθανεν ἐπάνω εἰς τὸν τάφον της.

Ο δεύτερος Μεσσηνιακὸς πόλεμος.

Ἀριστομένης, Τυρταῖος.

Οἱ Μεσσήνιοι ὑπετάχθησαν εἰς τοὺς Σπαρτιάτας καὶ ἔζησαν σκληροτάτην ζωήν. Ἐπερίμενον ὅμως τὴν στιγμὴν νὰ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τὸν σπαρτιατικὸν ζυγόν.

Τὴν ἐπανάστασιν προητοίμασεν ἔνας ἀπὸ τοὺς ἔξέχοντας Μεσσηνίους, ὁ Ἀριστομένης, ὁ ὄποιος καὶ αὐτὸς ἦτο ἀπὸ βασιλικὸν αἵμα. Ἐπέτυχε τὴν εὐκαιρίαν, ὅταν οἱ Σπαρτιάται εἶχον φιλονικίας μεταξύ των, καὶ ἔζήτησε τὴν βοήθειαν καὶ ἄλλων γειτόνων, οἱ ὄποιοι ἐπίσης ἐμίσουν τοὺς Σπαρτιάτας. Ἐγινε μεγάλη ἐπανάστασις. Οἱ Μεσσήνιοι ἐπετέθησαν ἐναντίον τῶν Σπαρτιατῶν, οἱ ὄποιοι ἦσαν εἰς τὴν Μεσσηνίαν, τοὺς ἐνίκησαν καὶ τοὺς ἔξεδωξαν.

Μετὰ τὴν πρώτην ἐπιτυχίαν ὁ Ἀριστομένης ἔλαβε θάρρος καὶ ἔκαμε κατορθώματα, τὰ ὄποια τὸν ἐδόξασαν. Εἰσέβαλεν εἰς τὴν Λακωνικὴν καὶ ἐπροχώρησε μέχρι τῆς Σπάρτης. Κατώρθωσε μάλιστα μίαν νύκτα νὰ εἰσέλθῃ κρυφίως εἰς τὴν πόλιν, νὰ ἀναβῇ εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς καὶ νὰ κρεμάσῃ ἐντὸς αὐτοῦ μίαν ἀσπίδα, τὴν δποίαν εἶχε κυριεύσει ἀπὸ τοὺς Σπαρτιάτας. Ἐπάνω εἰς τὴν ἀσπίδα εἶχε γράψει : «Ο Ἀριστομένης ἀφιερώνει εἰς τὴν θεὰν Ἀθηνᾶν τὴν ἀσπίδα ἀπὸ τὰ λάφυρα, τὰ ὄποια ἔλαβεν ἀπὸ τοὺς Σπαρτιάτας».

Λέγουν, δτι οἱ Σπαρτιάται ἡρώτησαν τὸν θεόν, τὶ ἐπρεπε νὰ κάμουν, καὶ ἐκεῖνος τοὺς συνεβούλευσε νὰ ζητήσουν στρατηγὸν ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους. Οἱ Ἀθηναῖοι, διὰ νὰ τοὺς πειράξουν, ἔστειλαν ὡς στρατηγὸν ἔνα χωλόν, δ ὄποιος ὠνομάζετο Τυρταῖος. Ἄλλ' ὁ Τυρταῖος εἶχε σπουδαῖον χάρισμα. Ἐκαμνε πολεμικὰ τραγούδια, μὲ τὰ ὄποια ἥλεκτριζε τοὺς Σπαρτιάτας. «Ἐν ἀπ' αὐτὰ ἀρχίζει :

«Τί τιμὴ στὸ παληκάρι, ὅταν πρῶτο στὴ φωτιὰ
σκοτωθῇ γιὰ τὴν πατρίδα μὲ τὴ σπάθα στὴ δεξιά».

Οἱ Σπαρτιάται, ἐνθουσιασμένοι ἀπὸ τὰ ἄσματα, ὥρμησαν
ἐναντίον τῶν Μεσσηνίων, τοὺς ἐνίκησαν, συνέλαβον τὸν Ἀρι-
στομένην αἰχμάλωτον καὶ τὸν ἐκρήμνισαν εἰς ἐν βάραθρον.

Οἱ Ἀριστομένης ἔπεσεν ἐπάνω εἰς ἄλλα πτώματα καὶ δὲν
ἔφονεύθη. Ἐνῷ δύμως ἐπερίμενε ν' ἀποθάνῃ ἀπὸ τὴν πεῖναν,
παρετήρησε μίαν ἀλώπεκα πλησίον του νὰ γυρίζῃ εἰς τὸ βάρα-
θρον. Τὴν παρηκολούθησε καὶ εἶδε τὴν δύπνην, ἀπὸ τὴν δποίαν
ἔξηλθεν. Ἐπλάτυνεν αὐτὴν καὶ κατώρθωσε νὰ διαφύγῃ.

Ἡ παρουσία του εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Μεσσηνίων ἔδωσε
νέαν ζωὴν εἰς αὐτούς. Οἱ πόλεμος ἔξηκολούθησεν, ἐπεκράτη-
σαν δύμως οἱ Σπαρτιάται. Ἀπηλπισμένος τότε ὁ ἥρως τῶν
Μεσσηνίων ἔλαβε μαζὶ πολλούς συμπατριώτας του καὶ ἔφυγε
μακράν ἀπὸ τὴν πατρίδα του, διὰ νὰ κάμη ἀποικίαν εἰς ἐνέην
χώραν.

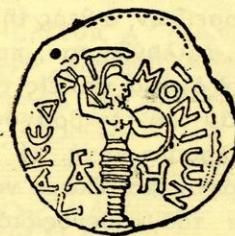
Οἱ Μεσσήνιοι διεσκορπίσθησαν εἰς διάφορα μέρη. Ἄλλοι
ἐπῆγαν εἰς τὴν Ἀρκαδίαν, ἄλλοι ἔφθασαν εἰς τὴν Σικελίαν καὶ
ἐκτισαν ἑκεῖ μίαν σπουδαίαν πόλιν, τὴν Μεσσήνην, ἡ ὅποια
ὑπάρχει ἀκόμη καὶ σήμερον. “Οσοι ἔμειναν εἰς τὴν πατρίδα των,
ἔγιναν εἴλωτες τῶν Σπαρτιατῶν καὶ ἐκαλλιέργουν τοὺς ἀγρούς,
τοὺς ὅποιους ἔχουσιαζον τώρα οἱ κατακτηταί.

Ἡ Πελοποννησιακὴ σύμμαχία.

Δυνατώτεροι τώρα μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Μεσσηνίας οἱ
Σπαρτιάται ὑπεχρέωσαν σχεδόν ὅλους τοὺς Πελοποννησίους
νὰ γίνουν σύμμαχοί των.

Πολλὰ κράτη καὶ λαοὶ τῆς Πελοποννήσου, οἱ Ἀρκάδες, οἱ
Ἡλεῖοι, ή Κόρινθος καὶ ἄλλα, ἐκτὸς τοῦ Ἰσθμοῦ τὰ Μέγαρα
καὶ ἡ Αἴγινα ἔκαμαν σύμμαχίαν μὲ τὴν Σπάρτην. Συνεφώνη-
σαν κάθε κράτος νὰ διατηρήσῃ τὴν ἀνεξαρτησίαν του, ἀλλὰ
νὰ ἀκολουθοῦν τοὺς Σπαρτιάτας εἰς τὸν πόλεμον. Κατ' αὐτὸν
τὸν τρόπον ἐσχηματίσθη ἡ Πελοποννησιακὴ Συμμαχία, τὴν
συμμάχων (δος αἰών).

‘Η συμμαχία ἀπέκτησε μεγάλην δύναμιν καὶ ὠφέλησε πολὺ τὴν Ἑλλάδα. Πρώτην φορὰν ἐλληνικὰ κράτη εἶχον ἐνωθῆ καὶ ἀνεγνώρισαν ἔνα ἀρχηγόν. Αἱ φιλονικίαι καὶ οἱ πόλεμοι μεταξὺ τῶν μικρῶν κρατῶν τῆς Πελοποννήσου ἔλειψαν καὶ, δταν ἀργότερον παρουσιάσθη φοβερὸς κίνδυνος διὰ τὴν Ἑλλάδα, οἱ Πέρσαι, ἡ Πελοποννησιακὴ Συμμαχία εἶχε, διὰ νὰ τοὺς πολεμήσῃ, μεγάλας στρατιωτικὰς δυνάμεις.

Νόμισμα Σπάρτης.

Παριστάνει τὴν Χαλκίοικον Ἀθηνᾶν.

ΑΙ ΑΘΗΝΑΙ

ΣΟΛΩΝ — ΠΕΙΣΙΣΤΡΑΤΟΣ

Ἡ ἈΤΤΙΚΗ.

Οἱ Σπαρτιάται ἐλάτρευσαν περισσότερον τὸν θεὸν τοῦ πολέμου, ἐνῷ οἱ Ἀθηναῖοι ἐλάτρευσαν ἑκτὸς αὐτοῦ τὴν Ἀθηνᾶν, τὴν θεὰν τῆς σοφίας, δηλαδὴ τὰς τέχνας καὶ τὰ γράμματα.

Αὐτὴν τὴν λατρείαν τῆς Ἀθηνᾶς οἱ Ἀθηναῖοι παρέστησαν μὲν ἔνα ώραῖον μῆθον. Εἰς πολὺ παλαιούς χρόνους, τὸν καιρὸν τῶν βασιλέων, δταν μόλις εἶχε κτισθῆ ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν, δύο δυνατοὶ θεοί, δ Ποσειδῶν, δ θεὸς τῆς θαλάσσης, καὶ ἡ Ἀθηνᾶ, ἡ θεὰ τῆς σοφίας, ἐφιλονίκησαν, ποῖος θὰ ἔξουσιάσῃ τὴν Ἀττικὴν καὶ θὰ δώσῃ τὸ ὄνομά του εἰς τὴν πόλιν. Ὁ Ποσειδῶν ἐτρύπησε μὲ τὴν τρίαινάν του τὸν βράχον τῆς Ἀκροπόλεως καὶ ἔκαμε νὰ πηδήσῃ μία πλουσία πηγή. Ἡ Ἀθηνᾶ ἐκτύπησε μὲ τὸ δόρυ τῆς τὸν ἴδιον βράχον καὶ ἔκαμε νὰ φυτρώσῃ μία ἐλαία. Αὐτὰ θὰ ἥσαν τὰ δῶρα τοῦ καθενὸς διὰ τὴν Ἀττικήν, ὃν ἐγίνετο δική του. Ἐπειδὴ δὲν ἤδυναντο νὰ λύσουν μόνοι τὴν διαφοράν των, προσεκάλεσαν κριτὰς τοὺς ἄλλους θεούς, οἱ δόποιοι ἔδωσαν τὸ δίκαιον εἰς τὴν Ἀθηνᾶν, διότι ἐθέωρησαν ὡς πολυτιμότερον δῶρον τὴν ἐλαίαν. Ἀπὸ τότε ἡ Ἀθηνᾶ ἔμεινε κυρία τῆς Ἀττικῆς, ἔδωσε τὸ ὄνομά της εἰς τὴν πόλιν καὶ ἔγινε προστάτις τῶν Ἀθηνῶν.

Αἱ Ἀθῆναι εύρισκοντο εἰς τὴν Ἀττικήν, ἡ δόποια εἶναι χερσόνησος καὶ ἐκτείνεται εἰς τὸν Σαρωνικὸν κόλπον. Τὸ ἥμισυ τῆς ἐπιφανείας της καλύπτεται ἀπὸ ὅρη, μεταξὺ δὲ τῶν ὁρέων ὑπάρχουν πεδιάδες κατάλληλοι διὰ καλλιέργειαν. Ἡ παραλία της ἔχει πολλούς κόλπους, ἀκρωτήρια καὶ μερικούς πολὺ καλούς λιμένας, ὅπως τὸ Φάληρον καὶ τὸν Πειραιᾶ. Ἡ Ἀττικὴ λοιπὸν παρουσιάζει πολὺ ζωηρὰ τὰ γνωρίσματα τῆς ἐλληνικῆς γῆς. Ἐχει δηλαδὴ τὰ τρία αὐτά, ὅρος, πεδιάδα καὶ θάλασσαν. Διὰ τοῦτο

ζέων πάντοτε εἰς αὐτήν καὶ βοσκοὶ καὶ γεωργοὶ καὶ ναυτικοί.

Τὰ ὅρη τῆς Ἀττικῆς εἶναι χαμηλά, πολὺ κανονικά δμως καὶ ἡμερα, καὶ πολλὰ ἔξ αὐτῶν ἔχουν ἔνδοξα δύναματα, ὅπως ἡ Πάρνητος, ὁ Υμηττός, τὸ Πεντελικόν, τὸ ὄποιον ἔδωσε τὰ ὀραιότατα μάρμαρά του διὰ τὰ ἀθηναϊκά ὀγάλματα. Ἡ γῆ τῆς Ἀττικῆς δὲν ἦτο ποτὲ πολὺ εὔφορος καὶ οἱ Ἀθηναῖοι πα-

ρεπονοῦντο διὰ τὸ λεπτόν της χῶμα. Ἡτο δμως εὔφορωτέρα ἀπὸ δ, τι εἶναι σήμερον.

Τὰ ὅρη εἰς τὴν ἀρχαιότητα ἐκαλύπτοντο ἀπὸ δάση. Εἰς τοὺς λόφους ἐβλάστανεν ἡ ἐλαία, τὸ ἀγαπητὸν δένδρον τῶν Ἀθηναίων, ἡ ἄμπελος καὶ ἡ συκῆ. Περίφημα ἦσαν τὰ σῦκα τῆς Ἀττικῆς. Εἰς τὰς πεδιάδας ἐκαλλιεργεῖτο ὁ σῖτος καὶ ἡ κριθή. Οἱ δύο ποταμοί, ὁ Ἰλισός καὶ ὁ Κηφισός, εἶχον περισσότερον ὕδωρ ἀπὸ τώρα. Ἐπότιζόν τὴν γῆν καὶ τὴν ἔκαμνον πρασι-

νωτέραν ἀπὸ φυτείαν. Ἡ Ἀττικὴ εἶχε δροσερούς κήπους, δι-
που ἔψαλλε πλῆθος ἀγδόνων.

Τὸ κλῖμα τῆς εἰς τὴν ἀρχαιότητα ἦτο γλυκύτατον, ὁ ἀήρ
της λεπτὸς καὶ ὁ οὐρανός τῆς διαυγέστατος. Ὁ δυτικὸς ἄνεμος,
ὁ ὁποῖος ἔπνεεν ἀπὸ τὴν θάλασσαν, τὴν ἐδρόσιζε τὸ θέρος καὶ
τὴν ἐθέρμαινε τὸν χειμῶνα. Καλότυχοι οἱ Ἀθηναῖοι, ζοῦν εἰς τὸν
φωτεινότατον οὐρανόν, ψάλλει ἔνας ἀρχαῖος ποιητής.

Ἡ τοποθεσία τῆς Ἀττικῆς ἦτο πολὺ εύνοϊκὴ διὰ τὴν ναυ-
τιλίαν. Εύρισκεται ἐπάνω εἰς τὸν δρόμον τῆς συγκοινωνίας με-
ταξὺ Θράκης, Αιγαίου, Κρήτης καὶ φαίνεται προωρισμένη νὰ
έξουσιάσῃ τὴν θάλασσαν. Ἔχει καὶ ἔξαιρετικοὺς λιμένας.

Οι Ἀθηναῖοι.

Οἱ Δωριεῖς δὲν κατώρθωσαν νὰ εἰσδύσουν εἰς τὴν Ἀττι-
κήν, ἡ ὁποία διετήρησε τοὺς παλαιοὺς κατοίκους τῆς καὶ τὸν
παλαιὸν πολιτισμόν της. Οἱ κάτοικοι τῆς Ἀττικῆς ἦσαν ἀπὸ
τοὺς παλαιοτέρους "Ελληνας, ἀπόγονοι τῶν Ἀχαιῶν καὶ συγ-
γενεῖς τῶν Ἰώνων τῆς Μ. Ἀσίας, "Ιωνες καὶ αὐτοί. Γεωργοὶ
εἰς τὴν ἀρχήν, κατέβησαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς τὴν θάλασσαν
καὶ ἔγιναν ἔμποροι καὶ ναυτικοί. Τὸ κλῖμα τοὺς ἔκαμε ζωηρούς,
ἐνεργητικούς καὶ ἐλέπτυνε τὴν καλαισθησίαν τῶν εἰς βαθὺν
ἀξιοθαύμαστον. Τὰ ταξίδια τοὺς ἔκαμαν τολμηρούς καὶ περι-
έργους νὰ μάθουν καὶ νὰ προοδεύσουν.

Δὲν ἦσαν πάρα πολλοί οἱ Ἀθηναῖοι, τὸ πολὺ 150—200
χιλιάδες. Οἱ ὀλίγοι δύως αὐτοὶ ἀνθρωποι τὸν παλαιότατον ἐ-
κεῖνον καιρὸν ἔκαμαν θαυμαστὰ ἔργα, τὰ ὅποια κατέστησαν
ἀθάνατον τὸ ὄνομά των.

Εἰς τὸ μέσον τῆς μεγαλυτέρας πεδιάδος ὑπῆρχεν εἰς λόφος,
ὅχυρός ἐκ φύσεως, ὁ ὁποῖος ἦτο δυνατὸν νὰ γίνῃ φρούριον, ἀ-
παραίτητον τότε διὰ κάθε κράτος. Εἰς τὴν παραλίαν ἦσαν διά-
φοροι καλοὶ λιμένες.

Οἱ Ἀθηναῖοι ὠχύρωσαν τὸν λόφον καὶ ἔκαμαν τὸ περίφη-
μον φρούριόν των, τὴν Ἀκρόπολιν. Κάτω ἀπὸ τὸ φρού-
ριον ἔγινεν ἡ ἀγορά. Ἐκεῖ ἥρχοντο νὰ πωλήσουν καὶ νὰ
ἀγοράσουν ἀπὸ ὅλην τὴν Ἀττικήν. Πέριξ τῆς ἀγορᾶς ἔκτισαν
κατοικίας καὶ σιγά σιγά ἔγινεν ὀλόκληρος πόλις, αἱ Ἀθῆναι.

Εἰς τὴν παραλίαν ἥρχισαν νὰ ἀναπτύσσωνται σπουδαῖοι λιμένες, πρῶτον τὸ Φάληρον καὶ βραδύτερον δὲ Πειραιές, δὲ δόποιος δλίγον κατ' ὅλιγον ἔγινε μεγάλη πόλις.

Οἱ Ἀθηναῖοι λοιπὸν εἶχον δύο πρωτεύουσας, μίαν εἰς τὴν Εηράν, τὰς Ἀθήνας, καὶ μίαν εἰς τὴν θάλασσαν, τὸν Πειραιᾶ.

‘Ο Θησεύς.

Οἱ Ἀθηναῖοι ἐπίστευον, δτὶ δὲ ίδρυτῆς τοῦ κράτους τῶν ἦτο ὁ Θησεύς, τὸν δόποιον ἐλάτρευσαν ὡς ἥρωα καὶ διηγήθησαν δι’ αὐτὸν πολλοὺς μύθους. “Ἐλεγον, δτὶ ἦτο υἱὸς τοῦ Ποσειδῶνος, δτὶ ἔκαμε θαυμάσια ἔργα, ἐκαθάρισε τὴν χώραν ἀπὸ τοὺς ληστὰς καὶ ἀπήλλαξε τὴν πατρίδα του ἀπὸ τὸν φόρον τῶν ἐπτάνεων καὶ ἐπτὰ νεανίδων, τὸν δόποιον ἐπλήρωνον εἰς τὸν βασιλέα τῆς Κρήτης Μίνωα.

‘Ο Θησεύς εἶναι ἥρως τῆς Ἀττικῆς. Διαφέρει ἀπὸ τὸν ἥρωα τῶν Δωριέων, τὸν Ἡρακλέα, διότι, ἐνῷ ἔκεινος ἔκαμνε τὰ κατορθώματά του κυρίως μὲ τὴν σωματικὴν δύναμιν καὶ τὴν τόλμην, δὲ Θησεύς δὲν ἦτο μόνον δυνατός καὶ τολμηρός, ἀλλὰ καὶ ἔξυπνος καὶ ἐφευρετικός.

‘Ο Θησεύς ἐμεγάλωσε τὰς Ἀθήνας. ‘Υπεχρέωσε τοὺς εὐγενεῖς νὰ ἀφήσουν τὰ χωρία, δπου ἔζων ἔως τότε πλησίον τῶν κτημάτων των, καὶ νὰ ἐγκατασταθοῦν πέριξ τῆς Ἀκροπόλεως. Τοῦτο ὀνόμασαν συνοικισμόν. Ἀπὸ τότε ἥρχισαν νὰ μεγαλώνουν αἱ Ἀθῆναι.

‘Ο βασιλεὺς Κόδρος σώζει τὰς Ἀθήνας.

‘Αλλ’ οἱ Ἀθηναῖοι ἔκαμψαν σκληρὸν ἀγῶνα πρὸς τοὺς Δωριεῖς διὰ νὰ σώσουν τὴν ἀνεξαρτησίαν των. Οἱ Δωριεῖς, ἀφοῦ ἐκυρίευσαν τὴν Λακωνικήν, ἐπετέθησαν ἐναντίον τῶν Ἀθηναίων, διὰ νὰ ἀρπάσουν τὴν χώραν των. Βασιλεὺς τῶν Ἀθηναίων τότε ἦτο ὁ Κόδρος.

“Οταν οἱ Ἀθηναῖοι ἔμαθαν, δτὶ οἱ Δωριεῖς διῆλθον τὸν Ἰσθμόν, ἔστειλαν εἰς τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν νὰ ἐρωτήσουν τὸν Ἀπόλλωνα. ‘Η Πυθία ἀπήντησε: «Θὰ νικήσῃ δὲ στρατός, τοῦ δόποιον θὰ φονευθῇ δὲ βασιλεὺς». ‘Οταν ἔμαθε αὐτὸν δὲ Κόδρος, ἀπεφάσισε νὰ θυσιασθῇ διὰ τὴν πατρίδα του. ‘Εφόρεσε ἐνδύματα χωρικοῦ, ἐπῆγε πλησίον εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ ἐχθροῦ καὶ

ἥρχισεν νὰ κόπτῃ ξύλα. "Ενας στρατιώτης τὸν διέταξε νὰ φύγῃ. 'Ο Κόδρος δὲν ύπήκουσε καὶ ὁ στρατιώτης τὸν ἐφόνευσεν.

Οἱ Δωριεῖς, ἅμα ἔμαθαν, ὅτι ἐφονεύθη ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀθηναίων. ἔφοβήθησαν καὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὸν τόπον τῶν. Αἱ Ἀθῆναι ἐσώθησαν. 'Απὸ τότε οἱ Ἀθηναῖοι, διὰ νὰ τιμήσουν τὸν Κόδρον, ἀπεφάσισαν νὰ μὴ κάμουν ἄλλον βασιλέα καὶ τὴν ἔξουσίαν ἔδωσαν εἰς διαφόρους ἄρχοντας.

Αἱ ταραχαί.

Αἱ Ἀθῆναι λοιπὸν τὸν παλαιότερον καιρὸν εἶχον βασιλεῖς, οἱ ὅποιοι ἐκυβέρνων τὸ κράτος μαζὶ μὲ τοὺς εὐγενεῖς. Οἱ βασιλεῖς εἶχον ἔν συμβούλιον εὐγενῶν, τὸ ὅποιον ἐλέγετο "Ἀρειος Πάγος". Τὸ πολίτευμα τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τοὺς χρόνους αὐτοὺς ὠμοιαζε μὲ τὸ πολίτευμα τῆς Σπάρτης καὶ ὁ "Ἀρειος Πάγος" εἰς τὰς Ἀθήνας ἦτο δι, τι ἡ Γερουσία εἰς τὴν Σπάρτην.

Βραδύτερον οἱ εὐγενεῖς κατήργησαν τὸν βασιλέα καὶ ἐκυβέρνησαν μόνοι. 'Αντὶ ἐνὸς βασιλέως διώρισαν ἐν νέα ἄρχοντας, οἱ ὅποιοι ἐμοιράσθησαν τὴν ἔξουσίαν τοῦ βασιλέως. 'Ἐπεκράτησε συνήθεια νὰ ἐκλέγουν κατ' ἔτος νέους ἄρχοντας.

"Οταν δύμας ἐπλούτησαν οἱ ναυτικοὶ καὶ οἱ ἔμποροι, δὲν ἥθελον νὰ ἀφῆσουν τοὺς εὐγενεῖς νὰ κυβερνοῦν μόνοι τῶν καὶ δπως ἥθελον. 'Αλλὰ καὶ οἱ τεχνῖται καὶ γενικῶς οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως καὶ τοῦ λιμένος, δ λαδὸς δπως λέγομεν, ἥρχισαν νὰ ἀναμιγνύωνται εἰς τὰ πολιτικὰ ζητήματα.

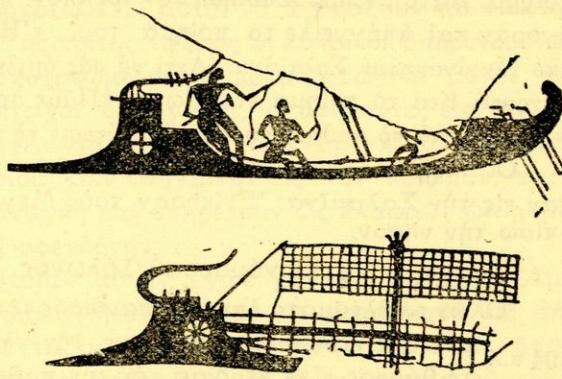
'Ο λαδὸς εἶχε πολλὰ παράπονα ἐναντίον τῶν εὐγενῶν, διότι ἥσαν ἐγωϊσταί, σκληροὶ καὶ φιλοχρήματοι. Οἱ γεωργοὶ τὸν καιρὸν τῆς κακῆς ἐσοδείας, οἱ τεχνῖται τὸν καιρὸν τῆς ἀνεργίας ἐδανείζοντο χρήματα ἀπὸ τοὺς εὐγενεῖς. Οἱ νόμοι δύμας ἥσαν σκληροί. "Αν δὲν κατώρθωνον νὰ πληρώσουν τὸ χρέος τῶν, οἱ δανεισταὶ εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ τοὺς φυλακίσουν ἢ καὶ νὰ τοὺς πωλήσουν ώς δούλους. "Ηρχισαν λοιπὸν νὰ γίνωνται ταραχαὶ καὶ ἐμφύλιοι πολέμοι.

Ο Δράκων.

'Ο λαδὸς ἐζήτησε γραπτούς νόμους, δπως καὶ εἰς ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος, διὰ νὰ μὴ δικάζουν οἱ εὐγενεῖς δπως ἥθελον καὶ νὰ ἐπιβάλλουν ποινὰς κατὰ τὴν ὅρεξιν τῶν.

Οι εύγενεις ἀνέθεσαν εἰς ἔνα από τὴν τάξιν των, τὸν Δράκοντα, νὰ γράψῃ νόμους (521 π.Χ.). Ο Δράκων ἐφρόντισε νὰ προστατεύσῃ τὰ συμφέροντα τῶν εὐγενῶν. Οἱ νόμοι του ἦσαν αὐστηρότατοι. Ἐτιμώρει π. χ. μὲ θάνατον ἐκεῖνον, ὁ ὅποιος ἔ-

κλεπτε λαχανικά ἢ καρπούς. Ἀργότερα διηγοῦντο, ὅτι εἶχε γράψει τοὺς νόμους του μὲ αἷμα καὶ οἱ νόμοι τοῦ Δράκοντος, οἱ Δρακόντειοι νόμοι, δύως λέγουν, σημαίνουν ἀκόμη καὶ σήμερον κάτι πολὺ αὐστηρὸν καὶ σκληρόν.

Παλαιότερα ἀθηναϊκά πλοῖα
(Ἀπὸ ἄγγειον ἀττικὸν τοῦ 520 π.Χ.)

Τοὺς νόμους του ἔχαραξεν ἐπάνω εἰς πλάκας ἀπὸ λιθον, τὰς ὅποιας ἐτοποθέτησεν εἰς τὴν ἀγοράν, διὰ νὰ τοὺς γνωρίσουν ὅλοι.

Ἡ νομοθεσία τοῦ Δράκοντος δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν λαόν. Αἱ ταραχαὶ ἐξηκολούθησαν. "Ἐγιναν πολλὰ δυσάρεστα εἰς τὴν πόλιν.

‘Ο Σόλων

Εἰς τὴν Ἑλλάδα δῆμος παρουσιάζοντο πάντοτε σπουδαῖοι ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι ἔσφεζον τὴν πατρίδα ἀπὸ τοὺς κινδύνους. "Ἐνας ἀπ'" αὐτούς ἦτο καὶ ὁ Σόλων.

‘Ο Σόλων ἦτο Ἀθηναῖος ἀπὸ μεγάλην οἰκογένειαν. Ἐπειδὴ δῆμος ἡ οἰκογένειά του εἶχε χάσει τὴν περιουσίαν της, ἔγινεν ἔμπορος, ἐταξίδευσεν εἰς πολλὰ μέρη, ἀπέκτησε περιουσίαν, εἶδε καὶ ἔμαθε πολλὰ καὶ εἶχε τὴν φήμην μεγάλου σοφοῦ. "Εκαμνεν ὠραῖα ποιήματα, διὰ νὰ συμβουλεύσῃ τοὺς συμπολίτας του. "Ἐν σπουδαῖον ἐπεισόδιον τὸν ἔκαμεν ἔνδοξον.

Οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον πόλεμον μὲ τοὺς Μεγαρεῖς, οἱ ὅποιοι τοὺς ἀφήρεσαν τὴν νῆσον Σαλαμῖνα. "Ἐπαθαν πολλὰ εἰς τὸν

πόλεμον καὶ ἔθεσαν νόμον νὰ μὴ ὅμιλήσῃ πλέον κανείς των διάτην Σαλαμῖνα. Ὁ Σόλων ὅμως δὲν ἥδυνατο νὰ ύποφέρῃ «τὴν ἐντροπήν», νὰ βλέπῃ τὴν ὠραίαν νῆσον εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἔχθρου καὶ νὰ εἶναι ύποχρεώμενος νὰ σιωπᾷ. Ἔγραψεν ἐν περίφημον ποίημα. Κατόπιν προσεποιήθη τὸν τρελλόν, παρουσιάσθη εἰς τὴν ἀγοράν καὶ ἀπήγγειλε τὸ ποίημά του. «Ἡλύθον ὁ Ἰδιος κῆρυξ ἀπὸ τὴν ἀγαπητὴν Σαλαμῖνα. Ἀντὶ νὰ σᾶς ὅμιλήσω, σᾶς ἀπαγγέλλω στίχους». Καὶ τὸ ποίημα ἐτελείωνε: «Πᾶμε στὴ Σαλαμῖνα νὰ πολεμήσωμε γιὰ τὸ ποιθητὸν νησί, νὰ ἔπλυνωμε τὴν νιροπήν».

Οἱ Ἀθηναῖοι ἐνθουσιάσθησαν, ἔλαβον τὰ ὅπλα καὶ ὤρμησαν εἰς τὴν Σαλαμῖνα. Ἐνίκησαν τοὺς Μεγαρεῖς καὶ ἐπῆραν δπίσω τὴν νῆσον.

Οἱ νόμοι τοῦ Σόλωνος.

“Ολῶν τὰ βλέμματα ἐστράφησαν πρὸς τὸν Σόλωνα, ὁ δόποιος 594 π.Χ. μὲ τοὺς καλούς του τρόπους, τὴν γλυκύτητα, ἀλλὰ καὶ τὸ θάρρος εἶχε κερδίσει τὰς συμπαθείας. Τὸν ἔξελεξαν ἄρχοντα καὶ τοῦ ἀνέθεσαν νὰ θέσῃ νέους νόμους (594 π. Χ.).

‘Ο Σόλων ἀπεφάσισε νὰ κτυπήσῃ τὸ κακὸν ἀπὸ τὴν ρίζαν.

‘Εσβησε πρῶτον δλα τὰ παλαιά χρέη, ἀπὸ τὰ ὅποῖα ὑπέφερον τόσον πολὺ οἱ πτωχοί.

Δεύτερον ἀπηγόρευσε νὰ πωλοῦν τοὺς ἀνθρώπους ὡς δούλους διὰ χρέη. Πολλοὶ δυστυχεῖς ἥλευθερώθησαν τότε καὶ ἥλθον ἀπὸ τὰ ξένα μέρη, δπου τοὺς εἶχαν πωλήσει καὶ δπου διήρχοντο τυραννικὴν ζωὴν. “Εγινε μεγάλη χαρὰ τότε εἰς τὴν πόλιν. Τώρα ή γῇ εἶναι ἐλευθέρα, γράφει εἰς ἐν ποίημά του ὁ Σόλων. Πολλοὺς ἔφερα δπίσω εἰς τὰς Ἀθήνας, εἰς τὴν εὐλογημένην πατρίδα, καὶ εἰς δλούς ἔδωσα τὴν ἐλευθερίαν.

‘Αφοῦ κατ’ αὐτὸν τὸν τρόπον ἐκέρδισε τὴν ἀγάπην τοῦ λαοῦ καὶ ἀπέκτησε δύναμιν, ἔλαβε ριζικώτερα μέτρα. ‘Ἐχώρισε τοὺς κατοίκους εἰς τέσσαρας τάξεις ἀναλόγως πρὸς τὸ εἰσόδημά των. Εἰς τὴν πρώτην τάξιν ἔβαλε τοὺς πολὺ πλουσίους, εἰς τὴν δευτέραν τοὺς δλιγάτερον πλουσίους, εἰς τὴν τρίτην τοὺς δπωσδήποτε εὔκαταστάτους, εἰς τὴν τετάρτην δσους δὲν εἶχον καμμίαν περιουσίαν.

‘Οσον ἀνωτέρα ἦτο ἡ τάξις, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνῆκε κανείς, τόσον μεγαλύτερα ἦσαν τὰ δικαιώματα καὶ αἱ ύποχρεώσεις του.

Οι πλουσιώτεροι μόνον ἔγινοντο ἄρχοντες, ἀλλ' ἐπίσης εἶχον τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἔξιδεύουν διὰ τὸ κράτος καὶ νὰ πηγαίνουν εἰς τὸν πόλεμον. Οἱ πλούσιοι εἰσοδηματίαι, ὅσοι δηλαδὴ ἀνήκον εἰς τὰς δύο πρώτας τάξεις, ὑπηρέτουν εἰς τὸν στρατὸν ὡς ἵππεῖς καὶ ἡσαν ὑποχρεωμένοι αὐτοὶ νὰ ἀγοράζουν καὶ νὰ συντηροῦν τὸν ἵππον. Τῆς τρίτης τάξεως οἱ κάτοικοι ὑπηρέτουν ὡς ὀπλῖται καὶ ἡσαν ὑποχρεωμένοι νὰ προμηθεύωνται μόνοι τὸν ὀπλισμὸν τῶν. Οἱ πτωχοί, οἱ ἔργαται, οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν τετάρτην τάξιν, δὲν ἔγινοντο ἄρχοντες, ἀλλ' οὕτε εἶχον ὑποχρεώσεις ὅσας οἱ πλούσιοι. Δὲν ἐπήγαινον εἰς τὸν πόλεμον, παρὰ μόνον ὁσάκις ἦτο ἀνάγκη καὶ ὑπηρέτουν ὡς ἐλαφρῶς ὠπλισμένοι μὲ τὸ τόξον καὶ σφενδόνην.

Μὲ τὴν νομοθεσίαν αὐτὴν ἔγινε μεγάλη πρόοδος. "Αμα ἐκέρδιζε κανεὶς χρήματα, ἥτο δυνατὸν νὰ καταταχθῇ εἰς τὴν ἀνωτέραν τάξιν. Αἱ τάξεις δηλαδὴ δὲν ἡσαν κλεισταὶ, δπως τὸν παλαιότερον καιρόν, δπότε διὰ νὰ εἶναι κανεὶς εὔγενής, ἔπρεπε νὰ γεννηθῇ ἀπὸ εὐγενεῖς.

Τέλος ἔδωσε τὸ δικαίωμα εἰς ὅλους τοὺς Ἀθηναίους νὰ συναθροίζωνται εἰς ἐν μέρος καὶ νὰ σκέπτωνται καὶ νὰ συζητοῦν διὰ τὰς ὑποθέσεις τοῦ κράτους. Ἡ συνάθροισις αὐτὴ ὡνομάσθη Ἐκκλησία. Ἡ ἐκκλησία ἔξελεγε μὲ ψῆφον 400 ἀντιπροσώπους, τὴν Βουλήν, δπως ἔλεγον, διὰ νὰ κυβερνήσουν τὸ κράτος.

Σόλων καὶ Κροῖσος.

"Ο Σόλων εἶναι ἀπὸ τοὺς μεγαλυτέρους νομοθέτας τοῦ κόσμου. "Εκαμε καλὸν εἰς τὴν πατρίδα του. Τὰ λαμπρὰ ἀποτελέσματα τοῦ ἔργου του ἐφάνησαν ἀργότερα. Τὸ δνομά του ἔγινε ἔνδοξον εἰς ὅλον τὸν τότε γνωστὸν κόσμον καὶ ἐθεωρήθη ὁ σπουδαιότερος ἀπὸ τοὺς Ἐπτά Σοφούς.

"Αφοῦ ἔθεσε τοὺς νόμους, ὠρκισε τοὺς Ἀθηναίους νὰ μὴ τοὺς μεταβάλουν ἐπὶ δέκα ἔτη καὶ δ Ἰδιος ἐταξιδευσεν εἰς διαφόρους χώρας. 'Ο δρόμος τὸν ἔφερε εἰς τὴν Ἰωνίαν καὶ ἐκεῖ εἰς τὰς Σάρδεις, εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ βασιλέως Κροίσου. 'Ο Κροῖσος ἦτο τότε εἰς τὴν μεγάλην δόξαν του. 'Εδέχθη μὲ πολλὰς τιμὰς τὸν Σόλωνα, τὸν ἐφιλοξένησεν εἰς τὸ ἀνάκτορόν του καὶ τοῦ ἔδειξε τοὺς θησαυρούς του.

— Ξένε Ἀθηναῖε, τοῦ εἶπεν εἰς τὸν δεῖπνον, πολλὰ ἀκούω διὰ τὴν σοφίαν σου. Ἐταξίδευσες πολύ, διὰ νὰ ἰδῆς καὶ νὰ μάθης. Θέλω νὰ μοῦ εἴπης, ποῖον νομίζεις εὔτυχέστερον ἄνθρωπον εἰς τὸν κόσμον.

‘Ο Σόλων, χωρὶς νὰ πολυσκεφθῇ, ἀνέφερε μερικοὺς ἀγθρώπους δλωσδιόλου ἀγνῶστους εἰς τὸν Κροῖσον. Δὲν ἥσαν οὕτε βασιλεῖς οὕτε κᾶν πλούσιοι.’ Αλλοι εἶχον ζήσει καλὰ καὶ εἶχον θυσιασθῆ διὰ τὴν πατρίδα των, ἄλλοι ἔδειξαν μεγάλην εὐλαβειαν εἰς τὴν μητέρα των καὶ ὁ Θεός ἔχαρισεν εἰς αὐτοὺς γλυκὺν θάνατον.

‘Ανέφερεν πρῶτον τὸν συμπολίτην του Τέλλον. Αὐτὸς ἦτο τίμιος ἄνθρωπος καὶ ἀφῆκεν καλοὺς υἱούς καὶ περιουσίαν ἀρκετήν, ὡστε νὰ μὴ στεροῦνται τίποτε. Ἀπέθανεν ἔνδοξον θάνατον, ἀφοῦ ἐπολέμησε γενναίως διὰ τὴν πατρίδα.

Αὐτὰ ἐφάνησαν περίεργα εἰς τὸν Κροῖσον. ‘Ηρχισε νὰ σκέπτεται, διὰ τὸ Σόλων εἶναι ἀπαίδευτος, διότι δὲν γνωρίζει νὰ μετρᾷ τὴν εὔτυχίαν μὲ τὸ ποσὸν τῶν χρημάτων, καὶ ἡρώτησε μᾶλλον εἰρωνικά, ποῖον θεωρεῖ εὔτυχισμένον μετὰ τὸν Τέλλον. ‘Ο Σόλων εἶπεν, διὰ τὸν γεννάρισε δύο ἀδελφούς, τὸν Κλέοβιν καὶ τὸν Βίτωνα. Αὐτοὶ ἥσαν παιδιά τῆς ιερείας τῆς ‘Ηρας εἰς τὸ ‘Αργος. Εἶχον μεγάλην ἀγάπην μεταξύ των καθώς καὶ πρὸς τὴν μητέρα των. Εἰς μίαν πανήγυριν τοῦ ναοῦ εἶχε συναθροισθῆ δό κόσμος καὶ ἐπερίμενε τὴν ιερείαν. Ἀλλὰ ἐκείνη δὲν ἐφανετο, διότι εἶχον ἀργήσει νὰ φέρουν ἀπὸ τὸν ἀγρὸν τὰ βόδια, τὰ ὄποια ἔσυρον τὴν ἀμαξάν της. Οἱ δύο υἱοί της ἐζεύχθησαν τότε εἰς τὴν ἀμαξάν καὶ ἔφερον τὴν ιερείαν εἰς τὸν ναόν. ‘Ο λαός ἐζητωκραύγαζε καὶ ἐκαλοτύχιζε τὴν μητέρα, διότι εἶχε τόσον καλοὺς υἱούς. ‘Η μητέρα, εὐχαριστημένη, παρεκάλεσε τὴν θεάν νὰ τοὺς κάμῃ τὸ καλύτερον δῶρον. Οἱ δύο νέοι διεσκέδασαν, ἔφαγαν εἰς τὸ τραπέζι τῆς θυσίας, ἐτραγούδησαν, κατόπιν ἐκοιμήθησαν καὶ δὲν ἔξυπνησαν πλέον. ‘Η θεά τοὺς ἔχαρισε γλυκὺν θάνατον χωρὶς ἀσθένειαν καὶ πόνους ἐπάνω εἰς τὴν μεγάλην χαράν.

‘Ο Κροῖσος εἶπε τότε μὲ φανεράν ἀγανάκτησιν:

— Τὴν δικήν μου εὔτυχίαν, τὰ πλούτη καὶ τὰ καλά μου θεωρεῖς ως τίποτε;

‘Ο Σόλων ἀπήντησε :

— ‘Ομιλεῖς διὰ τὰ ἀνθρώπινα, τὰ ὅποια μεταβάλλονται εἰς πᾶσαν στιγμήν. Μὴ καλοτυχίζης κανένα, προτοῦ ἵδης τὸ τέλος του. Μηδένα πρὸ τοῦ τέλους μακάριζε.

Οἱ λόγοι αὐτοὶ δὲν ἥρεσαν εἰς τὸν Κροῖσον. “Ηρχισε νὰ ἀμφιβάλῃ διὰ τὴν σοφίαν τοῦ Ἀθηναίου καὶ ἄφησεν αὐτὸν νὰ φύγῃ χωρὶς νὰ τοῦ δώσῃ δῶρα τῆς φιλοξενίας, δπως συνήθιζον τότε.

Δὲν ἥργησαν δύμως νὰ ἀληθεύσουν οἱ λόγοι τοῦ Σόλωνος. Οἱ Κροῖσος ἐνικήθη εἰς τὸν πόλεμον ἀπὸ τὸν βασιλέα τῆς Περσίας Κῦρον, δ ὅποιος ἐκυρίευσε τὴν πρωτεύουσάν του, συνέλαβε τὸν ἴδιον αἰχμάλωτον καὶ διέταξε νὰ τὸν καύσουν. Οἱ Κροῖσος ἐπάνω εἰς τὴν πυράν ἐνεθυμήθη τοὺς λόγους τοῦ Σόλωνος καὶ ἀνεστέναξε :

— Σόλων, Σόλων, Σόλων !

Λέγουν, δτι ὁ Κῦρος, ἂμα ἔμαθε τὶ ἐσήμαινον ἐκεῖνοι οἱ λόγοι, ἐφοβήθη καὶ διὰ τὴν ἰδικήν του τύχην, ἔχαρισε τὴν ζωὴν εἰς τὸν Κροῖσον καὶ τὸν ἔκαμε φίλον.

‘Ο Πεισίστρατος.

Οἱ νόμοι τοῦ Σόλωνος εἰς τὴν ἀρχὴν δὲν ηύχαριστησαν κανένα, οὔτε τοὺς εὐγενεῖς οὔτε τὸν λαόν : «Εἶχε σταθῆ», δπως ἔλεγεν εἰς ἓν ποιμά του, «εἰς τὸ μέσον τῶν δύο κομμάτων καὶ δὲν εἶχεν ἀφῆσει κανένα νὰ κερδίσῃ ἀδικον νίκην».

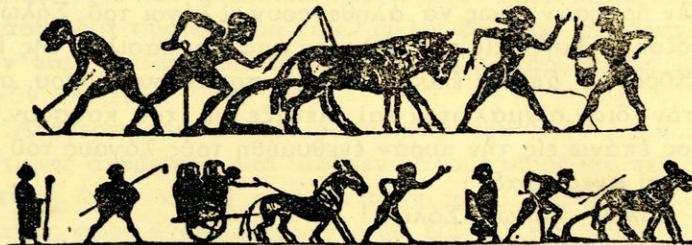
Αἱ ταραχαὶ ἐπανελήφθησαν καὶ ἔνας ἐπιτήδειος καὶ ἵκανδς ἀνθρωπὸς ἀπὸ μεγάλην οἰκογένειαν, ὁ Πεισίστρατος, ἐκέρδισε τὴν συμπάθειαν τοῦ λαοῦ. Εἶχε γίνει πολὺ γνωστὸς διὰ τὴν ἀνδρείαν, τὴν ὅποιαν ἔδειξεν εἰς τὸν πόλεμον τῶν Ἀθηναίων ἐνατίον τῶν Μεγάρων. Ἐπροστάτευε τοὺς πτωχοὺς καὶ ὑπεστήριζε τὰ δίκαια των. Κάθε Ἀθηναῖος εἶχε δικαίωμα νὰ εἰσέρχετοι εἰς τοὺς κήπους του, τοὺς ὅποιους ἄφηνεν ἐπίτηδες ἀνοικτούς.

Μίαν ἡμέραν παρουσιάσθη πληγωμένος καὶ εἴπεν, δτι τὸν ἔκακοποίησαν ἔχθροι τοῦ λαοῦ, διότι αὐτὸς ἀγωνίζεται διὰ τοὺς ἀδικουμένους. Οἱ Ἀθηναῖοι ἔδωσαν τότε εἰς τὸν Πεισίστρατον 50 ἀνθρώπους νὰ τὸν φρουροῦν. ‘Ο Σόλων ἡθέλησε νὰ ἀντισταθῇ. Ἐφόρεσε τὰ ὅπλα του, ἔξηλθεν εἰς τὴν ἀγοράν καὶ ἐκάλεσε τὸν λαόν εἰς ἀντίστασιν. Κανεὶς δύμως δὲν τὸν ἤκολούθησεν.

‘Ο Πεισίστρατος μὲ τὴν ὑποστήριξιν τῆς φρουρᾶς του κατέ-

560 π.Χ. λαβε τὴν Ἀκρόπολιν καὶ ἔγινε κύριος τῶν Ἀθηνῶν,
δῆλαδὴ τὸ ράννος (560—527 π. Χ.).

Οἱ εὐγενεῖς τότε καὶ οἱ μορφωμένοι ἀπεγοητεύθησαν, διότι
ἔχασαν τὴν ἀνεξαρτησίαν των. Ὁ Σόλων, γέρων πλέον, δ
όποιος εἶχε προΐδει τοὺς σκοπούς τοῦ Πεισιστράτου, ἔγραψε μὲ
πόνον: «Ἀπὸ τὴν κακίαν σας ἐπάθατε τὴν συμφοράν. Μὴ κατηγο-

Σκηναὶ ἀπὸ τὴν ζωὴν τῶν γεωργῶν.
(Παραστάσεις ἐπὶ ἄγγειών).

Εἰς τὸ μέσον τῆς πρώτης εἰκόνος γεωργὸς^ς ὅργωνει μὲ τὸ
ἄροτρον, τὸ δόπιον σύρουν δύο ζῶα. Ἀριστερὰ ἄλλος οκά-
πτει τὴν γῆν μὲ σκαπάνην. Δεξιὰ δύο σπορεῖς. Εἰς τὴν δευ-
τέραν ἀριστερὰ ὁ ἴδιοκτήτης ἐπιβλέπω τὴν ἔργασίαν, ἀμαξα
μὲ δύο μεγάλα ἄγγεια, γεμάτα ἔλαιον, τὰ δόπια στέλλουν
εἰς τὴν ἀγοράν. Δεξιὰ σπορεῖς μὲ ἄροτρον.

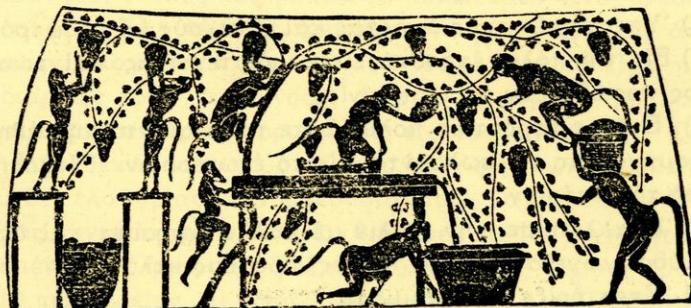
οεῖτε τοὺς θεοὺς» καὶ ἀπέθανε μὲ πικρίαν, διότι ἐνόμιζεν, διὰ
ἔχαθη τὸ ἔργον του.

‘Αλλ’ οἱ δάντιπαλοι τοῦ Πεισιστράτου εἶχον ὅδικον. ‘Η διοι-
κησίς του δὲν ἐσταμάτησε τὴν πρόδον τῶν Ἀθηνῶν. Εἰς τὰ κυριώ-
τερα διετήρησε τὴν νομοθεσίαν τοῦ Σόλωνος καὶ ἐκυβέρνησε τὰς
Ἀθήνας ἐπὶ 33 ἔτη μὲ φρόνησιν, ὥστε ἐκέρδισε τὴν ἀγάπην τοῦ
λαοῦ. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του ἡ πόλις εἶδε λαμπρὰς ἡμέρας.

Αἱ Ἀθῆναι ἐπὶ Πεισιστράτου.

‘Ο Πεισιστρατὸς ἐφέροντισε νὰ αὐξήσῃ τὸν πλοῦτον τῆς χώ-
ρας καὶ νὰ κάμῃ εὐχάριστον τὴν ζωὴν τῶν πολιτῶν. Υπεστή-
ριξε τοὺς ἀπόρους, τῶν δόπιων ἦτο ἀρχηγός. Εἰς τοὺς πτωχοὺς
γεωργοὺς ἔδωσε κτήματα ἢ σπόρους καὶ κτήνη διὰ τὴν καλλιέρ-
γειαν. Κατεσκεύασε δρόμους εἰς τὴν ὄπαιθρον, διὰ νὰ μεταφέ-
ρουν εὐκόλως τὰ προϊόντα των, καὶ ἔκαμεν εὐθηνότερα τὰ μετα-
φορικά. Κατεβίβασε τὴν τιμὴν τοῦ ἄρτου. Εἰς τὰς ἡμέρας του

άνεπτύχθη μεγάλη κίνησις καὶ δραστηριότης εἰς τὰς Ἀθήνας. Τὰ σιδηρουργεῖα καὶ τὰ μαρμαρογλυφεῖα εἰργάζοντο ἀπὸ τὸ πρωῖ ἔως τὸ βράδυ. Κατεσκεύασεν ὑπόγειον ὑδραγωγεῖον, τὸ ὅποιον εἶχε μῆκος 11 χιλιομέτρων καὶ ἔφερεν εἰς τὰς κρήνας τῆς πόλεως τὸ δροσερὸν ὕδωρ τῶν βουνῶν. Εἰς τὸν λαὸν τῆς πόλεως ἔδωσεν ἐργασίαν εἰς τὰ διάφορα κτίρια, τὰ ὅποια κατεσκεύασε, διὰ νὰ στολίσῃ τὴν πρωτεύουσαν. Ἀρχιτέκτονες, γλύπται, χρυσοχόοι, κεραμεῖς, βυρσοδέψαι, εὔρισκον ἐργασίαν καὶ ἐκέρδιζον. Ἐκόσμησαν τὴν Ἀκρόπολιν καθώς καὶ τὴν κάτω πόλιν μὲ ναοὺς καὶ ἐργα γλυπτικῆς. Ὁ Πειστράτος ἔθεσε τὰ θεμέλια τοῦ ναοῦ τοῦ Ὄλυμπίου Διός, τοῦ ὅποιου θαυμάζομεν τὰ ἐρείπια

Τρύγος (Παράστασις ἐπὶ ἄγγειον).

Εὐθυμογραφικὴ παράστασις τοῦ τρυγητοῦ: Σειληνοί, οἱ σύντροφοι τοῦ θεοῦ τοῦ οἴνου Διονύσου, κόπτουν τὰ σταφύλια ἀπὸ τὴν κληματαριάν, Εἰς τὸ μέσον ἔνας Σειληνὸς πατεῖ τὰ σταφύλια καὶ ὁ μοῦστος χύνεται εἰς ἐν βαθὺ δοχεῖον.

πλησίον εἰς τὸν σημερινὸν Ζάππειον. "Ἐδιδε πολλάς εὐκαιρίας διὰ τὴν διασκέδασιν τοῦ λαοῦ, ὥργάνωνεν ἑορτάς καὶ ἀγῶνας. Αὐτὸς ἐτακτοποίησε τὴν μεγάλην ἑορτὴν τῶν Ἀθηνῶν, τὰ Παναθήναια, τὰ ὅποια ἥρχισαν νὰ τελοῦνται κατὰ τετραετίαν.

'Εφάνη ἐπίσης φιλόκαλος καὶ φιλόμουσος. Εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Πειστράτου συνήντωντο ποιηταὶ καὶ λόγιοι τῆς ἐποχῆς. Αὐτὸς διέταξε νὰ συναθροισθοῦν τὰ ποιήματα τοῦ Ὄμηρου, νὰ τὰ τακτοποιήσουν καὶ νὰ τὰ ἀντιγράψουν.

Αἱ Ἀθῆναι ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του ἔγιναν ἀπὸ ἀγροτική, πλουσία ἐμπορικὴ πόλις. 'Ο λιμὴν τοῦ Πειραιῶς ἀπέκτησε μεγάλην κίνησιν μὲ τὰ ἀθηναϊκὰ καὶ ξένα πλοῖα.

Ἐπὶ Πεισιστράτου ηὕξηθη ἡ δύναμις τῶν Ἀθηνῶν καὶ κατὰ θάλασσαν. Ἐνας εὐγενὴς ἀπὸ μεγάλην οἰκογένειαν, διδυμίαν, κατέλαβε τὴν Θρακικὴν χερσόνησον εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν παραλίαν τοῦ Ἑλλησπόντου.

Οταν μετὰ 33 ἔτῶν κυβέρνησιν ἀπέθανεν ὁ Πεισίστρατος, οἱ Ἀθηναῖοι ἐλυπήθησαν. Καὶ εἶχον δίκαιον, διότι ὁ Πεισίστρατος ἐφάνη ἔξαιρετος κυβερνήτης. Χωρὶς νὰ καταργήσῃ τοὺς νόμους τοῦ Σόλωνος εἰργάσθη μὲ μεγάλον ζῆλον διὰ τὸ καλὸν τῆς πόλεως, ἡ ὁποίᾳ ἀπὸ τότε ἥρχισε νὰ γίνεται ἡ πρώτη πόλις εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ο Πεισίστρατος πρὸ πάντων:

- 1) Ὅπεστήριξε τοὺς ἀγρότας καὶ χωρικοὺς μὲ κάθε τρόπον.
- 2) Εἰς τὴν πόλιν ἐπροστάτευσε τοὺς τεχνίτας καὶ τοιουτοτρόπως προώδευσεν ἡ βιομηχανία.

3) Ἐπίσης ἐφρόντισε πολύ, ὅστε τὰ προϊόντα τῆς ἀθηναϊκῆς βιομηχανίας νὰ πωλοῦνται εἰς τὸ ἔξωτερικόν. Ὅπεστήριξε δηλαδὴ τὸ ἐμπόριον.

4) Ἐκαλλώπισε τὴν πόλιν μὲ πολλὰ χρήσιμα καὶ ὀραῖα ἔργα, ὑδραγωγεῖα, κρήνας, ναούς, δρόμους κτλ.

5) Ὅπεστήριξε τὰ γράμματα.

6) Ἐμεγάλωσε τὴν δύναμιν τῶν Ἀθηνῶν κατὰ θάλασσαν.

Μετὰ τὸν θάνατόν του διεδέχθη αὐτὸν διός του Ἰππίας, πρᾶγμα τὸ διποῖον συνήθως δὲν ἔγίνετο μὲ τοὺς τυράννους.

Οἱ Πεισιστρατίδαι (527 - 510).

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Πεισίστρατου ἐκυβέρνησεν ὁ Ἰππίας, διότιος εἶχε καὶ ἄλλους ἀδελφούς. Ἄλλα τὰ παιδιά τοῦ Πεισίστρατου, οἱ Πεισιστρατίδαι, δὲν εἶχον τὴν ἴκανότητα τοῦ πατρός των. Δυσηρέστησαν πολλούς, πρὸ πάντων τοὺς εὐγενεῖς, οἱ διποῖοι ἀνέκαθεν δὲν συνεπάθουν τοὺς τυράννους. Ο δεύτερος διός του, δος Ἰππαρχος, προσέβαλεν ἔνα εὐγενῆ νέον, τὸν Ἀρμόδιον. Αὐτὸς συνεδέετο διὰ στενῆς φιλίας μὲ τὸν Ἀριστογείτονα. Οἱ δύο φίλοι ἀπεφάσισαν νὰ ἀπαλλάξουν τὴν πόλιν ἀπὸ τοὺς τυράννους. Ἐσχεδίαζον νὰ φονεύσουν τὸν Ἰππίαν εἰς τὴν ἔορτὴν τῶν Παναθηναίων. Ἐφόνευσαν δημοσίως τὸν ἀδελφόν του Ἰππαρχον, ἐνῷ ἐτοίμαζε τὴν ἔορτὴν εἰς τὸ στάδιον, μὲ τὰ ἔγ-

χειρίδια, τὰ δποῖα εἶχον κρύψει ἐντὸς κλάδων μυρσίνης.

Απὸ τότε ὁ Ἰππίας ἔγινε πολὺ κακὸς καὶ ἐκυβέρνησεν ὡς πραγματικὸς τύραννος. Ἐχασε τότε καὶ τὴν ὑποστήριξιν τοῦ λαοῦ καὶ ἐστηρίζετο μόνον εἰς τοὺς δπλοφόρους του. Οἱ ἀριστοκρατικοὶ ἐζήτησαν βοήθειαν ἀπὸ τὴν Σπάρτην καὶ στρατὸς σπαρτιατικὸς εἰσῆλθεν εἰς τὴν Ἀττικὴν καὶ ἤναγκασε 510 π.Χ. τοὺς Πεισιστρατίδας νὰ φύγουν (510 π. Χ.). Ὁ Ἰππίας κατέφυγε εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ βασιλέως τῆς Περσίας Δαρείου.

Ο Κλεισθένης καὶ αἱ μεταρρυθμίσεις του.

Αφοῦ ἔφυγαν οἱ τύραννοι, ἔγιναν νέαι ταραχαί. Τέλος ἐπεκράτησεν ὁ λαὸς καὶ ἥλλαξε τὸ πολίτευμα. Ἐνας σπουδαῖος πολιτικός, ὁ **Κλεισθένης**, ἀριστοκρατικῆς καταγωγῆς, ἀπὸ τὴν μεγάλην οἰκογένειαν τῶν Ἀλκμεωνιδῶν, ἡ δποία εἶχε πολεμήσει διαρκῶς τοὺς τυράννους, ἔγινεν δρχηγὸς τοῦ λαοῦ καὶ ἔκαμε σημαντικάς μεταρρυθμίσεις εἰς τὸ πολίτευμα.

Διήρεσεν ἐκ νέου τοὺς πολίτας, ἀλλ’ εἰς τὴν νέαν αὐτὴν διαίρεσιν δὲν ἐλογάριασε τὴν περιουσίαν των. Τὰ χωρία τῆς Ἀττικῆς καὶ τὰς συνοικίας τῶν Ἀθηνῶν διήρεσεν εἰς 100 κοινότητας, τοὺς λεγομένους δή μοις. Ὄλους αὐτοὺς τοὺς δῆμους ἐμοίρασεν εἰς 10 περιφερείας, αἱ δποίαι ἐλέγοντο φυλὴ. Φυλὴ 507 π.Χ. λοιπὸν ἦτο μία περιφέρεια, ἡ δποία περιείχε 10 δῆμους.

Ἐφρόντισεν δμως ἐκάστη φυλὴ νὰ περιλάβῃ δσογ τὸ δυνατὸν μεγαλυτέραν ποικιλίαν δῆμων, δῆμους τῶν μεσογείων, τῆς πόλεως, τῆς παραλίας. Τοῦτο ἔκαμεν ὁ Κλεισθένης, διὰ νὰ ἀναμείξῃ δσον τὸ δυνατὸν περισσότερον τοὺς Ἀθηναίους, ὥστε νὰ παύσουν νὰ ἔχουν ὡς διακριτικόν των τὴν εὐγένειαν καὶ τὴν καταγωγὴν των, ἀλλὰ τὴν φυλὴν.

Ὦρισεν ἐκάστη φυλὴ νὰ ἐκλέγῃ ἀπὸ 50 βουλευτάς. Ἡ ἐκλογὴ ἔγινετο τώρα διὰ κλήρου, διὰ νὰ λαμβάνου μέρος δλοι οἱ πολίται εἰς τὴν διοίκησιν. Ὁ ἀριθμὸς τῶν βουλευτῶν ἔγινε τώρα 500. Ὁ Κλεισθένης ἔθεσε καὶ ἄλλους νόμους, οἱ δποῖοι ἐπέτρεπαν εἰς τὸν λαὸν νὰ λαμβάνῃ μέρος εἰς τὴν διοίκησιν.

Ἀρχίζει ἡ ἀκμὴ τῶν Ἀθηνῶν.

Αὐτὰ ἔγιναν πρὸς τὸ τέλος τοῦ δου καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ 5ου αιῶνος. Ἀπὸ τότε ἀρχίζει ἡ μεγάλη ἀνάπτυξις τῶν Ἀθηνῶν.

Οι Ἀθηναῖοι ἡγάπησαν τώρα περισσότερον τὴν πατρίδα των, διότι εἶχον ὅλοι ἵσα δικαιώματα μεταξύ των καὶ οἱ ἴδιοι ἐκυβέρνων τὸ κράτος των.

Οι Ἀθηναῖοι ἥσαν περίεργοι καὶ ἀνήσυχοι. Δὲν περιωρίζοντο δπῶς οἱ Σπαρτιάται, εἰς τὸν τόπον των καὶ εἰς τὰς συνηθείας των. Προτοῦ γίνουν διδάσκαλοι τῆς Ἑλλάδος, ἔλαβον μαθήματα ἀπὸ τοὺς ἄλλους "Ἐλληνας.

Εἰς τὴν ἀρχὴν ἔμαθον πολλὰ ἀπὸ τοὺς "Ιωνας. Ἀπὸ τὴν Ἰωνίαν ἥλθον τὰ ποιήματα τοῦ Ὁμήρου καὶ "Ιωνες τεχνῖται ἐδί-

"Αγγείον ἀθηναϊκὸν
(στάμνος).

δαξαν τοὺς Ἀθηναίους νὰ κατεργάζωνται τὸ μάρμαρον ἢ νὰ χύνουν τὸν ὄρειχαλκον. Ἐπίσης οἱ ἀγγειοπλάσται τῶν Ἀθηνῶν ἔμαθον πολλὰ ἀπὸ τοὺς "Ιωνας, ἐπὶ Πεισιστράτου ἴδιως αἱ Ἀθῆναι ὡμοίαζον πολὺ τὰς πόλεις τῆς Ἰωνίας.

Αφοῦ ἔφυγαν οἱ τύραννοι μὲ τὴν βοήθειαν τῶν Σπαρτιατῶν, οἱ Ἀθηναῖοι ἥρχισαν νὰ μιμοῦνται τοὺς Δωριεῖς. Καὶ πρῶτον ἐδέχθησαν τὴν ἐνδυμασίαν τῶν Σπαρτιατῶν. Ἔνῳ ἄλλοτε ἐφόρουν μα-

κρὸν Ἰωνικὸν χιτῶνα, τώρα ἔλαβον τὸν

βραχὺν δωρικόν. Οἱ ἄνδρες ἄφησαν τὰ κοσμήματα, ὁ βίος των ἔγινεν αὐστηρότερος καὶ ἔδωσαν προσοχὴν εἰς τὰς σωματικὰς ἀσκήσεις. Γλῦπται τῆς Αἰγαίης καὶ τῆς Πελοποννήσου ἥλθον καὶ ειργάσθησαν εἰς τὰς Ἀθήνας.

Απὸ τὸν συνδυασμὸν τοῦ Ἰωνικοῦ καὶ δωρικοῦ πολιτισμοῦ ἐγεννήθη ὁ ἀττικὸς πολιτισμός, ὁ ἀνώτερος ἔλληνικὸς πολιτισμός, ὁ δποῖος ἥκμασε κυρίως τὸν 5ον καὶ τὸν 4ον αἰώνα. Οἱ Ἀθηναῖοι ἥσαν λεπτοί καὶ φιλόκαλοι, δπῶς οἱ "Ιωνες. καὶ τολμηροί καὶ ἀνδρικοί, δπῶς οἱ Δωριεῖς.

ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΚΡΑΤΗ

Βοιωτία καὶ Φωκίς.

Ἡ Μίλητος καὶ αἱ Ἰωνικαὶ πόλεις, αἱ Συρακοῦσαι καὶ ἄλλαι πόλεις τῆς Σικελίας καὶ Ἰταλίας ἔξω τῆς κυρίως Ἐλλάδος, ἡ Κόρινθος, ἡ Σπάρτη καὶ αἱ Ἀθῆναι εἰς τὴν κυρίως Ἐλλάδα, ἥσαν τὰ σημαντικώτερα κράτη τῆς Ἐλλάδος κατὰ τὸν 7ον καὶ δον π. Χ. αἰῶνα. Ἀκμαῖον ἐλληνικὸν πληθυσμὸν εἶχον καὶ τὰ ἄλλα κράτη τῆς Ἐλλάδος, ἀλλ' αὐτὸς δὲν εἶχε προφτάσει νὰ ἀναπτυχῇ τὴν ἐποχὴν αὐτήν.

Ἡ Βοιωτία εἶναι μία πεδιάς ἀρκετὰ μεγάλη καὶ εὔφορος, περικλείεται δύμως ἀπὸ βουνά. Ἐχει ἀπὸ δύο μέρη θάλασσαν, τὸν Κορινθιακὸν καὶ τὸν Εύβοϊκὸν κόλπον. Ἄλλα τὰ παράλια καὶ τῶν δύο δὲν ἔχουν καλοὺς λιμένας. Διὰ τοῦτο οἱ Βοιωτοὶ δὲν ἔγιναν καλοὶ ναυτικοί. Ἡ χώρα των εἶχε πολὺ παλαιὸν πολιτισμὸν ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῶν Αἰγαίων καὶ τῶν Ἀχαιῶν. Ἀργότερα τὴν κατέκτησαν οἱ Δωριεῖς καὶ ἴδρυσαν διάφορα κράτη. Οἱ ἀπόγονοι αὐτῶν ἔξηκολούθησαν νὰ εἶναι ρωμαλαῖοι καὶ καλοὶ πολεμισταί. Ἀλλ' ἡ Βοιωτία ἔμεινε γεωργική, δὲν ἀνέπτυξε ναυτικὸν καὶ ἐμπόριον, καὶ προώδευσε πολὺ ἀργά. Τὴν ἐποχὴν αὐτὴν εἶχε μικράς μόνον πόλεις. Ἀργότερον ἡ Βοιωτία προώδευσεν, ἔπαιξε σημαντικὸν μέρος εἰς τὴν ἐλληνικὴν ιστορίαν καὶ ἀνέδειξε μερικούς ἄνδρας ἀξιολόγους εἰς τὰ γράμματα, εἰς τὰς τέχνας καὶ εἰς τὴν πολιτικήν.

Ἡ Φωκίς, ἡ ὅποια εὑρίσκεται εἰς τὰ βορειοδυτικὰ τῆς Βοιωτίας, εἶναι μία χώρα μὲ ἀπόκρημνα βουνά, μεταξὺ τῶν ὅποιων σχηματίζονται βαθεῖαι καὶ στρογγυλαὶ κοιλάδες. Αἱ κοιλάδες αὐταὶ εἶναι ἀρκετὰ εὔφοροι καὶ εἰς αὐτὰς κυρίως ἔζησεν ὁ φωκικὸς λαός. Οἱ Φωκεῖς ἔμειναν γεωργοὶ καὶ κτηνοτρόφοι καὶ ἔλασθον μικρὸν μέρος εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ἔθνους. Εἰς τὴν Φωκίδα δύμως ἦτο ἐν ἀπὸ τὰ μεγάλα προσκυνήματα τῶν Ἐλλή-

νων, τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν, δπως θά ἔδωμεν, καὶ αὐτὸ ἔ-
διδε μεγάλην φήμην εἰς τὴν χώραν.

Θεσσαλία.

Ἡ Θεσσαλία εἶναι ἡ μεγαλυτέρα ἀπὸ τὰς ἑλληνικὸς
πεδιάδας. Περικλείεται ἀπὸ ὑψηλὰ βουνά καὶ εἶναι ψυχρὰ τὸν
χειμῶνα καὶ πολὺ θερμὴ τὸ θέρος. Ἔχει ἀπὸ τὸ ἔν μόνον μέ-
ρος θάλασσαν, τὸν Παγασητικὸν κόλπον, καὶ ἐκεῖ εἶναι οἱ μο-
ναδικοὶ λιμένες τῆς Θεσσαλίας.

Ἡ χώρα ἦτο διηρημένη εἰς μεγάλα κτήματα καὶ τὴν ἐκυ-
βέρνων οἱ μεγάλοι κτηματίαι. Ἐμεινε πάντοτε γεωργική, δὲν
εἶχε μεγάλας πόλεις οὕτε κατώρθωσε νὰ ἔνωθῇ εἰς ἔν κράτος.
Παρῆγεν δμως ἄφθονα σιτηρὰ καὶ ἔτρεφε λαμπροὺς ἵππους. Οἱ
Θεσσαλοὶ εἶχον περίφημον ἴππικὸν καὶ ἐκέρδιζον κατὰ τοὺς
Πανελλήνιους ἀγῶνας εἰς τὰς ἴπποδρομίας. Δὲν προώδευσαν
δμως εἰς τὰ γράμματα καὶ δὲν ἀνέδειξαν κανένα ἀξιόλογον
καλλιτέχνην ἢ συγγραφέα.

Αίτωλία — Ακαρνανία — Ἡπειρος.

Αἱ δυτικώτεραι χῶραι, ἡ Αίτωλία, ἡ Ακαρνανία
καὶ ἡ Ἡπειρος, ἔλαβον ἀκόμη μικρότερον μέρος εἰς τὴν ζωὴν
τοῦ ἔθνους κατὰ τοὺς χρόνους αὐτούς. Ἡσαν δρειναί, δύσβα-
τοι, σκεπασμέναι ἀπὸ δάση, δὲν εἶχον καταλλήλους λιμένας
διὰ τὴν ναυτιλίαν καὶ ἔμειναν γεωργικαὶ καὶ κτηνοτροφικαί.
Πολὺ ἀργότερα αἱ δύο χῶραι, ἡ Ἡπειρος καὶ ἡ Αίτωλία προώ-
δευσαν καὶ ἔλαβον μέρος εἰς τὴν ἐλληνικὴν ιστορίαν.

Μακεδονία.

Ἡ Μακεδονία εἶναι ἡ βορειοτέρα ἑλληνικὴ χώρα. Εύ-
ρισκεται πέραν τῆς Θεσσαλίας καὶ τοῦ Ὄλυμπου, ἔχει ύψηλὰ
βουνά, τὰ δποῖα ἥσαν καταπράσινα κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, καὶ
εύρυχώρους πεδιάδας, τὰς ὁποίας διατρέχουν μεγάλοι ποτα-
μοί. Αἱ πεδιάδες τῆς ἥσαν δνομασταὶ διὰ τὴν εύφορίαν των. Τὸ
κλῖμα καθὼς καὶ ἡ ζωὴ τῶν κατοίκων τῆς Μακεδονίας διέφερον
ἀπὸ τὴν νοτιωτέραν Ἑλλάδα. Πολὺν καιρὸν ἔμεινε γεωργικὴ
καὶ κτηνοτροφική. Ὁ βασιλεὺς ἐκυβέρνα τὴν χώραν μαζὶ μὲ
τοὺς μεγάλους κτηματίας. Αἱ πόλεις τῆς Μακεδονίας ἥσαν

μικραὶ καὶ ἡ πνευματική της ἀνάπτυξις ὅχι πολὺ σημαντική.
 'Αλλ' οἱ Μακεδόνες ἥσαν σπουδαῖοι πολεμισταὶ καὶ κατώρθωσαν νὰ διοργανώσουν καλὰ τὸ κράτος των. 'Αργότερα, ὅπως θὰ ἔδωμεν, προώδευσε πολὺ ἡ Μακεδονία καὶ ἔγινε τὸ ἰσχυρότερον κράτος τῆς Ἑλλάδος.

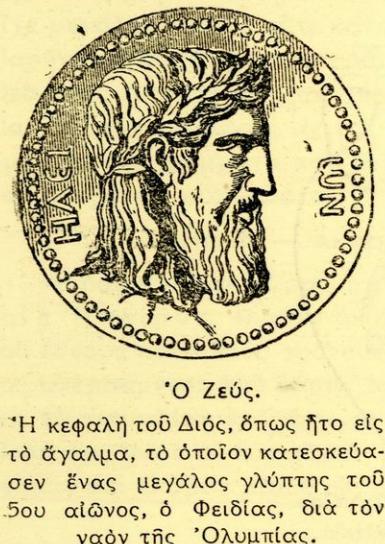

'Αθηναϊκὸν ἀγγεῖον.
 ('Αμφορεύς).

Η ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Οι δεοί.

“Ολην τὴν ὡραιότητα τῆς ψυχῆς τῶν Ἑλλήνων τὴν βλέπομεν εἰς τὴν θρησκείαν των. Οἱ θεοὶ τῶν ἡσαν ὡραῖοι καὶ ἀξιαγάπητοι. Ὁμοιάζουν μὲν ἀνθρώπους καὶ ζοῦν ὅπως οἱ ἄνθρωποι. Εἶναι δημοσίες μεγαλύτεροι καὶ δυνατώτεροι καὶ ὡραιότεροι. Δὲν ἀσθενοῦν, δὲν λυποῦνται, δὲν γηράσκουν. Ζοῦν μακάριοι. Τρώγουν τὴν ἀμβροσίαν καὶ πίνουν τὸ νέκταρ. Εἶναι κατάλευκοι καὶ γεμάτοι χάριν, εὐχαριστοῦνται ἀπὸ τὰ ὡραῖα πράγματα καὶ πρὸ πάντων μαγεύονται ἀπὸ τὴν μουσικήν. Οἱ ἀρχαῖοι δὲν ἔφαντάσθησαν κανένα θεόν μαῦρον ἢ μὲν κακήν ψυχήν. Οἱ θεοὶ δυσαρεστοῦνται καὶ ἡμποροῦν νὰ κάμουν κακόν. Ἄλλ’ εὐκόλως ἀλλάζουν γνώμην καὶ ἡμπορεῖνὰ τοὺς μαλάζῃ κανεὶς μὲθυσίας καὶ προσευχάς.

·Ο Ζεύς.

Ἡ κεφαλὴ τοῦ Διός, δημοσία ἡτο εἰς τὸ ἄγαλμα, τὸ ὅποιον κατεσκεύασεν ἔνας μεγάλος γλύπτης τοῦ Ζοῦ αἰώνος, ὁ Φειδίας, διὰ τὸν ναὸν τῆς Ὀλυμπίας.

γέννησιν, τὴν ἀνατροφὴν καὶ τὴν ζωὴν τῶν θεῶν. Ἡ Ἑλληνικὴ Μυθολογία εἶναι ἀπὸ τὰς λαμπροτέρας διηγήσεις, τὰς ὅποιας ἐφαντάσθησαν οἱ ἄνθρωποι. Οἱ ποιηταί, οἱ ζωγράφοι, οἱ γλύπται ἔλαβον θέματα ἀπὸ τὴν μυθολογίαν.

Οι δεοί τοῦ Ὀλύμπου.

Οἱ σπουδαιότεροι θεοὶ τῶν Ἑλλήνων κατώκουν εἰς τὸν Ὀλύμπον, τὸ ὑψηλότερον καὶ θαυμασιώτερον ἀπὸ τὰ ἔλληνικὰ ὅρη. Ἀνώτερος ὅλων εἶναι ὁ Ζεύς, πατὴρ καὶ βασιλεὺς τῶν θεῶν

καὶ τῶν ἀνθρώπων. Ἐξουσιάζει τὸν οὐρανόν, συναθροίζει τὰ σύννεφα, ἀστράπτει, βροντᾶ καὶ στέλλει τὴν βροχήν. Ὁ ἀδελφός του Ποσειδῶν ἔξουσιάζει τὴν θάλασσαν. Εἶναι μεγαλοπρεπῆς ὅπως δὲ Ζεύς, ἀλλ' ἔχει ἔκφρασιν αὐστηροτέραν. Κρατεῖ τὴν τρίαιναν, μὲ τὴν δοποίαν ταράσσει τὴν θάλασσαν καὶ προκαλεῖ τὴν τρικυμίαν καὶ τοὺς σεισμούς. Ἡ Ἡρα εἶναι σύζυγος τοῦ Διός καὶ προστατεύει τὸν γάμον. Ἡ Ἔστία, σοβαρὰ καὶ αὐστηρὰ θεά, εἶναι προστάτις τῆς οἰκογενειακῆς ζωῆς.

Εἰς τὸν Ὀλυμπὸν ζῇ δὲ ὡραιότερος ἀπὸ δῆλους τοὺς θεούς, δὲ Ἀπόλλων. Εἶναι νέος ὑψηλός, δυνατός, κατάλευκος. Γλυκύ φῶς τὸν περιλούει εἰς τὴν ωραίαν κεφαλήν του. Στεφανωμένος μὲ κλάδον δάφνης παίζει τὴν κιθάραν του καὶ εἰς τὸν ἥχον αὐτῆς τραγουδοῦν αἱ ἐννέα κόραι τοῦ οὐρανοῦ, αἱ Μοῦσαι. Ἡ μουσικὴ τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τὸ ἔσμα τῶν Μουσῶν χύνει φαιδρότητα καὶ λεπτὴν χάριν εἰς τὸν Ὀλυμπὸν, φθάνει ἔως τὴν γῆν καὶ ἡσυχάζει τὸν πόνον καὶ τὴν θλίψιν τῶν ἀνθρώπων. Ἡ Ἄρτεμις, ἡ ἀδελφὴ τοῦ Ἀπόλλωνος, εἶναι σεμνὴ καὶ λεπτὴ κόρη, ζωηρὰ καὶ εὐκίνητος, ἀγαπᾷ τὰ δάση καὶ τὸ κυνήγιον.

Οἱ Ὀλυμποὶ ἔχει καὶ τὸν ταχυδρόμον του. Αὔτος εἶναι δὲ Ἐρμῆς, εὐκίνητος καὶ ἔξυπνος, φορεῖ πτερωτὰ πέδιλα, μὲ τὰ δοποῖα πετῷ ἐπάνω ἀπὸ ὅρη καὶ θαλάσσας. Ἐκτελεῖ διαταγὰς τοῦ Διός. Εἶναι καὶ αὐτός, ὅπως δὲ Ἀπόλλων καὶ ἡ Ἄρτεμις, υἱὸς τοῦ Διός, ἀλλὰ ἀπὸ ἄλλην μητέρα. Ἀναμιγνύεται εἰς τὸ ἐμπόριον, ἀλλὰ εἶναι καὶ λόγιος. Ἐπίσης ἔχει σχέσιν μὲ τοὺς νεκρούς. Αὔτος συνοδεύει τὰς ψυχὰς εἰς τὸν ἄλλον κόσμον.

Ἡ Ἀθηνᾶ εἶναι ἡ θεά τῆς ἐργασίας καὶ τῆς σοφίας. Αὔτη

Ἀπόλλων κιθαρῳδός.
(Ρώμη, Βατικανόν).

'Η Ἀθηνᾶ.

(Μαρμάρινον ἄγαλμα. Νεάπολις).

"Ηφαιστος εἶναι δὲ ἀρχιτεχνίτης τοῦ Ὀλύμπου. Αὐτὸς κατεσκεύασε δι' ὅλους τοὺς θεούς ὠραῖα ἀνάκτορα εἰς τὸν Ὀλυμπὸν. Εἶναι χωλὸς καὶ ἐργάζεται σκονισμένος καὶ καπνισμένος εἰς τὰ ἔργαστήριά του, δῆπου κατασκευάζει τοὺς κεραυνοὺς τοῦ Διός. Εἰς τὸν Ὀλυμπὸν ἔθετον οἱ ἀρχαῖοι ἐπίσης τὴν Δῆμητρα, τὴν θεάν της γεωργίας.

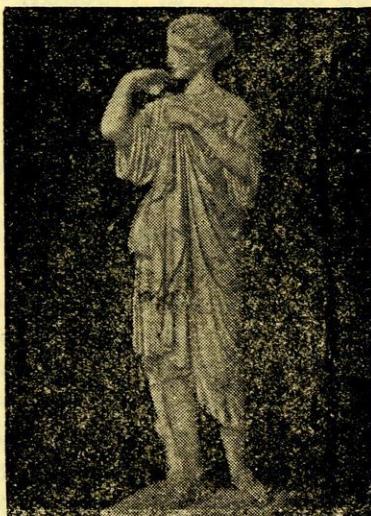
Αὐτοὶ εἶναι οἱ δώδεκα Ὁλύμπιοι Θεοί, τοὺς δοποίους ἰδιαιτέρως ἐλάτρευον οἱ "Ελληνες.

Οἱ δεοὶ τῆς γῆς.

Ἐκτὸς τῶν Ὀλυμπίων ὑπῆρ-

προστατεύει τὰς Ἀθήνας, κάμνει τοὺς Ἀθηναίους εύφυεῖς καὶ δραστηρίους, τὰς γυναικας τῶν ἴκανάς εἰς τὰ κεντήματα καὶ τὴν χειροτεχνίαν.

Εἰς τὸν Ὀλυμπὸν ἐπίσης ζῆται θεός τοῦ πολέμου, [δὲ] Ἀρης, νέος μὲν γιγάντειον σῶμα, μὲ περικεφαλαῖαν εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ ἀγριωπὸς τὴν ὄψιν. Οἱ θεοὶ τὸν ἀποστρέφονται, διότι τοῦ ἀρέσουν αἱ ἔριδες καὶ οἱ πόλεμοι. Ἡ Ἀφροδίτη εἶναι ἡ θεά της ὁριστητος. Ἔγεννήθη ἀπὸ τὸν ἀφρόδην τῆς θαλάσσης. Εἶναι ἔξοιρετον τὸ κάλλος της καὶ τὰ μάτια της σπινθηροβολοῦν. Ὁ

'Η Ἀρτεμις.

(Μαρμάρινον ἄγαλμα. Νεάπολις).

χε πλήθος θεών εἰς τὴν γῆν,
εἰς τὴν θάλασσαν καὶ εἰς
τὸν κάτω κόσμον. Ἡ μεγα-
λυτέρα καὶ ἀρχαιότερα ἀ-
πὸ τὰς θεότητας τῆς γῆς
ἥτο ἡ Δημήτηρ, ἡ θεά τῆς
γεωργίας, καὶ ἡ κόρη τῆς
Περσεφόνη, ἡ θεά τῆς ἀν-
θήσεως, ἡ δύοια ὠνομά-
ζετο καὶ Κόρη. Ἡ Δημή-
τηρ εἶναι ἀπαρηγήρητος,
διότι δὲ Θεός τοῦ "Ἄδου
Πλούτων ἥπασε τὴν θυγα-
τέρα τῆς καὶ τὴν εἶχε σύ-
ζυγον εἰς τὰ ὑπόγεια βασι-
λειά του. Ἐμεσολάβησεν δὲ
Ζεὺς καὶ ἔγινε συμφωνία
νὰ ἀναβαίνῃ τὴν ἄνοιξιν
εἰς τὴν γῆν, νὰ μένῃ ἐξ μῆ-
νας καὶ τὸν χειμῶνα νὰ
ἐπιστρέψῃ εἰς τὰ σκοτεινὰ
ἀνάκτορα τοῦ Πλούτωνος.

'Αλλ' δὲ πλέον ἀγαπητὸς
ἀπὸ τούς θεούς τῆς γῆς
ἥτο δὲ Διόνυσος, δὲ θεός
τῶν ἀμπέλων καὶ τοῦ τρυ-
γητοῦ, τῶν δόποιον συνο-
δεύουν οἱ Σάτυροι καὶ οἱ
Σειληνοί.

Εἰς τὴν γῆν ἔζων πλήθος
μικρότεροι θεοί καὶ θεαί.
Εἰς τὰ δάση εἰς τὰ σπήλαια
κατώκουν αἱ Νύμφαι, εἰς
τὴν θάλασσαν αἱ Νηρη-
δες. Κάθε δένδρον, κάθε

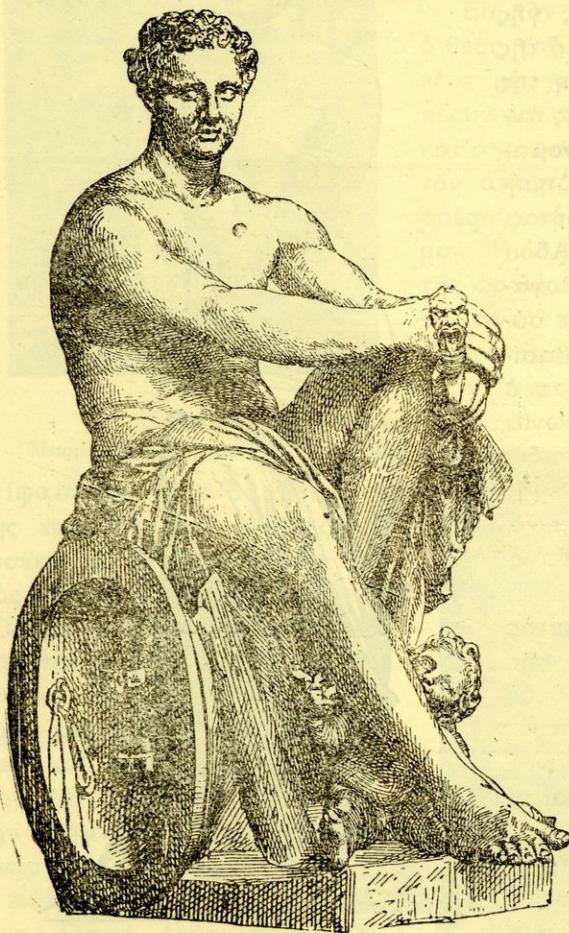

·Η·Αφροδίτη.
Μαρμάρινον ἄγαλμα.
Παρίσιοι, Λούβρον).

πηγή, κάθε ρεῦμα εἶχε τὸν θεόν του. 'Ο ἀρχαῖος "Ἐλλην ἐφαντάζετο ὅλα ἔμψυχα γύρω του, ὅλα γεμάτα ὄφθαλμούς καὶ σύτιά. Τὸ γλυκοφύσημα τοῦ Ζεφύρου, τὸ θρόίσμα τῶν δένδρων, οἱ μακρινοὶ ἥχοι, τοὺς δποίους ἀκούομεν κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς ἀνοίξεως, εἶναι ἀντίλαλοι ἀπὸ τὸν χορὸν καὶ τὸ ἔσμα τῶν νυμφῶν. Αἱ καλαὶ Νηρῷδες ἡμερεύουσαν τὰ ἀγριεμένα κύματα, τὰ δποῖα ἔξεγείρει δ Ποσειδῶν μὲ τὴν τρίαινάν του, καὶ φέρουν πάλιν τὴν γαλήνην.

Οἱ δεοὶ τοῦ "Ἄδου.

'Η ζωὴ αὐτὴ εἶναι ὡραία. Σκοτεινὴ μόνον καὶ θλιβερὰ εἶναι η ζωὴ εἰς τὸν ἄλλον κόσμον. Οἱ ἀνθρώποι, δταν ἀποθανοῦν, πηγαίνουν εἰς ἐν βαθὺ σπήλαιον κάτω ἀπὸ τὴν γῆν, εἰς τὸν "Άδην. 'Εκεῖ κατέβαινε κανεὶς ἀπὸ τὸ ἀκρωτήριον Ταίναρον. Τὴν εἴσο-

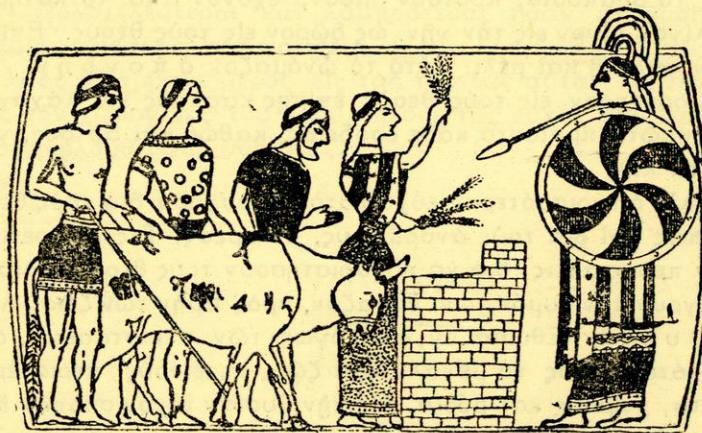

• Ο "Αρης.

δον ἐφύλαττε τρομερὸς κύων, δ Κέρβερος. Εἰς τὸν "Άδην βασιλεύει δ Πλούτων, ἀδελφὸς τοῦ Διὸς καὶ τοῦ Ποσειδῶνος, σκοτεινὸς καὶ δύστροπος.

Οι ήμιθεοί.

‘Η ζωὴ τῶν ἀνθρώπων εἰς τὴν γῆν εἶναι τόσον ὡραῖα, ὥστε τὴν ἐζήλευον οἱ θεοὶ καὶ ἥρχοντο πολλάκις νὰ ζήσουν μὲ τοὺς ἀνθρώπους. Εύνοοῦν πολλούς εὔσεβεῖς καὶ ἔργατικούς ἀνθρώπους καὶ τοὺς προστατεύουν. Πολλάκις νυμφεύονται εἰς τὴν γῆν γυναῖκας καὶ ἀπὸ τὸν γάμον αὐτὸν γεννῶνται παιδιά δυνατά καὶ τολμηρά ἢ σοφοί, οἱ ἥρωες, οἱ νομοθέται· οἱ ποιηταί, δπως δ Ἡρακλῆς, δ Θησεύς, δ Μίνως καὶ ἄλλοι, οἱ δποῖοι

Θυσία.

Εἰς τὸ μέσον δι βωμός, δπου ἔκαμψαν θυσίαν. Πλησίον αὐτοῦ ἡ ιέρεια, ἡ ὁποία τὸν ραντίζει μὲ ὅδωρ. Ὄπισω τὸ ζῶον τὸ ὁποῖον θὰ θυσιάσουν καὶ τὸ ὁποῖον δ ὑπηρέτης κρατεῖ δεμένον μὲ σχοινίον ἀπὸ τὸν πόδα. Οἱ ἄλλοι δύο εἶναι ἀνήρ καὶ γυνή, οἱ ὁποῖοι προσφέρουν τὴν θυσίαν εἰς τὴν Ἀθηνᾶν. Δεξιὰ στέκεται ἡ Ἀθηνᾶ ὠπλισμένη.

κάμνουν μεγάλα καλά εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Αύτοι εἶναι οἱ Ἡμίθεοι, διότι δ εἰς ἀπὸ τοὺς γονεῖς των ἦτο θεός.

Ἡ Λατρεία.

Οἱ Ἑλληνες ἐφαντάζοντο τοὺς θεούς των πολὺ δυνατούς καὶ ἱκανούς νὰ κάμουν μεγάλα καλά καὶ μεγάλα κακά εἰς τοὺς ἀνθρώπους Οἱ θεοί, δπως οἱ ἀνθρωποί, εύχαριστοῦνται, δταν φροντίζῃ κανεὶς δι' αὐτοὺς καὶ τοὺς περιποιεῖται, δυσαρεστοῦν-

ται δέ, δταν τοὺς λησμονοῦν καὶ τοὺς παραμελοῦν. Οἱ Ἔλλη-
νες λοιπὸν ἔκαμνον δ, τι ἐνόμιζον, δτι τοὺς εὐχαριστεῖ καὶ ἀπέ-
φευγον, δ, τι ἡτο δυνατὸν νὰ τοὺς δυσαρεστήσῃ. Τὸ συνηθέστε-
ρον μέσον νὰ εἰναι εὐχάριστοι εἰς τοὺς θεούς των ἡτο νὰ τοὺς
προσφέρουν δῶρα. "Εδιδον λοιπὸν εἰς τοὺς θεούς δ, τι συνήθι-
ζον νὰ δίδουν καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, φαγητά, ἐνδύματα, κο-
σμήματα, ἀγγεῖα κ. ἄ.

Τὸ προχειρότερον δῶρον ἦσαν τὰ φαγητά. Εἰς τὸ τραπέζι
καὶ εἰς τὰ συμπόσια, προτοῦν πίουν, ἔχυνον ἀπὸ τὸ ποτήριόν
των δλίγον οἶνον εἰς τὴν γῆν, ως δῶρον εἰς τοὺς θεούς. Ἐπίσης
ἔχυνον γάλα ἥ καὶ μέλι. Αύτὸ τὸ ὠνόμαζον σ π ο ν δ ἡ ν.

Προσέφερον εἰς τοὺς θεούς ἐπίσης καρπούς καὶ λαχανικά
καὶ τὰ πρωτα προϊόντα κάθε ἐσοδείας, καθὼς καὶ ἄρτους, γλυ-
κύσματα κτλ.

'Αλλ' ἡ περισσότερον εὐχάριστος προσφορά διὰ τοὺς θεούς
ἡτο, δπως καὶ διὰ τοὺς ἀνθρώπους, τὸ κρέας. Εἰς ἔξαιρετικάς
λοιπὸν περιστάσεις, διὰ νὰ εὐχαριστήσουν τοὺς θεούς ἥ διὰ νὰ
ἀποφύγουν τὸν θυμόν των, ἔσφαζον, πρὸς τιμήν των ζῷα. Αύτὴ
ἡτο ἥ θ υ σ ί α. Ἐθυσίαζον ἀναλόγως τῶν περιστάσεων, ἀπὸ
τὰ μικρότερα ἔως τὰ μεγαλύτερα ζῷα, πετεινούς, περιστέρια,
πρόβατα, χοίρους καὶ βόδια. Μέ τὴν θυσίαν εἶχον σκοπὸν ἥ νὰ
εὐχαριστήσουν τὸν θεόν ἥ νὰ τοῦ ζητήσουν κάποιαν χάριν. Τὴν
παράκλησιν αὐτὴν ἔλεγον προσευ χ ρή ν. 'Η θυσία λοιπὸν
καὶ ἥ προσευχὴ ἡτο ἥ λατρεία τῶν Ἔλλήνων.

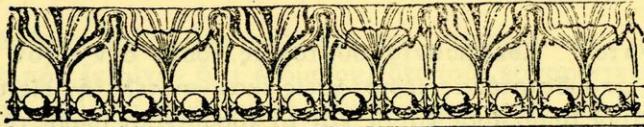
Τόπος τῆς λατρείας ἡτο ἥ οἰκία ἐκάστου ἥ μέρος, δπου
ἐνόμιζον, δπου εὐχαριστοῦνται νὰ μένουν οἱ θεοί, κορυφαὶ τῶν
βουνῶν, δάση, κῆποι κτλ. 'Υπῆρχον δενδροφυτευμένα μέρη, τὰ
δποῖα ἐτριγύριζον μὲ τοῖχον ἥ φράκτην καὶ τὰ εἰχον ἀφιερω-
μένα εἰς τοὺς θεούς. Αύτὰ τὰ ἔλεγον ιερά ἄλση ἥ καὶ μό-
νον ιερά.

'Ἐντὸς τοῦ ιεροῦ ἡτο δ β ω μ ὁ σ, λιθίνη τράπεζα μὲ ἐστίαν
εἰς τὸ μέσον. Βωμοὶ ὑπῆρχον καὶ ἐμπρὸς εἰς τοὺς ναούς. 'Αλλά
καὶ κάθε οἰκία εἶχε τὸν μικρὸν βωμὸν της καὶ τὴν ἐστίαν. 'Ἐκεῖ
ἔκαμνεν ἥ οἰκογένεια τὰς προσευχάς της κοὶ τὴν προσφοράν.
'Ἐκεῖ ἐλάτρευον κυρίως τοὺς νεκρούς προγόνους. Οἱ ἀρχαῖοι
ἡθελον νὰ ἔχουν παιδιά καὶ ἀπογόνους, διὰ νὰ τοὺς τιμοῦν μετά

τὸν θάνατον. Ἐθεωροῦντο δυστυχεῖς, ὅσοι δὲν εἶχον τέκνα.

Εἰς σπουδαιοτέρας περιστάσεις ἔκαμνον τελετήν εἰς τὰ ιερά καὶ εἰς τοὺς δημοσίους ναοὺς καὶ τὸ κυριώτερον μέρος τῆς τελετῆς ἦτο ἡ θυσία. Ὁ ιερεὺς ἔσφαζε τὸ ζῷον, τὸ ἔγδερνεν ἐπάνω εἰς τὴν τράπεζαν, ὥρισμένα μέρη ἔρριπτεν εἰς τὴν φωτιάν, ἢ δποία ἔκαπεν εἰς τὴν ἑστίαν τοῦ βωμοῦ, καὶ τὸ ὑπόλοιπον μέρος τοῦ ζώου ἔψηνον καὶ ἔτρωγον μαζὶ μὲ τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους, τοὺς δποίους εἶχον προσκαλέσει εἰς τὴν θυσίαν.

Πολυτελέστεραι καὶ λαμπρότεραι ἥσαν αἱ θυσίαι, τὰς δόπιας προσέφερεν ἡ πολιτεία εἰς τὰς ἐπισήμους ἑορτάς. "Ολος δ λαδὸς ἐλάμβανε μέρος εἰς τὰς τελετὰς αὐτάς, συνηθροίζετο εἰς τὸν χῶρον πρὸ τοῦ ναοῦ, ἥκουε τὰς εὔχας τῶν Ἱερέων καὶ παρηκολούθει τὰς θυσίας.

ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΑΠΟΤΕΛΟΥΝ ΕΝ ΕΘΝΟΣ

‘Η ἀνεξαρτησία τῶν πόλεων.

Οἱ ἀρχαῖοι “Ἐλλῆνες δὲν κατώρθωσαν νὰ ἐνωθοῦν εἰς ἐν κράτος. Ἐκάστη δπωσδήποτε σημαντικὴ πόλις ἔμενεν ἀνεξάρτητος καὶ ἐσχημάτιζε μὲ τὰ περίχωρά της ἰδιαίτερον κράτος. Εἶχε τὴν διοίκησιν, τοὺς ἄρχοντας, τὸν στρατόν, τὴν ἀστυνομίαν της. Ἔὰν εἰς Κορίνθιος ἤρχετο εἰς τὰς Ἀθήνας, ἐθεωρεῖτο ἐκεῖ ὡς ὑπήκοος ξένου κράτους. Δὲν εἶχε δικαίωμα νὰ ψηφίζῃ, νὰ γίνῃ δημόσιος ὑπάλληλος, ἄρχων, νὰ ἀγοράσῃ κτῆμα, οὕτε νὰ νυμφευθῇ γυναῖκα Ἀθηναίαν.

Οἱ ἀρχαῖοι ἔδιδον μεγάλην σημασίαν εἰς τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν πόλεων. Ἡσαν πρόδυτοι νὰ πολεμήσουν καὶ νὰ χύσουν τὸ αἷμα των, διὰ νὰ προστατεύσουν τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς πόλεως των, δπως ἡμεῖς τοῦ κράτους μας. Αὐτὸ ἔκαμε τοὺς “Ἐλλῆνας νὰ μὴ κατορθώσουν νὰ ἐνωθοῦν εἰς ἐν κράτος.

Οι δεσμοὶ μεταξύ τῶν Ἀλλήνων.

Διεσκορπισμένοι εἰς τὰ τέσσαρα ἄκρα τῆς Μεσογείου, διηρημένοι εἰς ἀναρίθμητα κράτη, οἱ “Ἐλλῆνες δὲν ἔπαινον νὰ αἰσθάνωνται, δτι ἀνήκουν εἰς μίαν οἰκογένειαν, δτι ἀποτελοῦν ἔνα λαόν. Εἶχον μεγάλην ἰδέαν διὰ τὸ ἔθνος των. Αὐτοὶ ἀπετέλουν ἔξαιρετικὴν φυλὴν ἀπέναντι τῶν ἄλλων λαῶν, τοὺς δποίους ὡνόμαζον ὅλους ἀδιακρίτως βαρβάρους. Ὑπῆρχον ἴσχυροί δεσμοί, οἱ δποῖοι τοὺς ἐκράτουν ἡνωμένους, εἰς δποιονδήποτε σημεῖον τῆς γῆς καὶ ἀν εύρισκοντο. Τοὺς ἐκράτουν δηλαδὴ ἡνωμένους τὰ ἔχῆς πράγματα: δτι ὠμίλουν τὴν ἰδίαν γλωσσαν, εἶχον τὰ ἰδια ἔθιμα, ἐλάτρευον τοὺς ἰδίους θεούς, διωργάνων κοινούς ἀγῶνας, εἶχον κοινούς τόπους προσκυνήματος, νασούς καὶ μαντεῖα.

Ἐνῷ εἰς παλαιοτέρους χρόνους αἱ ἐλληνικαὶ φυλαὶ εἶχον διάφορα ὀνόματα, ἐλέγοντο Ἀχαιοί, Ἰωνες, Δωριεῖς κτλ., τὴν

έποχὴν αὐτὴν ἔλαβον καὶ κοινὸν ὄνομα, ὧνομάσθησαν δηλαδὴ δόλοι μαζὶ "Ε λ λ η ν ες.

'Αργότερα, διὰ νὰ ἔξηγήσουν τὴν ἐνότητα αὐτὴν, διηγήθησαν ἔναν μῦθον. Κάποτε ἦγινε φοβερὸς κατακλυσμὸς εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὰ γερά ἔπινξαν δλους τοὺς κατοίκους. Ἐσώθη μόνον ἔνας βασιλεὺς, δ Δευκαλίων, μὲ τὴν σύζυγόν του τὴν Πύρραν, μέσα εἰς ἐν πλοιάριον, τὸ δποῖον ἥλθε καὶ ἐστάθη εἰς τὸ δρος Παρνασσόν. Ὁ Δευκαλίων καὶ ἡ Πύρρα κατὰ συμβουλὴν τοῦ Διὸς ἔρριπτον πέτρας δπισθέν των, αἱ δποῖσι ἐγίνοντο ἀνθρωποι. Ἔγιναν λοιπὸν νέοι ἀνθρωποι εἰς τὴν Ἑλλάδα, οἱ δποῖοι ώμίλουν δλοι τὴν Ἰδίαν γλῶσσαν καὶ εἶχον τὰς Ἰδίας συνηθείας. Ὁ Δευκαλίων εἶχε ἔναν υἱόν, δ δποῖος ώνομάζετο "Ελλην. Ἀπὸ αὐτὸν ὧνομάσθησαν οἱ νέοι ἀνθρωποι "Ελληνες.

"Εδιμα—Θρησκεία—Γλῶσσα.

Οἱ "Ελληνες ώμίλουν δλοι τὴν Ἰδίαν γλῶσσαν, τὴν ἐλληνικήν. Ἡ γλῶσσα των εἶχε διαφορὰς ἀπὸ τόπους εἰς τόπον, δπως δλαι αἱ γλῶσσαι τοῦ κόσμου, δηλαδὴ δι αλ ἐκ τούς δπως λέγουν. "Αλλ" αὐτὸ δὲν τοὺς ἡμπόδιζε νὰ συνεννοοῦνται. Τὰς ἄσματα, τὰ ποιήματα, αἱ γνώσεις, διεδίδοντο εύκόλως ἀπὸ τὸ ἐν ἄκρον τοῦ ἐλληνισμοῦ ἔως τὸ ἄλλο, τὰ βιβλία, εἰς δποιανδήποτε διάλεκτον καὶ ἥσαν γραμμένα, ἐδιαβάζοντο ἀπ' δλους τοὺς "Ελληνας.

"Ἐπίσης εἶχον κοινὰ ἔθιμα. Συμπεριεφέροντο, ἐνεδύοντο, ἔτρωγον καὶ ἐκοιμῶντο, ἀνέτρεφον τὰ τέκνα των κατὰ τὸν Ἰδιον ἡ δμοιον τρόπον. Ἡσαν ἡμερώτεροι καὶ περισσότερον πολιτισμένοι ἀπὸ δλους τοὺς ἄλλους λαούς.

Οἱ "Ελληνες εἶχον τὴν Ἰδίαν θρησκείαν. Ἐλάτρευον τοὺς Ἰδίους μεγάλους θεούς, εἶχον τὰς Ἰδίας παραδόσεις, τοὺς Ἰδίους μύθους διὰ τοὺς θεούς καὶ τοὺς ἥρωάς των, τοὺς ἐλάτρευον κατὰ τὸν Ἰδιον τρόπον.

Οἱ πανελλήνιοι ἀγῶνες.

Διὰ νὰ τιμήσουν τοὺς θεούς ἡ τοὺς ἥρωάς των οἱ "Ελληνες ἔκαμνον μεγαλοπρεπεῖς ἔορτάς. Ἔγινοντο τότε πολλαὶ θυσίαι καὶ τελεταὶ, ἔψαλλον, ἔχόρευον καὶ ἔκαμνον ἀγῶνας.

"Ἐκάστη πόλις εἶχε τὰς ἔορτάς καὶ τοὺς ἀγῶνας της. Μὲ

ρικοὶ ἀγῶνες δῆμως ἔγιναν ὀνομαστοὶ καὶ κατήντησαν Πάνελλήνιον ἢ νιον. Ἀπὸ δὲ δηλαδὴ τὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος, ἀπὸ τὰς μακρινωτέρας ἀκόμη ἀποικίσις, ἥρχοντο οἱ Ἑλληνες διὰ νὰ λάβουν μέρος εἰς σύτούς.

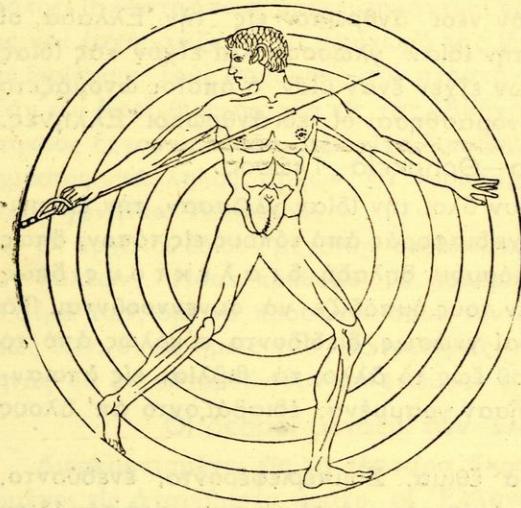
Οἱ Ἑλληνες εἶχον ἔξαιρετικὴν ἀγάπην εἰς τοὺς ἀγῶνας, οἱ δποῖοι ἔδιδον τὴν εὐκαιρίαν νὰ δείξουν τὴν δύναμιν καὶ τὴν ὡραιότητα τοῦ σώματός των καθὼς καὶ τὰ πλούτη των. Εἰς τοὺς μεγάλους ἀγῶνας ἔτρεχον ἀπὸ δὲ τὰ μέρη, ἢ διὰ νὰ ἐπι-

δείξουν τὸ σῶμα καὶ τὰς ἴκανότητάς των, ἢ νὰ ἰδοῦν τοὺς νέους νὰ ἀγωνίζωνται

Εἰς τοὺς ἀγῶνας οἱ Ἑλληνες ἐδεικνυον ἐπίσης τὰς πνευματικάς των ἴκανότητας. Οἱ ποιηταὶ ἀπήγγελλον ἐκεῖ τὰ ποιήματά των, οἱ μουσικοὶ ἐπαιζον τὰς νέας συνθέσεις των, οἱ σοφοὶ ἀνεγίνωσκον τὰ βιβλία των.

Εἰς τοὺς ἀγῶνας ἔβλεπε κανεὶς τὴν ὡραιότητα, τὴν δύναμιν καὶ τὴν εὐφυΐαν τῶν Ἑλλήνων. Αἱ συναθροίσεις εἰς τοὺς τόπους τῶν κοινῶν ἀγώνων ἔδιδον ζωηράν εἰκόνα τῆς ἐνότητος τοῦ ἔθνους καὶ τῆς δυνάμεως καὶ τοῦ μεγαλείου τοῦ ἐλληνισμοῦ.

Οἱ Πανελλήνιοι ἀγῶνες ἦσαν τέσσαρες: 1) τὰ Ὁλύμπια ἢ Ὄλυμπιακοὶ ἀγῶνες, οἱ δποῖοι ἐτελοῦντο εἰς τὴν Ὄλυμπιαν τῆς Ἡλείας πρὸς τιμὴν τοῦ Διός. 2) Τὰ Πύθια, τὰ δποῖα ἐτελοῦντο εἰς τοὺς Δελφοὺς πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος. 3) Τὰ Ἰσθμια, τὰ δποῖα ἐτελοῦντο εἰς τὸν Ἰοθμὸν τῆς Κορίνθου

Ἀκοντιστής.

πρὸς τιμὴν τοῦ Ποσειδῶνος καὶ 4) τὰ Νέμεα, τὰ δποῖα ἔτελοῦντο εἰς τὴν Νεμέαν πρὸς τιμὴν τοῦ Διός.

Τὰ Ὀλύμπια.

Οἱ ὀνομασιότεροι ἔξ δλων ἦσαν οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες, οἱ δποῖοι ἔτελοῦντο κατὰ τετραετίαν εἰς τὴν Ὀλυμπίαν τῆς Ἡλιδος πρὸς τιμὴν τοῦ Διός. Ἡσαν μεγάλη ἔθνική πανήγυρις, Κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτῶν cὶ ἔριδες καὶ οἱ πόλεμοι μεταξὺ τῶν πόλεων ἔπαινον. Οἱ ἵεροι χῶροις, τοῦ δποίου τὸ μέσον κατεῖχεν δ ναὸς τοῦ Ὀλυμπίου Διός, ἐπλημμύριζεν ἀπὸ πλήθη καὶ ζωηρότητα καὶ οἱ Ἐλληνες, δταν ἔβλεπον τοὺς δμογενεῖς των συνηθροισμένους ἀπὸ τὰ τέσσαρα ἄκρα τοῦ κόσμου καὶ συναδελφωμένους ἔκει, ἥσθάνοντο ἐσυτούς πολὺ δυνατούς. Ἀπὸ τὰς μεγαλυτέρας τιμὰς ἥτο νὰ νικήσῃ κανεὶς εἰς τὴν Ὀλυμπίαν.

Οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες διήρκουν πέντε ἡμέρας, ἀλλὰ αἱ ἑτοιμασίαι δι' αὐτοὺς ἥρχιζον πολὺ ἐνωρίτερα, πρὸ ἐνὸς μηνός. Τὴν πρώτην ἡμέραν ἔγινοντο μεγάλαι θυσίαι εἰς τοὺς θεούς. Κατόπιν ἔδιδον δροκον οἱ Ἐλλανοδίκαι, οἱ κριταὶ δηλαδὴ τῶν ἀγώνων, δτι θὰ κρίνουν μὲ δικαιοσύνην καὶ χωρὶς πάθος τοὺς ἀγωνιστάς. Ἔπειτα μὲ τὴν σειράν των ὠρκίζοντο καὶ οἱ ἀγωνισταί, δτι ἔγυμνάσθησαν, δπως ἀπῆτε δ νόμος, ἐπὶ δέκα μῆνας εἰς τὰς πατρίδας των, καὶ δτι θὰ ἀγωνισθοῦν τιμίως καὶ χωρὶς δόλον.

Τὴν δευτέραν, τρίτην καὶ τετάρτην ἡμέραν ἔγινοντο οἱ ἀγῶνες. Ἔκαμνον δλων τῶν εἰδῶν τὰ ἀγωνίσματα. Ἐτρεχον, ἐπάλαιον, ἔρριπτον τὸν δίσκον καὶ τὸ ἀκόντιον, ἐδοκίμαζον τὴν δύναμιν τῆς πυγμῆς. Ἡρχοντο ἔπειτα τὰ μεγάλα ἀγωνίσματα, ή ἴπποδρομία καὶ ή ἀρματοδρομία μὲ τέσσαρας ἴππους, τὸ

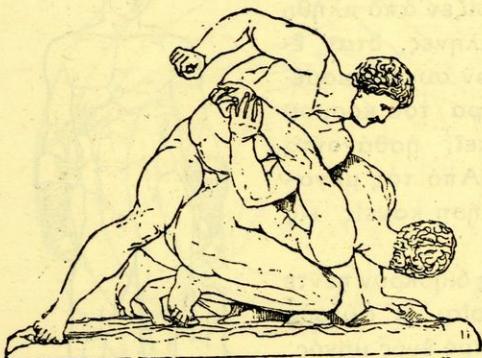

Πυγμάχος.

τέ έθριπ πον. 'Η τιμητικωτέρα νίκη ἦτο εἰς τὸν δρόμον, ἀλλ' ἡ λαμπροτέρα ἦτο τοῦ τεθρίππου.

'Η πέμπτη ἦτο ἡ τελευταία καὶ ἡ λαμπροτέρα ἡμέρα τῶν ἀγώνων. "Οπισθεν τοῦ ναοῦ τοῦ Διὸς ύπηρχε παλαιοτάτη ἐλαίσα, δὲ κότινος, δπως τὴν ἔλεγον, ἀπὸ τὴν ὁποίαν παῖς ἀμφιθαλής, τοῦ δποίου δηλαδὴ ἔζων καὶ οἱ δύο γονεῖς, ἔκοπτε μὲ χρυσοῦν δρέπανον 17 κλάδους. 'Απ' αὐτοὺς κατεσκεύαζον 17 στεφάνους δεμένους μὲ ταινίας, διότι 17 ἦσαν καὶ τὰ ἀγωνίσματα, διὰ τὰ δποία ἐδίδοντο βραβεῖα.

'Ο κόσμος ἐτίμα πολὺ τοὺς νικητάς. "Οταν οἱ Ἑλλανο-δίκαιοι ἔθετον εἰς τὴν κεφαλήν των τὸν στέφανον, τὰ πλήθη

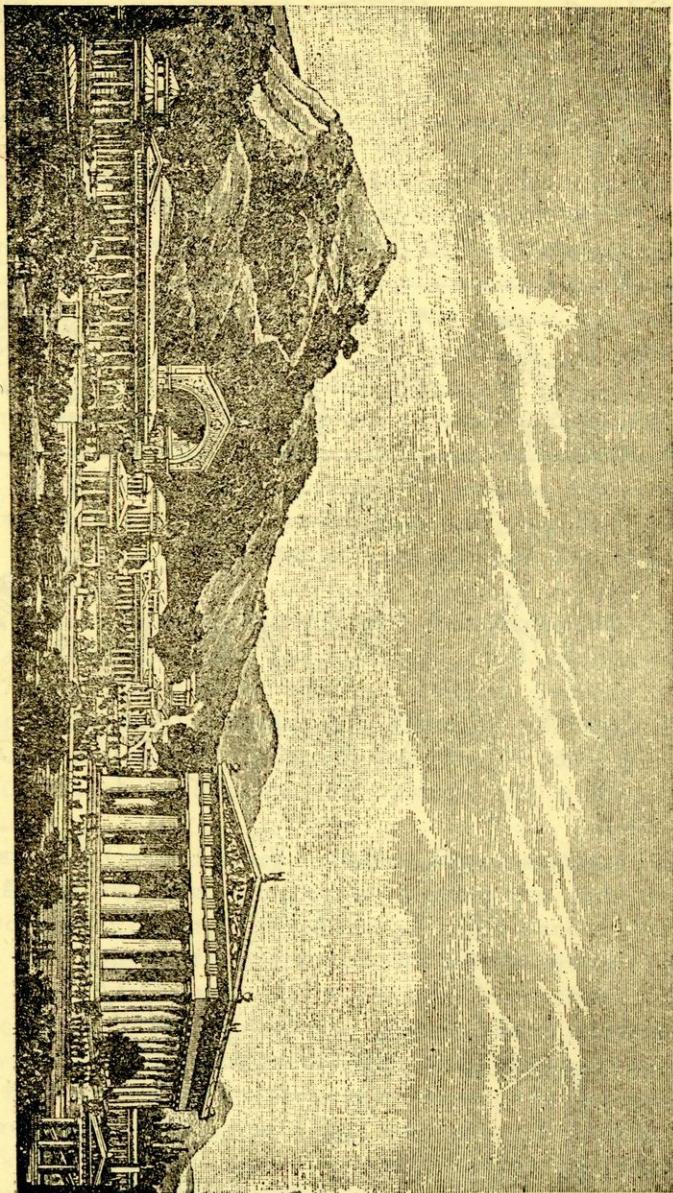
Παλαισταί.

ἔξεσπων εἰς φωνὰς ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἔρριπτον εἰς τοὺς νικητάς ἄνθη. Τὴν ἡμέραν αὐτῆν οἱ νικηταὶ ἐκάλουν εἰς γεῦμα τοὺς φίλους καὶ συμπατριώτας των, ἐψαλλον, διεσκέδαζον καὶ τὴν ἄλλην ἡμέραν ἀνεχώρουν διὰ τὰς πατρίδας των.

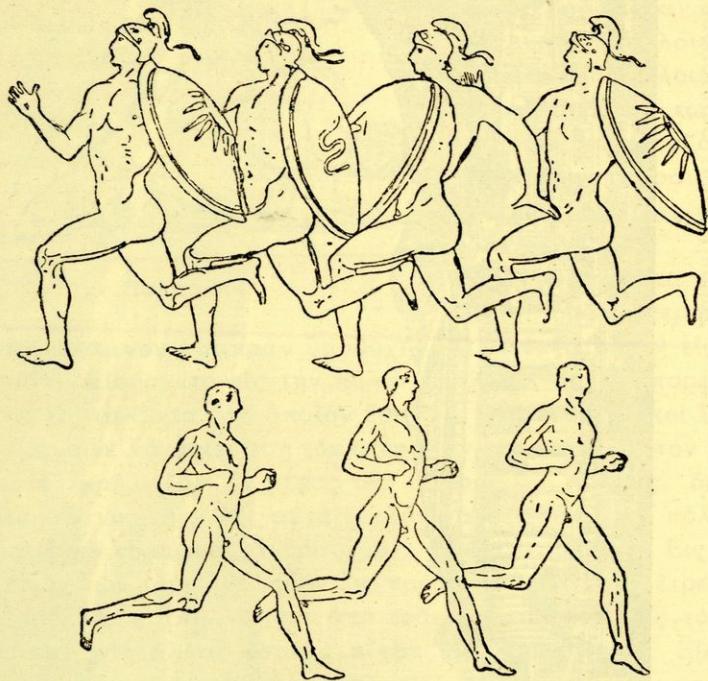
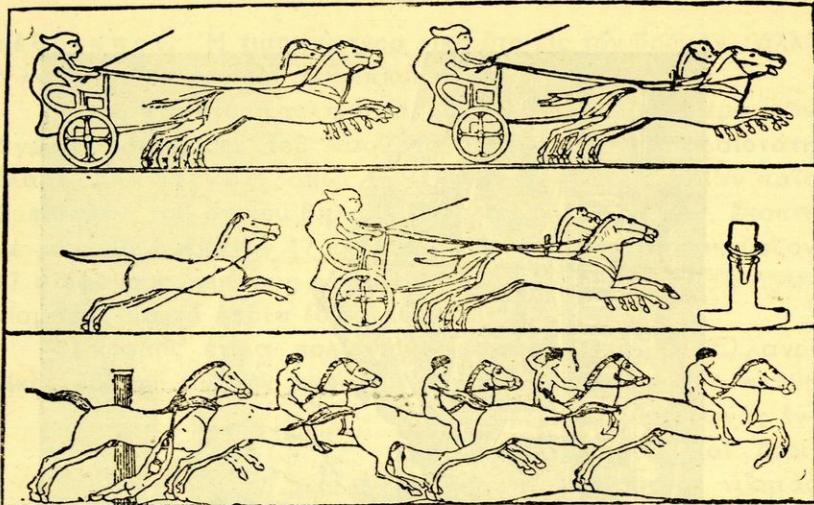
Οἱ συμπολῖται τοῦ νικητοῦ ἦσαν ὑπερήφανοι

καὶ τοῦ ἔκαμνον λαμπράν ύποδοχήν, διαν ἐπέστρεφεν εἰς τὴν πατρίδα. Εἰσήρχετο εἰς τὴν πόλιν στολισμένος μὲ πορφύραν ἐπάνω εἰς τὸ ἄρμα, τὸ δποῖον ἔσυρον τέσσαρες λευκοὶ ἵπποι, καὶ ἐπήγαινε νὰ ἀφιερώσῃ τὸν στέφανον τῆς νίκης εἰς τὸν ναόν. Κάποτε ἐκρήμνιζον ἐν μέρος τοῦ τείχους τῆς πόλεως, διὰ νὰ περάσῃ δὲ νικητής. Μὲ αὐτὸν ἥθελον νὰ δείξουν, διτὶ πόλις, ἡ δποία ἔχει τοιούτους ἄνδρας, δὲν χρειάζεται τείχη. Εἰς δλην τὴν ζωήν των τοὺς ἔθεωρουν ως πρόσωπα Ἱερά, τοὺς ἔτρεφε τὸ δημόσιον, τοὺς ἀπήλλασσεν ἀπὸ τοὺς φόρους καὶ εἰς τὸ θέατρον, καὶ τὰς ἄλλας ἔօρτας εἶχον τιμητικὴν θέσιν. Εἰς τὴν Σπάρτην δὲ νικητὴς εἶχε θέσιν πλησίον τοῦ βασιλέως κατὰ τὴν μάχην, ἦτο δηλαδὴ ὑπασπιστής του.

Αναπαράστασις της Ολυμπίας,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Οι Ἀγῶνες. Ἀρματοδρομίαι, ἵπποδρομίαι, δρόμος.
(Παραστάσεις ἀπὸ ἀγγεῖα).

Ἐνδοξοὶ ποιηταὶ καὶ μουσικοὶ ὑμνησαν τοὺς νικητὰς τῶν μεγάλων Ἀγώνων.

Τὸ Μαντεῖον τῶν Δελφῶν.

Μερικοὶ ναοὶ τῆς Ἑλλάδος ἦσαν πολὺ δόνομαστοί καὶ ἀπὸ πολλὰ μέρη ἐπήγαινον νὰ τοὺς προσκυνήσουν. Περιφημότεροι ἀπ’ ὅλους ἦσαν ἔκεινοι, εἰς τοὺς δόποιους ἐπήγαινον οἱ Ἑλλήνες νὰ ζητήσουν τὴν συμβουλὴν τοῦ θεοῦ εἰς τὰ δύσκολα ζητήματά των. Τοὺς ναοὺς αὐτοὺς ὠνόμαζον μαντεῖα καὶ τὴν συμβουλὴν, τὴν δόποιαν ἔδιδον οἱ Ἱερεῖς ἀπὸ μέρους τοῦ θεοῦ, χρησμόν.

Περίφημον ἔγινε εἰς τοὺς καλοὺς χρόνους τῆς Ἑλλάδος τὸ μαντεῖον τοῦ θεοῦ Ἀπόλλωνος εἰς τοὺς Δελφούς, οἱ δόποιοι εὔρισκονται εἰς τὴν Φωκίδα πλησίον τοῦ ὄρους Παρνασσοῦ. Ἡ τοποθεσία τοῦ μαντείου ἦτο ἔξαιρετική. Εἰς ὑψηλὴν θέσιν, περικυκλωμένον ἀπὸ δάση καὶ ἀποκρήμνους βράχους, ἔδιδε τὴν ἐντύπωσιν τοῦ μεγαλείου καὶ ἐφαίνετο κατάληλον, διὰ νὰ κατοικήσῃ ἔκει διθέδρις.

Εἰς τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν ἥρχοντο ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος. Οἱ ξένοι βασιλεῖς ἀκόμη ἐζήτουν τὴν συμβουλὴν τοῦ Ἀπόλλωνος. Εἰς τὸ βάθος τοῦ ναοῦ ὑπῆρχεν ἄνοιγμα τῆς γῆς, ἐν βάραθρον, ἀπὸ τὸ δόποιον ἐξήρχοντο ψυχροὶ ἀτμοί. Οἱ ἀτμοὶ ἐζάλιζον ἐκεῖνον, δοποῖος τοὺς ἀνέπνεεν. Ἐπάνω εἰς τὸ ἄνοιγμα αὐτὸς εἶχον τοποθετήσει ἔνα τρίποδα καὶ ἀπάνω εἰς αὐτὸν κάθισμα.

Ἡ Ἱερεία τοῦ Ἀπόλλωνος, ἡ Πυθία, ἀφοῦ εἰσήρχετο εἰς τὸν ναὸν, ἔπινεν ὕδωρ ἀπὸ μίαν πηγήν, ἡ δοποία ἦτο ἔκει πλησίον, ἐμάσσα φυλλα δάφνης καὶ ἐκάθητο εἰς τὸν τρίποδα. Ζαλισμένη ἀπὸ τοὺς ἀτμοὺς ἐπρόφερε φράσεις ἀσυναρτήτους, τὰς δοποίας οἱ Ἱερεῖς μετέτρεπον εἰς ἐμμέτιρους ἀπαντήσεις. Αἱ ἀπαντήσεις αὐταί, οἱ δοποῖαι ἐλέγοντο χρησμοί, ἦσαν σκοτειναὶ καὶ ἡδύναντο νὰ ἔχουν διαφόρους ἐξηγήσεις, πολλάκις ἀντιθέτους. Ὁ Κροῖσος π.χ., δοποῖος εἶχε πόλεμον μὲ τὸν βασιλέα τῆς Περσίας, ἔλαβεν τὸν χρησμόν, δτι, ἀν περάσῃ τὸν ποταμὸν Ἀλυν, θὰ καταστρέψῃ ἔνα μεγάλον κράτος. Ἐπέρασε τὸν ποταμὸν καὶ κατέστρεψε τὸ ἴδικόν του μεγάλον κράτος, διότι ἐνικήθη.

Οἱ προσκυνηταὶ ἔδιδον τόσα πολλὰ δῶρα, ὥστε ἐκάστη πόλις ἔκτισεν ἐκεῖ πλησίον ἴδιαίτερον θησαυροφυλάκιον, διὰ νὰ τοποθετηθοῦν τὰ δῶρα τῶν κατοίκων τῆς. Οἱ Ἱερεῖς τῶν Δελφῶν ἥσαν σοφοὶ ἄνθρωποι, οἱ δποῖοι ἔδωσαν ὠφελίμους συμβουλάς εἰς τοὺς Ἑλληνας.

‘Ο ‘Ἐλληνικὸς κόσμος εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ Ε’ αἰῶνος.

Κατὰ τὸ τέλος τοῦ βου καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ 5ου αἰῶνος οἱ ‘Ἐλληνες ἀπετέλουν δλόκληρον κόσμον, δ ὅποῖος ἔξετείνετο ἀπὸ τὰ βάθη τοῦ Εὔξείνου Πόντου μέχρι τοῦ πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτάρ. ‘Ο κόσμος αὐτὸς ἦτο διηρημένος εἰς πολλὰ μικρὰ κράτη. Ἀλλὰ συνεδέετο μὲ ἰσχυρούς δεσμούς, μὲ τὴν γλώσσαν, τὴν θρησκείαν, τὰ ἥθη καὶ ἔθιμα, τοὺς κοινούς ἀγῶνας καὶ τὰ κοινὰ προσκυνήματα. Εἰς δποιον σημεῖον τῆς γῆς καὶ ἀν ἥσαν οἱ ‘Ἐλληνες, εἶχον πάντοτε τὴν συνείδησιν, δτι ἀποτελοῦν ἔν ἔθνος καὶ ἥσαν ὑπερήφανοι, διότι ἀνῆκον εἰς τὸ ἀνώτερον ἔθνος τῆς γῆς.

‘Ο ‘Ἐλληνικὸς κόσμος τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἦτο γεμάτος ἀπὸ νεότητα καὶ δύναμιν, ἔτοιμος νὰ ἐκτελέσῃ μεγάλα καὶ ἀξιοθάумαστα ἔργα.

‘Ἐλλανοδίκης.
Στεφανώνει νικητὴν ἔφηβον.

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΑΤΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

2400—1400 π. Χ.	περίπου	Κρητικός πολιτισμός.
2000—1700	»	Οι Ἀχαιοὶ ἔρχονται εἰς τὴν Ἑλλάδα.
1500	»	Ἄκμάζουν αἱ Μυκῆναι.
1100	»	Ἐπιδρομὴ τῶν Δωριέων,
900	»	Ὀργανώνεται τὸ Σπαρτιατικὸν Κράτος.

ΣΤ' ΑΙΩΝ

594	»	Σόλων καὶ νομοθεσία του.
560—527	»	Διοίκησις Πεισιστράτου.
510	»	Κατάλυσις τυραννίας.
507	»	Κλεισθένης καὶ μεταρρυθμίσεις του.

ΠΙΝΑΞ ΕΙΚΟΝΩΝ ΚΑΙ ΧΑΡΤΩΝ

---

1. Χάρτης τῆς Ἑλλάδος	σελ.	6
2. Ἀρχαῖον νόμισμα τῶν Ἀθηνῶν	»	8
3. Ἐργαλεῖα τῆς ἐποχῆς τοῦ λίθου	»	10
4. Τύπος Κρητῶν	»	11
5. Ἀνάκτορον τῆς Κνωσσοῦ	»	12
6. Ἡ αἴθουσα τοῦ θρόνου	»	13
7. Ὁ Πρίγκιψ μὲ τὰ κρῖνα	»	14
8. Κρητικὸν ἀγγεῖον	»	15
9. Κρητικὸν ἀγγεῖον	»	16
10. Σφραγιδόλιθος κρητικὸς	»	18
11. Ὁ τύπος τῶν Ἀχαιῶν	»	20
12. Κυνήγιον ἀγριοχοίρου (Τοιχογραφία Τίρυνθος)	»	22
13. Μυκηναϊκὰ ἀγγεῖα	»	23
14. Ἡ Πόλη τῶν Λεόντων εἰς τὰς Μυκῆνας	»	24

15. Μυκηναϊκά έγχειρίδια	σελ.	25
16. 'Η Κυρία μὲ τὴν πυξίδα (Τοιχογραφία Τίρυνθος)	»	27
17. Μυκηναϊκαὶ ἀσπίδες (τοιχογραφία)	»	28
18. 'Ο Ήρακλῆς καὶ οἱ Ίπποι τοῦ Διομήδους (μαρμάρινον σύμ- πλεγμα)	»	31
19. Γεωμετρικὸν ἀγγεῖον	»	32
20. Χάρτης τῆς Αἰγαίου	»	34
21. Τύπος Αἰγυπτίου	»	36
22. Σκηναὶ γεωργίας (τοιχογραφία)	»	37
23. Αἱ Πυραμίδες καὶ ἡ Μεγάλη Σφίγξ	»	38
24. Ἱερογλυφικά	»	38
25. Ὁβελίσκος	»	39
26. Χάρτης Παλαιστίνης καὶ Φοινίκης	»	40
27. Τύπος Φοινίκος	»	41
28. Χάρτης φοινικικῆς ἐξαπλώσεως	»	42
29. Φοινικικὰ πλοῖα	»	44
30. Αἰγυπτιακὴ Σφίγξ	»	45
31. 'Ο "Ομηρος"	»	47
32. Πολεμιστὴς ἀποχαιρετῶν τὴν γυναικα του (ἀπὸ ἀγγεῖον)	»	48
33. Ἀχιλλεὺς καὶ Πάτροκλος (ἀπὸ ἀγγεῖον)	»	50
34. 'Ο Διόνυσος ταξιδεύει (ἀπὸ ἀγγεῖον)	»	52
35. Νόμισμα Κυζίκου	»	54
36. Νόμισμα Κυρήνης	»	54
37. Νόμισμα Κρότωνος	»	55
38. Νόμισμα Ζάγκλης	»	55
39. Νόμισμα Ἰμέρας	»	55
40. Χάρτης Μεγάλης Ἑλλάδος	»	56
41. Χάρτης τοῦ ἔλληνικοῦ αόσμου	»	57
42. Νόμισμα Κύπρου	»	58
43. Νόμισμα Ἐφέσου	»	63
44. Χάρτης τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος	»	64-65
45. Νόμισμα Μαγνησίας	»	70
46. 'Ο τάφος τοῦ Κύρου	»	72
47. Πέρσης Βασιλεὺς	»	73
48. Περσικὸν κιονόκρανον	»	74
49. Κόρινθος καὶ Ἀκροκόρινθος	»	76
50. Ἐρείπια μεγάλου ναοῦ τῆς Σικελίας	»	78
51. Νόμισμα Συρακουσῶν	»	80
52. Νόμισμα Ἀκράγαντος	»	80
53. Κορινθιακὸν ἀγγεῖον	»	81
54. Ὁπλῖται Σπαρτιάται	»	89
55. Νόμισμα Σπάρτης	»	93
56. Χάρτης τῆς ἀρχαίας Ἀττικῆς	»	95

57. Παλαιότερα ἀθηναϊκά πλοῖα (ἀπὸ ἄγγειον)	σελ.	99
58. Σκηναὶ ἀπὸ τὴν ζωὴν τῶν γεωργῶν (ἀπὸ ἄγγειον)	»	104
59. Τρύγος (ἀπὸ ἄγγειον)	»	105
60. Ἀθηναϊκὸν ἄγγειον (στάμνος)	»	108
61. Ἀθηναϊκὸν ἄγγειον (ἀμφορεύς)	»	111
62. Ὁ Ζεύς.	»	112
63. Ἀπόλλων κιθαρῳδός	»	113
64. Ἡ Ἀθηνᾶ	»	114
65. Ἡ Ἄρτεμις	»	114
66. Ἡ Ἀφροδίτη	»	115
67. Ὁ Ἄρης	»	116
68. Θυσία	»	117
69. Ἀκοντιστής	»	122
70. Πυγμάχος	»	123
71. Παλαισταὶ	»	124
72. Ἀναπαράστασις τῆς Ὀλυμπίας	»	125
73. Οἱ ὀγώνες	»	126
74. Ἑλλανοδίκης στεφανώνει νικητὴν ἔφηβον	»	128

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1. ΟΙ ΑΡΧΑΙΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ

‘Η χώρα καὶ ἡ ἱστορία των σελ. 5—8.

Αἱ ἑλληνικαὶ χῶραι.—Τὰ φυσικὰ χαρίσματα τῆς χώρας.—‘Η ἑλληνικὴ ἱστορία.

2. ΠΑΛΑΙΟΤΑΤΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Οἱ Αἰγαῖοι καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῆς Κρήτης σελ. 9—18.

Οἱ Αἰγαῖοι.—‘Η πρόοδος τῆς Κρήτης.—Οἱ Κρήτες κυριαρχοῦν εἰς τὴν θάλασσαν.—‘Η ζωὴ τῶν Κρητῶν.—‘Ο μῦθος τοῦ Μίνωας.—‘Ο μῦθος τοῦ Δαιδάλου.

3. ΟΙ ΠΑΛΑΙΟΤΕΡΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ

Οἱ Ἀχαιοὶ καὶ ἡ ἀκμὴ τῶν Μυκηνῶν σελ. 19—28

Οἱ πρῶτοι “Ελληνες” ἔρχονται εἰς τὴν ‘Ελλάδα.—Οἱ Ἀχαιοὶ κυριεύουν τὴν ‘Ελλάδα.—Οἱ Ἀχαιοὶ κυριαρχοῦν εἰς τὴν θάλασσαν.—Αἱ Μυκῆναι καὶ ὁ μυκηναϊκὸς πολιτισμός.—Αἱ μυκηναϊκαὶ ἀκροπόλεις.—Τὸ ἀνάκτορον.—Οἱ τάφοι.—Οἱ μῦθοι διὰ τοὺς Ἀχαιούς.

4. ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΙΣ ΤΩΝ ΔΩΡΙΕΩΝ σελ. 29—32.

‘Η ἐπιδρομή.—Οἱ Ἀχαιοὶ φεύγουν εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν.—‘Ο μῦθος περὶ τῆς καθόδου τῶν Ἡρακλειδῶν.—‘Ο Ἡρακλῆς.

5. ΟΙ ΓΕΙΤΟΝΕΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Αἰγύπτιοι—Φοίνικες σελ. 33—45.

Οἱ λαοὶ τῆς Ἀνατολῆς.—‘Η Αἴγυπτος καὶ ὁ Νεῖλος ποταμός.—Οἱ Αἰγύπτιοι, αἱ πόλεις τῶν, οἱ Φαραὼ τῶν.—‘Η θρησκεία τῶν Αἰγυπτίων. Τὰ μνημεῖα.—‘Η Φοίνικη.—Οἱ Φοίνικες ἔξουσιάζουν τὴν θάλασσαν.—‘Ο μῦθος τοῦ Κάδμου.

6. Ο ΟΜΗΡΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΤΟΥ σελ. 46—50.

Οι "Ελληνες είς τὴν Μ. Ἀσίαν.—'Ο "Ομηρος, Ἰλιάς καὶ Ὁδύσσεια.—Οι ἄνθρωποι κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ομήρου.—'Η ἀξία τῶν Ομηρικῶν ποιημάτων.

7. ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΕΙΣ ΤΑΣ ΑΠΟΙΚΙΑΣ σελ. 51—58.

Αἱ ἀποικίαι.—Διατὶ ἔφυγαν οἱ "Ελληνες εἰς τὰς ἀποικίας.—'Η τελετὴ τῆς ἀποικίας.—Εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ τὸν Εξεινον Πόντον.—Εἰς τὴν Ἀφρικήν.—Εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν.—Εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ Ἰσπανίαν.—'Ο ἐλληνικὸς κόσμος.

8. Η ΕΛΛΑΣ ΤΟΝ Ζ' καὶ ΣΤ' ΑΙΩΝΑ σελ. 59—63.

Οἱ ιστορικοὶ χρόνοι.—Αἱ φυλαί.—Τὰ κράτη.—Μεταβολὴ τῆς ζωῆς: ἐμπόριον, ναυτιλία.—Τέχναι καὶ γράμματα.—Οἱ νομοθέται, οἱ Ἐπτὰ Σοφοί.

9. Η ΑΚΜΗ ΤΗΣ ΙΩΝΙΑΣ—ΜΙΛΗΤΟΣ σελ. 66—70.

Τὰ μεγάλα κέντρα τοῦ ἐλληνισμοῦ τὸν Ζ' καὶ ΣΤ' αἰώνα.—Οἱ "Ελληνες τῆς Μ. Ἀσίας.—'Η Μίλητος.—'Ο Θαλῆς ὁ Μιλήσιος.—'Ο Πυθαγόρας ὁ Σάμιος.

10. ΟΙ ΓΕΙΤΟΝΕΣ ΤΩΝ ΙΩΝΩΝ

Λυδοὶ—Πέρσαι σελ. 71—74.

Οἱ Λυδοί.—'Ο Κροῖσος.—Οἱ Πέρσαι.

11. ΚΟΡΙΝΘΟΣ ΚΑΙ ΣΥΡΑΚΟΥΣΑΙ σελ. 75—81.

'Η Κόρινθος.—'Η ἀκμὴ τῆς Κορίνθου, ὁ Περίανδρος.—Αἱ ἀποικίαι τῆς Ἰταλίας καὶ Σικελίας.—Γράμματα καὶ τέχναι.—'Ακμὴ τῶν Συρακουσῶν.

12. ΣΠΑΡΤΗ—ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ σελ. 82—93.

'Η Λακωνικὴ.—Οἱ Σπαρτιάται.—'Ο Λυκούργος.—Οἱ νόμοι τοῦ Λυκούργου.—'Ανατροφὴ τῶν νέων.—'Η Ζωὴ τῶν Σπαρτιατῶν.—Αἱ γυναικεῖς.—'Ο σπαρτιατικὸς στρατός.—'Ο πρῶτος Μεσογηιακὸς πόλεμος, ὁ

Αριστόδημος.—Ο δεύτερος Μεσογηνιακός πόλεμος, Αριστομένης, Τυρταίος.—Η πελοποννησιακή συμμαχία.

13. ΑΙ ΑΘΗΝΑΙ

Σόλων—Πεισίστρατος σελ. 94—108.

Η Αττική.—Οι Αθηναῖοι.—Ο Θησέας.—Ο βασιλεὺς Κόδρος σήζει τάς Αθήνας.—Αἱ ταραχαί.—Ο Δράκων.—Ο Σόλων.—Οι νόμοι τοῦ Σόλωνος.—Σόλων καὶ Κροῖσος.—Ο Πεισίστρατος.—Αἱ Αθῆναι ἐπὶ Πεισίστρατου.—Οι Πεισίστρατίδαι.—Ο Κλεισθένης καὶ αἱ μετρρυθμίσεις του.—Αρχίζει ἡ ἀκμὴ τῶν Αθηνῶν.

14. ΤΑ ΆΛΛΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΚΡΑΤΗ σελ. 109—111.

Βοιωτία καὶ Φωκίς.—Θεσσαλία.—Αἰτωλία, Ἀκαρνανία, Ἡπειρος.—Μακεδονία.

15. Η ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ σελ. 112—119.

Οι θεοί.—Οι θεοὶ τοῦ Ολύμπου.—Οι θεοὶ τῆς Γῆς.—Οι θεοὶ τοῦ Αδού.—Οι ήμίθεοι.—Η λατρεία.

16. ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΑΠΟΤΕΛΟΥΝ ΕΝ ΕΘΝΟΣ σελ. 120—128.

Η ἀνεξαρτησία τῶν πόλεων.—Οι δεσμοί μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων.—Εθιμα, θρησκεία, γλώσσα.—Οι Πανελλήνιοι ἀγῶνες.—Τὰ Ολύμπια.—Τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν.—Ο ἔλληνικός κόσμος εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ Ε' αἰῶνος.

Χρονολογικός πίναξ σελ. 129.

Πίναξ εἰκόνων καὶ χαρτῶν σελ. 129—131.

Πίναξ περιεχομένων σελ. 133—135

**Ανάδοχοι έκτυπσεως και βιβλιοδεσίας : Α/ΦΟΙ Γ. ΡΟΔΗ
ΚΕΡΑΜΕΙΚΟΥ 42 — ΑΘΗΝΑΙ**

2000

Ανδριανού έκτυπώσεως και ειρηνοδεστος : Δ/σσι Υ. ΡΩΔΗ
ΙΕΡΑΝΙΚΟΥ 32 — ΔΩΝΑΙ